

## דברי הכנסת

### הישיבה המאתיים-ושמונה-עשרה של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, כ"ח בסיוון התשנ"ח (22 ביוני 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:06

## תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת  
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת  
הודעת יושב-ראש הכנסת  
הצעת סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה  
בשל ההשהיה בביצוע הפעימה  
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 117), התשנ"ח-1998  
(קריאה ראשונה)  
הצעת חוק מס קנייה (טובין ושירותים) (תיקון מס' 13), התשנ"ח-1998  
(קריאה ראשונה)  
הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות  
(תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
יחס משרד החינוך והתרבות לילדים חרדים  
שאלות ותשובות  
מינוי ממונה על הגנת הצרכן  
פיתוח והשקעות בחיפה וסביבתה  
ייבוא עובדים לתעשיית ההיי-טק  
תמיכה בתעשייה ובתיירות בערים מבוססות  
עידוד רכישת מוצרי כחול-לבן  
תחליפי מוצרי גלם כמוצר "טהור"  
סימון תאריכים על-גבי קופסאות שימורים  
העדר תחרות בין חברות הגז  
נספח מסחרי בירדן  
מסים על אבקת חלב מיובא  
פסטיבל הסרטים הישראליים בארצות-הברית  
אישור מעבדות לפי חוק התקנים  
הפצת צעצועי פורים מסוכנים  
הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים  
בדירקטוריון של חברה ציבורית), התשנ"ח-1998  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
הצעת חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8), התשנ"ח-1998  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק ההדדיות בקיום הסכמים (העברת חשודים), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

הצעות לסדר-היום ההתקפות על שר המשפטים בעקבות התארחותו במסעדה לא כשרה

## דברי יושב-ראש הכנסת

### היו"ר ד' תיכון:

היום יום שני, כ"ח בסיוון התשנ"ח, 22 ביוני 1998, ישיבת הכנסת פתוחה.

להלן סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון: צוותי מגן-דוד-אדום טיפלו במהלך השבוע האחרון ב-700 תאונות דרכים ברחבי הארץ, בהן 15 פצועים קשה, 26 פצועים באורח בינוני והשאר קל. סך הכול 943 נפגעים, מתוכם נהרגו: צפרווי צאלח, אפטקר יונתן, האני יאסין עזאמטה, באומברג יוסף ובן-גיגי משה. יהי זכרם ברוך.

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

### מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לדיון מוקדם: הצעת חוק הסדר חובות בגין דמי סיוע לשכר דירה לזכאים, התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק דמי הבראה (פטור ממס הכנסה), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת דוד אזולאי; הצעת חוק הסדר חובות בגין קצבאות ביטוח לאומי, התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הבעת אי-אמון בראש הממשלה), מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק הפיקוח על מעונות (תיקון – מחיר מרבי למעונות ילדים), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אפי אושעיה; הצעת חוק מעמדן של ההסתדרות הציונית העולמית ושל הסוכנות היהודית לארץ-ישראל (תיקון – השבת כספי ניצולי השואה), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – פטור בפעולת איחוד מקרקעין), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק מפעל הפיס, התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק ועדות חקירה (תיקון – ועדת חקירה ממשלתית), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – גילוי נאות אודות גרירת משכנתה), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – העברת שידור ברשת ממוחשבת), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שדרוג בודקים ועורכי בקשות), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – החלפת מקרקעין בין קרובים), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מתן זכויות להורה יחיד

ולילדיו), התשנ"ח-1998, מאת חברות הכנסת נעמי חזן, יעל דיין, סופה לנדבר ומרינה סולודקין; הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – איסור פרסום בדברי דפוס), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אליהו גבאי; הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – גילום דמי הבראה), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת זאב בויס; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – גני ילדים), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת צבי הנדל; הצעת חוק הגנה על פעוטות בסיכון, התשנ"ח-1998, מאת חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, יעל דיין, סאלח סלים, עזמי בשארה ואחמד סעד; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות אלמנה שנישאה), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אליהו גבאי; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – עבודה

נדרשת), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מימון השכלה תיכונית לבוגרי ישיבות), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת דוד צוקר. תודה רבה.

### הודעת יושב-ראש הכנסת

#### הי"ר ד' תיכון:

ראש הממשלה מבקש להודיע, על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי השר נתן שרנסקי ימלא את מקומו של השר לקליטת העלייה בעת היעדרו מהארץ, מיום כ"ה בסיוון התשנ"ח, 19 ביולי 1998, עד יום ל' בסיוון התשנ"ח, 24 ביולי 1998.

### הצעת סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה

#### בשל ההשהיה בביצוע הפעימה

#### הי"ר ד' תיכון:

הצעת סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל ההשהיה בביצוע הפעימה. ינמק את אי-האמון חבר הכנסת חיים רמון.

חבר הכנסת רמון, על-פי הדיון שהתקיים הבוקר, מה טעם בהגשת האי-אמון כל שבוע?

#### חיים רמון (העבודה):

אענה לך לפני שתפעיל את השעון, אדוני היושב-ראש.

### היו"ר ד' תיכון:

עוד לא הפעלתי את השעון.

### חיים רמון (העבודה):

שאלה טובה, אדוני, ואני אסביר: תראה, אדוני, לא נראה לך מוזר שכל עוד הממשלה נהנתה מרוב בכנסת ויכלה להדוף את הצעות האי-אמון שהגשנו – עשו מאמצים ניכרים לשם כך. ראש הממשלה היה בא במרוצה, רק לשנייה או לדקה, כמוכן, לא לשמוע, לא לראות, לא להיות, לא להשיב, אבל לדקה של ההצבעה הוא בא וישב. הוא הצביע, וזה היה חשוב מאוד.

פתאום, אדוני היושב-ראש, איבדה הממשלה את הרוב. רק 54 חברי כנסת תומכים היום בממשלת ישראל. אי-אפשר לגייס בבית הזה אמון של יותר מ-54 חברי כנסת בממשלה.

### היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי. מי תמך בשינוי החוק בפעם הקודמת – אני או אתה?

### חיים רמון (העבודה):

אני מספר, אדוני היושב-ראש, אתה נכנס אתי לדברים פורמליים; אני אומר דבר מהותי: בבית הזה, אם ראש הממשלה בא ושואל, כמה חברי כנסת תומכים בי, כמה ירימו את ידם להביע בי אמון, זה דבר משמעותי ומהותי. עזוב עכשיו את הפוליטיקה – נופל או לא נופל; בכל הבית הזה יש 54 חברי כנסת בלבד שיש להם אמון בראש הממשלה, והוא עוד מנהל מדיניות בנושאים הרי-גורל. הרי צריך להתקומם נגד זה. כל ראש ממשלה ראוי לשמו היה קם, מתפטר והולך לבחירות מרצונו.

### היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אני רוצה לשאול אותך.

### חיים רמון (העבודה):

על כל שאלה אשתדל לענות.

### היו"ר ד' תיכון:

האם אתה ער לעובדה, שבשלוש הצבעות האי-אמון האחרונות לא קיבלה האופוזיציה יותר מ-34-35 קולות? מול אפס נניח, אז מה. גם האופוזיציה לא מתגייסת. אבל באופוזיציה, רק אני נוסע לחוץ-לארץ.

### חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה רוצה להביע אי-אמון באופוזיציה – בבקשה.

### היו"ר ד' תיכון:

אני שואל אותך.

### חיים רמון (העבודה):

אני עונה לך.

### היו"ר ד' תיכון:

אני שואל אותך: האם אתה לא חושב שהמנהג הזה להציע אי-אמון כל שבוע, לא נראה מוגזם?

### אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה לשאול את היושב-ראש: האם באותה מידה שהוא בא בטענות אלינו, לא מצא היושב-ראש לנכון לדבר עם יושב-ראש הקואליציה, שיפסיק לבזות את הכנסת בכך שהוא לא מביא את חברי הכנסת להצבעות?

### היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, הוא שאל שאלה, אם אני לא חושב; אז אני כן חושב. ניסיתי לזמן את מרכז הקואליציה ואת מרכז האופוזיציה, אבל הם אינם בני-שיח לאחרונה. הם כבר לא רוצים לדבר אתי.

### דליה איציק (העבודה):

אבל אתה, לעומת זאת, לא מהאו"ם. אתה יכול להגיד להם משהו על העניין הזה.

### היו"ר ד' תיכון:

אני אומר. אני מנסה. ניסיתי להפגיש את חבר הכנסת מאיר שטרית ואת חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אבל חבר הכנסת מאיר שטרית אומר: חבר הכנסת אלי גולדשמידט לא רוצה להיפגש. מדיניות חדשה.

### רחבעם זאבי (מולדת):

ואיפה האופוזיציה האמיתית?

### דליה איציק (העבודה):

גנדי, איזו אופוזיציה אמיתית? רצית להיות שר אצלו.

### אלי גולדשמידט (העבודה):

קודם כול, אדוני היושב-ראש – – –

### היו"ר ד' תיכון:

כבר אמרת היום פעם אחת שאני לא אומר אמת.

### אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אמרתי שאתה לא אומר אמת?

### היו"ר ד' תיכון:

כך הבנתי.



**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אתה שומע מדמיוןך. הערתי הערה. אמרתי שלא צריך לפגוע ביועץ המשפטי לממשלה.

**היו"ר ד' תיכון:**

כאשר הוא אינו עובד על-פי סדרי עבודה רגילים, בהחלט צריך לעמוד על כך.

**אורי אור (העבודה):**

הוא עובד על-פי סדרי העבודה.

**היו"ר ד' תיכון:**

לא, יש סדרי עבודה; יש נציב שירות המדינה.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אני מציע, אדוני היושב-ראש, שאם אתה רוצה לזמן אותי לפגישה, אקבל הודעה ישירות ממך, ולא תפנה את הפנייה אלי באמצעות חבר הכנסת מאיר שטרית. אני מבטיח לך שאכבד את מעמדך. דבר שני, אנחנו לא פועלים תחת טרור. יש מושג: לא מקיימים משא-ומתן תחת טרור.

**היו"ר ד' תיכון:**

טרור? טרור?

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

קואליציה שלא מופיעה לכנסת, מזלזלת בכנסת – אני לא מקיים משא-ומתן על שום דבר, עד שהם יואילו לכבד את הכנסת.

## היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, לך אני אפילו לא יכול לומר את מה שאני אומר לחבר הכנסת רמון. חבר הכנסת רמון תמך בחוק, אהב אותו; אתה לא היית אז חבר כנסת. אני לא תמכתי בחוק אפילו פעם אחת, הייתי היחיד שהצביע בארבע קריאות נגד. אתה יודע למה הייתי היחיד?

## שבח וייס (העבודה):

יש כאן חוג בית עכשיו.

## היו"ר ד' תיכון:

אתה יודע למה הייתי היחיד? לא מפני שאני היחיד שהתנגד, אלא מפני שהייתי היחיד שבא והצביע.

## נאף מסאלחה (העבודה):

השתכנענו אז על-ידי מר נתניהו.

## חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה דקה לפני שמתחילים: האופוזיציה היא לא מעניינת, היא לא מנהלת את ענייני המדינה; הגיע הזמן שכולם יבינו את זה. מי שצריך שיהיה בו אמון בבית הזה, הוא ראש הממשלה. הוא פועל מתוקף האמון הזה, הוא צריך לקבל את האמון הזה. הסיבה היחידה לכך שבבית הזה הפסיקו לבוא לאי-אמון – וזו האמת ולא צריך להסתיר אותה, אדוני היושב-ראש – היא שיש לממשלה רק 54 תומכים. עם 54 תומכים אסור לנהל, זה לא מוסרי, זה לא ציבורי, זה לא פוליטי, זה לא נכון להמשיך ולנהל את ענייני המדינה. רק מן הטעם הזה, בלי האי-אמון. עכשיו אגש לאי-אמון, ואומר למה יש עוד כמה סיבות.

## היו"ר ד' תיכון:

זה השבוע השביעי של מושב הקיץ, וזו הפעם השביעית שמוגשת הצעת אי-אמון. מילא, אם הייתם באים לכאן 52 חברי כנסת, אני מבין. אבל כאשר העסק יורד משבוע לשבוע, ומגיע אי-שם לתחתית ה-30, אני שואל את עצמי – – –

## אלי גולדשמידט (העבודה):

צריך לזוטר על נסיעות לנורבגיה.

**היו"ר ד' תיכון:**

אני מודה לך מאוד, אני לא שואל אותך כמה אתה נוסע ואני לא שואל אותך כמה חברי כנסת אחרים נוסעים.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אני לא נוסע.

**היו"ר ד' תיכון:**

אתה כן נוסע, אל תצטדק אתה, כי יש לנו סטטיסטיקה לגבי כל אחד.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אתה רוצה להשוות?

**היו"ר ד' תיכון:**

כן.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

בוא נשווה.

**היו"ר ד' תיכון:**

ניקח את מירום ואת רמון ואשווה. נשווה בקלות.

**חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אפשר להתחיל באי-אמון?

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אתה בא בטענה שאנו לא מביאים 52 חברי כנסת.

**היו"ר ד' תיכון:**

אני לא צריך לקבל את רשותך, ברוך השם. אני עדיין לא צריך לקבל את רשותך. בדברים אחרים, אולי כן.

**חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני יכול להתחיל?

**היו"ר ד' תיכון:**

לא, זה טוב שזה הגיע, טוב שזה יצא מפיו, אני שמח.

**חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש.

**היו"ר ד' תיכון:**

לנסוע לנורבגיה – ספר לו, חבר הכנסת רמון, מי היה צריך לנסוע לנורבגיה.

**חיים רמון (העבודה):**

אני הייתי צריך, ואני מצטער שלא נסעתי.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אתה בא בטענה שאנחנו לא מביאים 52. היושב-ראש החליט להתלבש עלי מתחילת הישיבה, אני מוכן לכך.

**היו"ר ד' תיכון:**

אני לא מתלבש עליך.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אתה כן מתלבש עלי.

**היו"ר ד' תיכון:**

מה זה מתלבש?

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אמרתי לחברי לפני תחילת הישיבה – – –

**היו"ר ד' תיכון:**

אני מחזיר את השעון, זה על חשבון זמנו של רמון.

**חיים רמון (העבודה):**

לא, לא, אני לא בעסק.

**היו"ר ד' תיכון:**

יאללה, קדימה, תתחיל, גמרנו.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

לא יכול להיות שתיכנס הנה, לאחר שהיה לנו "תקל" בוועדת הכנסת, ותתעסק רק אתי.

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא היה לנו "תקל". אפילו לא נשארתי לשמוע את התשובה שלי.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

הלכתי לשבוע הגאווה, כדי לייצג אותך.

### **היו"ר ד' תיכון:**

בסדר, עכשיו השתכנעתי. עכשיו אתה בסדר, ברוך השם גם זה עבר היום.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

אפילו שיבחו אותך שם.

### **חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנסה להסביר בדברי, למה מקואליציה של 68, למעשה נותרו רק 54 תומכים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

66; גנדי מעולם לא היה בקואליציה.

### **חיים רמון (העבודה):**

בתחילת הדרך גנדי תמך. היו הצבעות אי-אמון שהוא תמך בהן.

### **היו"ר ד' תיכון:**

בסוף הדרך לעתים.

**חיים רמון (העבודה):**

בסוף הדרך, בתחילתה. היום יש 54. למה זה קרה?

**רפאל פנחסי (ש"ס):**

איך יש 54? מי ירד?

**חיים רמון (העבודה):**

אעשה את החשבון, אבל לא על חשבון זמני. יש 54 חברי כנסת שמביעים אמון, מה אעשה?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

אנחנו מוכנים לחתום על כך עכשיו.

**חיים רמון (העבודה):**

אומר השר צחי הנגבי, שהמצב עוד יותר חמור. אם הוא לא יותר חמור, הוא עוד יחמיר. 54 – זו תקווה מבחינתו. הוא חותם על 54. ניסיתי להבין מה אומר השר הנגבי, שאפילו 54 זו משאת-נפש, כי היה חותם. על מה היה חותם, על משאת-נפש.

אתן לכם דוגמה, למה אין אמון בראש הממשלה, למה קשה לו. תראו מה קרה בשבוע-שבועיים האחרונים: שלושה אישים רחוקים זה מזה, לא בתיאום, כל אחד בעניין אחד, כל אחד ברמת חומרה אחרת, הביעו דעה על ראש הממשלה; אני מוכרח לומר – בשפה מאד-מאוד עדינה.

האחד, האדמו"ר מוויז'ניץ, שותף של ראש הממשלה, היה בבסיס הקואליציה. איך הוא אמר: ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס מעולם לא שיקר אותי; אני לא יכול להגיד דבר דומה על בנימין נתניהו. אחד, לא מהספסלים האלה.

שני – הרמטכ"ל. בצורה מאוד עדינה הוא כותב לראש הממשלה מכתב ואומר לו: אדוני ראש הממשלה, אמרת דבר לא נכון. מאוד עדין. והפלא ופלא, ראש הממשלה אין לו גם שום בעיה. הוא

אומר: נכון, אמרתי דבר לא נכון. גם אין לו בעיה להודות בעניין הזה. נו, אז אמרתי דבר לא נכון. בעברית: אמרתי לא אמת. בעברית עוד פחות מנומסת: שיקרתי. אז מה?

אני אומר לכם, שהציטטה החמורה מכול היא דווקא מתוך הממשלה, משר שיושב בממשלה, שיש לו אחריות משותפת, והוא השר אריאל שרון. הסכיתו נא, רבותי חברי הכנסת, מה אומר השר שרון: "תחושתי כתחושתם של כמה שרי הממשלה היא, כי לב הבעיה הוא בהתחייבות שנתן ראש הממשלה בפגישות שקיים מאז נובמבר 1997, אשר ניתנו בניגוד להחלטת הממשלה מינואר 1998". אומר שר בישראל, שר במטבחון – לא שר זוטרי, חס וחלילה – שראש הממשלה התחייב מנובמבר 1997, במהלך התהליך המדיני, התחייבויות שסתרו את החלטות הממשלה שהוא עצמו הוביל, שהתקבלו בינואר. זה לא בא מהספסלים האלה, אפילו לא משם, אפילו לא מהקואליציה; מלב לבנה של הממשלה בא שר ואומר.

אני מוכרח לומר, שהניסוח הזה הוא ניסוח שמכשיר את השר שרון להיות שר חוץ. לומר בארבעה משפטים: "אדוני ראש הממשלה, אתה מתעתע בנו, אתה אינך דובר אמת", מכשיר אותו להיות שר חוץ. הוא כבר דיפלומט.

אבל, אני חייב להסביר למה התכוון השר שרון, כי זה לב העניין.

#### **דליה איציק (העבודה):**

שכחת את דן מרידור.

#### **חיים רמון (העבודה):**

לא, לקחתי רק שלושה. אני יכול לעבור מדוד לוי, בני בגין, זנדברג. כל שורה שאני אקח, אותו דבר. חבל, אין לי זמן.

#### **דליה איציק (העבודה):**

לימור לבנת.

#### **חיים רמון (העבודה):**

אין לי זמן. בכל שורה שאני אקח במקרה – יהיו. אולי אמצא שני צדיקים בסדום שאותם טרם הספיק ראש הממשלה להוליך שולל.



## נואף מסאלחה (העבודה):

ביניהם השר הנגבי.

## חיים רמון (העבודה):

מה למעשה קרה, אדוני השר? אני החלטתי לכתוב את זה לחברי הכנסת, ואני מנצל כאן את הבמה. בחודש ספטמבר 1997 למעשה חודש המשא-ומתן המדיני בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית; התנהלו דיונים וכדומה. באותה תקופה הבטיח ראש הממשלה את ההתחייבויות שעליהן מדבר השר שרון. ב-31 בינואר 1998, בלונדון, בערב, הציג מר דניס רוס את היוזמה האמריקנית; הכתיב אותה לשני אנשים: לדוד מולכו, שליחו של ראש הממשלה, ולסאיב עריקאת, שליחו של יושב-ראש הרשות.

למעשה, מאז התבססה היוזמה הזאת ברובה המכריע על הבטחותיו של ראש הממשלה ועל התחייבויותיו, והיא שיקפה למעשה את רצונותיו: הפעימה הדו-ספרתית שהוא הבטיח בספרות, ואמרו 11% ועוד 2% מהפעם הקודמת – 13%. ושזה ייפרס לשלושה LOW TEENS ההנמוכות, חלקים. פרסו. ושתהיה התניה. יש התניה. אין דבר כמעט שראש הממשלה רצה ולא התקבל. אני לא אומר 100%, אבל 90%, 95%. הפלסטינים קיבלו את זה בצורה מאוד קשה, כמובן. ראש הממשלה שמח ואמר, הנה סוף סוף הפלסטינים יגידו "לא", ובא לציון גואל. ואז קרה אסון גדול: הפלסטינים, באופן מפתיע, יוצא דופן, פתאום אמרו: "כן". ומאז מנסה ראש הממשלה להתחמק מן העניין הזה.

אני אומר לך, אדוני השר המשפטים, מאז ינואר אין משא-ומתן. אין. הכול וירטואלי. הכול שקרים. הכול תעתוע. אין. איך אני יודע שאין? כי לא חל שינוי ביוזמה האמריקנית. אם חל שינוי, זה שינוי קטן מאוד. בעניין אחד מהותי הוא חל לרעתנו. מרוב עמידה על הביטחון ועל כל מה שנאמר, חל שינוי. עכשיו A לרעתנו. איך חל השינוי? ביוזמה האמריקנית המקורית דיברו על כך, ש-13.1% יעברו ל- זה גדל עוד ב-2.1%. 2.1% לדברי ראש הממשלה – וגם אני מסכים אתו – לא מילתא זותרתא. שני. סך A-תל-אביב פלוס עשירית תל-אביב עוברים לרשות הפלסטינית. הגענו ל-15.2% שיעברו ל- הכול הוויתור הישראלי על סמכויות ביטחוניות ו/או אזרחיות מגיע ל-27.2%. זו העמידה, זו התוכנית, אין אחרת. לא קיימת. על זה הוא מדבר. את זה הוא מביא. עכשיו אולי 2% שטח יהודי. גם כן המצאה, תעתוע. אין דבר כזה. את זה הוא רוצה להביא. אבל זה מה שיש. אין דבר אחר, ואני מוכן להעביר לך את כל החומר. אין לי שום בעיה, אני אעביר אותו.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה נגד?

## חיים רמון (העבודה):

לא, אני לא נגד. אני בעד שזה יהיה. אני מהיום הראשון אמרתי שההצעה האמריקנית נכונה. אמרתי לממשלת ישראל ואמרתי לפלסטינים: קבלו אותה, כי היא ההצעה הכי הוגנת. ודאי שמבחינתה של

ממשלת ישראל הכול בא מרעיונותיו של ראש הממשלה. ואני יכול להיות נגד רעיונות כל כך יפים? כל כך נבונים?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

תברך את ראש הממשלה.

### חיים רמון (העבודה):

אני מברך אותו, רק שהוא ברח מרעיונותיו. מה הבעיה שלי? שהוא הציע רעיונות. אמרתי שהם באמת נפלאים, והוא ברח מהם. למה הוא ברח? לא בגלל הביטחון ולא בגלל העניין המדיני. הוא יודע איזה נזק ואיזה אסון יקרה, ואם הוא לא יודע, שיקרא את כל דוחות המודיעין; גם כשהוא לא רוצה לשמוע וגם כשהוא לא נותן לרמטכ"ל להשמיע לכם, שמא הרמטכ"ל יחשוף לא מדעת את התעתוע ודברי הלא-אמת שהוא מספר לכם בארבע עיניים ובשש עיניים, מה הפלסטינים אומרים ומה הם לא אומרים. אבל אתה יודע למה. לא ביטחון. לא ההדדיות. כי הכול יש פה: יש הדדיות ויש הכול. הכול גמור. נפל עליו פחד אחד גדול, והפחד הוא, שמא הוא לא ישרוד כראש ממשלה. זה ואין אחר. כשהוא בא ונפגש ושומע את הקולות ועושה את ספירת הקולות – יכול להיות שיש חברים שאומרים, שמאיימים עם אקדח ריק. ראש הממשלה חושב שהאקדח הזה טעון בשבעה, שמונה, תשעה חברי כנסת. לא כל המפד"ל – שניים-שלושה. לא כל הליכוד – שלושה-ארבעה. לא כל צומת – אחד. והאיום הזה הוא זה שמהלך עליו אימים. הוא מעדיף את שרידותו על פני שרידותנו, על פני המשך קיומה של ישראל בשלום, על פני המשך תהליך השלום והביטחון.

לא אני אומר את זה. אנחנו אופוזיציה, אנחנו חשודים. אני רק מצטט אתכם. אומר שר הביטחון מפי גורמי ביטחון, שאם העניין המדיני לא יתקדם – והוא אומר את זה, לא אנחנו, ואני מסכים אתו כי אני שומע אותן הערכות – אזי תהיה שפיכות דמים.

אני שואל אותך, אדוני שר המשפטים: האם ניתן להסכים למציאות כזאת, שבה למעשה שמונה, עשרה חברי כנסת, שהם מיעוט בעם בכל בדיקה, מכתבים את דעתם? שמעתי שאתה עוסק במשאל עם.

### דליה איציק (העבודה):

הוא מייעץ. איש או"ם.

### חיים רמון (העבודה):

אני הרבה יותר ליברלי בעניין הזה. אתה רוצה להכריע במשאל עם? תכריע במשאל עם; אתה רוצה להכריע בכנסת? תכריע בכנסת. בכל דרך שתבחר. אבל קודם צריך להחליט. ויודע ראש הממשלה, שאם הוא יחליט, הוא ייפול. למה? מה חשוב לו? הברית האסטרטגית שלו היא עם הימין הקיצוני,

והוא לא ינפץ אותה בעד שום מחיר שבעולם. ודאי שלא בעניינים של שלום וביטחון. הוא לא ינפץ את הברית הזאת. היא הביאה אותו לשלטון.

### **שבח וייס (העבודה):**

ברית בין הבית"רים.

### **חיים רמון (העבודה):**

הברית הזאת היא ברית מסוכנת מאין כמותה למדינת ישראל, ואם הוא לא ינתק אותה, הברית הזאת מאיימת על ביטחוננו. זה הדבר המרכזי. וכל הטיעונים פה שיושב ראש הממשלה ואומר – העניין הוא ביטחון ואני תובע הדדיות – כל הדברים האלה אין להם ידעים ואין להם רגליים, מכיון שהוא יודע שהעניינים כבר הוכרעו, הוא יודע שאין יותר.

ולכן, למה אנחנו מציעים כל שבוע אי-אמון? אנחנו מציעים – אדוני היושב-ראש, זה אליך.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אני שומע, אני שומע.

### **חיים רמון (העבודה):**

אנחנו מציעים אי-אמון – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

תאמין לי שהייתי רוצה גם להשיב, אבל – – –

### **חיים רמון (העבודה):**

תהיה בממשלה פעם, אתה תשיב, אני מניח.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אני לא רוצה להיות.

### **חיים רמון (העבודה):**

אדוני יושב-ראש הכנסת, מכיוון שראש הממשלה, בדרכו, מביע אי-אמון ברצון של רוב העם, מביע אי-אמון ברצון של רוב חברי הכנסת, אם היה עושה את מעשה ראש הממשלה מנחם בגין, זכרו לברכה – הוא בא, הביא את הסכם קמפ-דיוויד לכאן, הוא אמר: חופש הצבעה. הוא הודיע לכנסת שהוא תומך, אבל אמר: כל אחד מחברי הכנסת יצביע לפי שיקול דעתו, אין אונס, לפי מצפוני. ואני מציע לו לעשות את המעשה הזה כאן, לא לחייב קואליציונית, לא לחייב בשום דרך, להביא לכאן ותהיה הכרעה – הוא יגיד את דעתו, אם תהיה לו דעה – אבל זה המעשה האמיתי. כל עוד הוא איננו עושה את המעשה הזה – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

לסיים.

### **חיים רמון (העבודה):**

– – העם מביע בו אי-אמון, בדרכו ובדרך המאבק על הישרדותו.

זה הדבר המרכזי, שבעטיו אנחנו חושבים כל שבוע שראוי להביע אי-אמון בראש הממשלה, ואנחנו עושים את זה גם השבוע. וכל אנשי ה"או-טו-טו" ופיזור האשליות והתעתוע – הנה בשבוע הבא, הנה עוד שבועיים, הנה בפגרה, הנה אחרי הפגרה – כל הדברים האלה מיועדים לדבר אחד: לא לקבל החלטה ולאפשר לימין הקיצוני לשלוט במדינת ישראל, בניגוד לדעת רוב הציבור, לדעתי גם בניגוד לדעת רוב חברי הקואליציה אפילו. תודה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. ישיב השר צחי הנגבי, בבקשה.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת רמון, מה הדבר הכי נורא שיכול להתרחש לאופוזיציה? לאופוזיציה יש שני יעדים: אחד, לבקר את מדיניות הממשלה, להסביר מדוע השלכותיה של המדיניות הזו, משמעויותיה, תוצאותיה, מחלישות אותנו, פוגעות באינטרסים שלנו, מנגדות ליעדים כפי שהציבור מייחל להם. זה תחום הביקורת.

יש צד נוסף לאופוזיציה. אם היא רוצה להיראות בעיני הציבור כאופוזיציה רצינית, היא מציגה תוכנית אלטרנטיבית והיא מנסה להבהיר לציבור מה יתרונותיה של התוכנית האלטרנטיבית שלה על תוכנית הממשלה.

בקדנציה הקודמת הייתי באופוזיציה, היתה לנו בעיה בתחום האלטרנטיבה והיה לנו קל בהבהרת מחדלי הממשלה. תחזיתנו, לצערנו, התגשמו כאשר ניבאנו. כאן, ממש מעל הדוכן הזה ניצב אז ראש האופוזיציה דאז בנימין נתניהו, כאשר הסכם אוסלו יצא לדרך, בספטמבר 1993, וקבע אז ראש האופוזיציה, שהתוצאה המיידית, הבלתי-נמנעת של הסכמי אוסלו היא התעצמות הטרור, היחלשות כוח ההרתעה של מדינת ישראל, פגיעה אנושה ביכולת המודיעינית שלנו לסכל פעילות טרור.

בתחום הזה היה לנו, לכאורה, קל, כי מהר מאוד החלו פיגועי ההתאבדות והאוטובוסים המתפוצצים, ולא היה ספק, שגם אם ניבאנו שחורות, בסך הכול התחזית שלנו, להוותנו, התגשמה.

היה לנו קשה מאוד בתחום הוכחת האלטרנטיבה, כי באמת לא היה לנו פרטנר נגדי לאש"ף, לא היתה לנו תוכנית אלטרנטיבית לרעיון הממשל העצמי, ואתם בצדק – בעיקר שמעון פרס, גם כשהוא היה שר חוץ, גם כשהוא היה ראש ממשלה – עמד כאן והפנה אלינו את מבטו הזועם תמיד ואמר: "מה אתם מציעים? מה התוכנית שלכם?" והיינו במצוקה, מכיוון שלא היה לנו – כמו שאין לנו היום – איזשהו פתרון קסום שיוכל לסרטט איזה מזרח תיכון של "גר זאב עם כבש", ללא קשיים וללא התלאות הרבות שיש בדרך.

אבל, הרגשנו, כפי שגם אמרנו, כפי שהציבור הרגיש וביטא את ההרגשה הזאת ביום הבחירות, ביום פקודה, שכל דבר עדיף על פני מצב שבו הנוסחה של שטחים תמורת שלום, שאותה אימצתם, הופכת למעשה לשטחים תמורת טרור.

לכן היה המהפך. המהפך לא היה, אדוני היושב-ראש, בגלל סגולותיו המיוחדות של מועמד אחד על פני משנהו.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

היתה טעות, זה לא היה מהפך.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

המהפך היה, משום שחלק משמעותי בקרב ציבור בוחריו של יצחק רבין המנוח, שבטבעם היו אנשים השייכים למחנה אקטיביסטי ונתנו את אמונם ביצחק רבין בבחירות 1992, חשו שהם עשו טעות, חזרו לכור מחצבתם והצביעו עבור המועמד האלטרנטיבי של המחנה הלאומי.

אבל, לאופוזיציה הנוכחית, אדוני היושב-ראש, המצוקה היא כפולה ומכופלת. אנחנו עוד "נהנינו" מהעובדה שמרחרח הדמים שאותו ניבאנו, בפועל קרה. כאופוזיציה, מילאנו את תפקידנו באמונה.

לאופוזיציה הנוכחית יש בעיה בשתי אמות המידה של אופוזיציה מוצלחת – גם שום תחזית מתחזיותיהם הנוראיות, השחורות, לא מתגשמת. נאום כזה שנושא חבר הכנסת חיים רמון, שבו הוא תוקף בשצף-קצף את מדיניות הממשלה, לא רלוונטי, כי כל העולם כולו יודע, שאנחנו בשלבים הסופיים בטווייט הרקמה העדינה של ההסכם. יכול להידחות ביום, יכול להידחות בחודש, יכול להידחות בשבוע, אבל המהלך כבר נקבע, הפור כבר נפל, הולכת להיות החלטה של הממשלה על היערכות מחדש של צה"ל בחבלי יהודה ושומרון, על בסיס הדדיות.

חבר הכנסת רמון, בהקשר זה, קצת אופטימי כשהוא אומר – כבר יש הדדיות. הלוואי שזה היה נכון.

### **חיים רמון (העבודה):**

ראש הממשלה. אני רק מצטט את ראש הממשלה.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

ראש הממשלה לא אמר. אילו חשב ראש הממשלה שמלוא דרישותיו האלמנטריות בנושא ההדדיות הושגו, היינו כרגע לאחר החלטת ממשלה.

### **חיים רמון (העבודה):**

אדוני השר, אני מתחייב להגיד לך, שכל מה – – – בתוכנית האמריקנית, זאת תהיה הדדיות.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

התוכנית האמריקנית, עם כל הכבוד לאמריקנים, בעינינו אין לה משקל – –

### **חיים רמון (העבודה):**

היא רק בסוף תהיה, או שלא יהיה כלום.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

– – יחסית להסכמה האמריקנית. ההסכמה האמריקנית, מבחינתנו, זה הסכם חברון. על זה חתום מזכיר המדינה וורן כריסטופר.

**חיים רמון (העבודה):**

אדוני השר, אני לא מדבר על כך.

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

אחרי זה אולי יהיו שאלות.

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

בשביל מה לקיים את הדיון היום על משאל עם?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

על זה כבר שילמנו את התמורה המאוד-קשה בהסכם חברון, וכל מה שכתוב בהסכם חברון, מבחינתנו, זאת התוכנית האמריקנית.

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

---

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

סליחה, אופיר, אני אתייחס למה שתרצה, אבל אני במשנה מאוד סדורה, מאוד רציונלית. תן לי לפתח את דברי, אני בטוח שאתה מאוד מתעניין בהם.

**קריאה:**

---

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

אני אעדכן אותך. אם תרצה, אני אשמח לעדכן אותך.

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

קיימת היום דיון. אם הכול מנוי וגמור אתכם, בשביל מה לקיים משאל עם?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

ההדדיות, לדעתי, טרם הוגשמה במלוא מאת האחוזים שלה, שזאת עמדת הממשלה, שבלי זה אין בכלל על מה לדבר. אני מעריך, שהפלסטינים, לאט לאט מבשילה בקרבם ההכרה, שעזרם לא יבוא – –

**חיים רמון (העבודה):**

כולל ההסגרה – – ?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

כולל הסגרת המרצחים.

**חיים רמון (העבודה):**

עד האחרון שבהם.

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

זה הבסיס לעמדת הממשלה.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

– – – אתה מאמין – – –



**חיים רמון (העבודה):**

פעם, בעימות טלוויזיוני, הודעת, שאתה לא תצביע בעד הסכם שלא מסגיר את ה-34, עד האחרון שבהם.

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

עד האחרון. אמרתי, שאם יש 33 מוסגרים, אני לא אצביע בעד הסכם כזה. זאת עמדתי בכל הפרוטוקולים. חבר הכנסת בני אלון יכול לצטט.

**חיים רמון (העבודה):**

אתה תצביע נגד ההסכם אם לא יתחייבו להסגיר את כל ה-34?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

שמעת מה אמרתי? לא אתמוך בהסכם – – –

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

– – – הם לא יוותרו לך בנושא הזה.

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

הם לא צריכים לוותר לי, הם צריכים לוותר לעצמם. לוותר על הנטייה להעניק חסימת לרוצחים מתועבים, שצריכים לבוא אל הדין.

**חיים רמון (העבודה):**

אני כולי בעדך, אני רק רוצה לדעת מה תעשה. אתה תמזער את הנזק או תצביע נגד?

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

אמרתי לך, אני לא אתמוך בהסכם שאין בו הסגרת מרצחים, עד האחרון שבהם.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אתה לא בעד הסגרת מרצחים?

**חיים רמון (העבודה):**

אני בעד. אני מאוד בעד. אבל אני לא צריך להצביע, הוא צריך להצביע.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אתה תשכנע את הפלסטינים להסגיר?

**היו"ר ד' תיכון:**

אבל גם אתה צריך להצביע. הזירה החשובה היא פה, לא שם.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

---

**חיים רמון (העבודה):**

מה שיהיה רוב בממשלה – נצביע. מה שהממשלה תצביע בעד.

**טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

עניין ההסגרה מופיע בהסכם או לא? זה לא מופיע בהסכם.

**ח כהן (מרצ):**

---

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

רן כהן, לפחות אצלנו הם לא מתאמנים חופשי --

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

ככל הזכור לי, חבר הכנסת דראושה, נשא פה חבר הכנסת רמון נאום לא קל. הוא תקף את ראש הממשלה במלים בוטות. קרא לו "שקרן".

**חיים רמון (העבודה):**

אני מוחה. אני רק ציטטתי את חברי, לא הוספתי דבר משלי. הקפדתי להביא דברים בשם אומרם.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

---

**שר המשפטים צ' הנגבי:**

מי כמוך, חבר הכנסת ריבלין, יודע את המשמעות של איחור ל"ערב חדש". לכן אני מבקש ממך לאפשר לי.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אתה כבר מאחר.

**חיים רמון (העבודה):**

אנחנו מאחרים יחד.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

כיוון שלא היו קריאות ביניים בנאומך, אנא – נשמור על ההדדיות לפחות בתחום הזה.

לכן האופוזיציה היום במצוקה בשני היבטים. אחד, תוכניותיה האלטרנטיביות לא קיימות. אנחנו לא רואים מה עמדת מפלגת העבודה בנושא הפעימה השנייה. לא שמענו מלה אחת ממפלגת העבודה על ההדדיות. האם עבורם מימוש ההתחייבות לשינוי האמנה הפלסטינית הוא תנאי בל יעבור?

### אופיר פינס-פז (העבודה):

מה עמדת הממשלה?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אמרתי משהו על קריאות ביניים, אופיר. זה לא הגון, ואני מבקש שנקיים את זה כפי שראוי שנקיים את זה.

### סופה לדבר (העבודה):

קיבלנו עכשיו נייר בקשר למסעדה שלך. היה טעים?

### היו"ר ד' תיכון:

את זה תשאלי את אופיר פינס-פז בעוד כמה דקות. הוא מעלה את הנושא.

### סופה לדבר (העבודה):

לא, אני רוצה לשאול אותו.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, אנא אל תשתף פעולה עם הרצון לשתק את הממשלה.

כל הנושאים הגורליים האלה, שבעינינו הם הבסיס למאות שעות של דיונים עם גורמי הביטחון ועם אנשי שירות הביטחון, עם אלופי צה"ל, לא שמעתי בשום נאום של איש אופוזיציה אף מלה על הדברים האלה, אף פעם. זה לא מעניין אותם כלל. לא מעניין לא את אנשי מרצ ולא את אנשי מפלגת העבודה שום דבר שנוגע לדרישות המהותיות שהפלסטינים חתומים עליהן אתם. זה לא הסכם שנעשה עם ביבי נתניהו, זה הסכם שנעשה עם מפלגת העבודה. לפחות אלה שרוצים להיות שלמים עם עצמם צריכים להתייצב יחד עם הממשלה הזאת בדרישה נחרצת למימוש ההתחייבויות הפלסטיניות.

### סופה לדבר (העבודה):

---

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ומה עם ההתחייבויות הישראליות?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

לכן אין למפלגת העבודה לא תוכנית אלטרנטיבית ולא עמדה עניינית ולא יכולת להוכיח לציבור שתחזיותיה מתממשות.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה קנה המידה להצלחה של הקואליציה?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

מפלגת העבודה מביעה אי-אמון, אבל הדבר האחרון שרוצה מפלגת העבודה הוא להצליח באי-אמון. לא לחינם בכל הצבעת אי-אמון יש פה מיעוט שבמיעוט – 30, 34. כי אין לכם עם מי ללכת לבחירות. כי בחרתם "לוזר". כי אתם עצמכם יודעים שברק לא יהיה לעולם ראש ממשלה בישראל.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

בוא נעשה ניסיון. בוא נלך לבחירות.

## היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס, תקרא לחברים שלך, שישבו מלחמה.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

אתם בבעיה. אתם במצוקה. אברהם בורג, שאפילו איננו חבר כנסת, מתמודד. הוא מצפצף על ההכרעה, לא מעניין אותו הפריימריס, הוא אומר: אני מתמודד על ראשות הממשלה, כי ברק לא ממריא. שלמה בן-עמי, שכבר התמודד מול ברק, שכבר הובס על-ידי ברק, מביע אי-אמון יומיומי בראש האופוזיציה. למה אהוד ברק יצא מפה לפני שתי דקות?

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, זה אי-אמון בממשלה, לא אי-אמון באופוזיציה.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

הוא בא הנה כדי לשמוע את חיים רמון, כדי שחיים רמון – האחרון שעוד לא הודיע על אי-אמון בו – לא יתרגז. כי אם הוא לא יבוא לשמוע את חיים רמון, יהיה לנו עוד מתמודד; אז הוא בא.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם זו הצבעת אי-אמון באופוזיציה שאדוני מנמק אותה? לעניין זה נעשה גיוס.

## היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס-פז, ברצינות, אני מבקש שתביא לכאן לפחות את חבר הכנסת רמון. זה לא הוגן, כי באמת לא יישאר כאן איש עוד מעט.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא הלך ל"ערב חדש".

## היו"ר ד' תיכון:

אבל יש עוד זמן.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

לפני שהאופוזיציה ממשיכה בתופעה המגוחכת הזאת, שאין לה תקדים בתולדות הבית הזה, של אי-אמון כל שבוע, שכבר הפכה את המוסד הזה למוסד מגוחך, שתנסה למצוא בעצמה את הכוח להודות, שהנבחר שלה מטעמה הוא לא רלוונטי למציאות הישראלית. הוא לא מסוגל לייצר אלטרנטיבה; הוא לא ממריא, כי אין לו מנוע ואין לו כנפיים ואין לו חזון ואין לו תוכנית. יש לו רק סדרה בלתי פוסקת של גימיקים, מבקשת הסליחה מעדות המזרח עד לפיטורי עובדים במפלגת העבודה.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה זוכר מה שאמרת אתמול על אולמרט ועל נתניהו? בריונים.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

הוא מחליף יום אחר יום את ראשי לשכתו, מפטר את יועציו הקרובים, לא מסוגל להחליט על הקו, לא מסוגל להחליט על האסטרטגיה.

## עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מה אכפת לנו מהיועצים שלו? שיעשה ברק מה שיעשה, מה אכפת לנו?

## שר המשפטים צ' הנגבי:

אתם יודעים את זה. מכל מפלגת העבודה בהצבעת האי-אמון הזאת יש כרגע שני חברים. שני חברים מכל 120 חברי הכנסת, אופיר פינס וחברת הכנסת סופה לנדבר הם היחידים שמתייצבים כרגע לאי-אמון. זאת הבעת אי-אמון מוחלטת בהצעת האי-אמון של מפלגת העבודה.

למזלכם נמצאים אתכם דראושה ודהאמשה וטלב אלסאנע ואחמד סעד וכל אלה; אז לפחות יש לכם כרגע איזה משקל בבית הזה.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש לנו אי-אמון בראש הממשלה. הבעיה היא לא עם ברק, אלא עם נתניהו.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני השר, באנו להזדהות אתך – – –

### שר המשפטים צ' הנגבי:

לכן, אדוני היושב-ראש, עצתי לבית הזה היא להימנע מלקבל את הצעת האי-אמון, שלשם כך דרושים כידוע 61 חברי כנסת. תודה.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אפשר שאלה קצרה?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אני הולך לשאלות ב"ערב חדש". אני מעדיף אותן על פני שאלתך.

### היו"ר ד' תיכון:

תודה. תאר לך, חבר הכנסת דראושה, שאני מחליט להפסיק את הדיון עד שחבר הכנסת רמון יחזור לכאן. לא משום שהוא לא נמצא כאן – – –

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שניהם הולכים לייצג אותנו ב"ערב חדש".

### היו"ר ד' תיכון:

אלא שהוא הטיף מוסר לכולם, אמר את שלו והלך.



### עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

--- אבל כשראש הממשלה לא עונה ---

### הי"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל לפחות מי שמגיש ובא בטענות, בצדק – שיכבד. אני לקחתי אותו ברצינות.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אף אחד לא מתייחס ברצינות.

### הי"ר ד' תיכון:

אני לקחתי אותו ברצינות. תאר לך מה אני עושה עכשיו. אין עם מי לדבר. בעוד דקה תקום חברת הכנסת סופה לנדבר וגם היא תלך.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

"ערב חדש" יותר חשוב מהכנסת.

### הי"ר ד' תיכון:

נראה שצריך להזיז את "ערב חדש" ביום שני.

רבותי, חמש דקות לסיעה – כך קבעה ועדת הכנסת. לסיעות העבודה והליכוד עשר דקות. חברת הכנסת סופה לנדבר, עכשיו הבנתי למה, בבקשה.

### סופה לנדבר (העבודה):

אתה רוצה שאני אדבר בלי שר? לפחות מישהו מהממשלה.

## היו"ר ד' תיכון:

לא, בואי דברי. אני מציע לך שתמיד תדברי עד השעה 17:00. מ-17:00 עד 17:30 – הפסקה. בבקשה.

## סופה לדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין שרים – – –

## היו"ר ד' תיכון:

אין גם חברי כנסת.

## סופה לדבר (העבודה):

חבל שהשר הלך, כיוון שהייתי אומרת לו: במשך שנתיים אנחנו מגישים אי-אמון אחרי אי-אמון – למה לא משעמם לנו? למה אנחנו נלחמים? אני אומרת, שראש הממשלה שלנו, בנימין נתניהו, הוא ראש הממשלה הראשון, שבעצם הפקיר אותנו לרטוריקה שלו. תסתכלו איך הוא מדבר, כאילו כל השלטון במדינה הפך להיות הוליווד. אנחנו על הבמה. לא אנחנו – הוא על הבמה. תסתכלו איזה משחק. פעם הוא אומר דבר אחד, פעם הוא אומר דבר שני, כאילו הוא על במה, הוליווד אצלנו.

אני אומרת, שאנחנו נמצאים בעצם בשבי של הרטוריקה והדמגוגיה של ראש הממשלה כבר שנתיים. והוא ממשיך, והוא מדבר, והוא מבטיח. הוא כבר הפסיק להבטיח, אבל אנחנו ממשיכים ואנחנו מסתכלים, וזה נמשך ונמשך. תסתכלו איזו דמגוגיה, תסתכלו מה שקורה. הוא שולח את העם למשאל עם, הוא צריך את המשאל? משאל-העם הזה צריך לחלץ אותו מבעיות הקואליציה. מתי ראיתם דבר כזה? יש לו בעיות מבפנים, והוא משחק במקום לבוא ולומר: יש לי בעיה מבפנים ואני אצטרך לשלם; אני לא דואג עכשיו לשאלה: איך אני מעביר את הפעימה, מפני שזה מה שחשוב למדינה. עכשיו הוא דואג לשאלה: איך הוא יסתדר עם הקואליציה.

אני אומרת, שבעצם הוא משחק, ושם המשחק שלו – הישרדות. הוא נדבק לכיסא וממשיך. מה משחק בפרויקט הישרדות של ראש הממשלה? ססמה: ביטחון ושלום, שלום וביטחון. ואנחנו כבר לא מאמינים לססמאות שלו. הוא ממשיך עם ססמאות, ואנחנו כבר לא יכולים להאמין, רבותי.

דבר שני, חוסר בהירות לאורך כל תקופת שלטונו של בנימין נתניהו. אנחנו לא מבינים מה הוא מבטיח ומה הוא רוצה, ואנחנו רואים שלא ברור לנו שום דבר במשחק שנקרא הישרדות ראש הממשלה.

תסתכלו על דבר נוסף: האם אנחנו באמת יודעים מה חושב ראש הממשלה על הפעימה? האם אנחנו מבינים? האם בתוך המשחק שלו הוא תמך בעמור או בוויצמן? האם אנחנו מבינים אותו? האם הוא היה בעד מופז או בעד וילנאי? האם הוא יבנה בהר-חומה או לא? האם הוא מסכים עם המפד"ל או עם הדרך השלישית? אנחנו לא מבינים, לא ברור לנו.

בעצם, לפני כמה חודשים הוא אמר: במשך שנה וחצי לא הבנתי איפה הוא נמצא. אני רוצה לשאול אותו, כבוד ראש הממשלה, האם היום אתה מבין איפה אתה נמצא? יכול להיות שאתה מתחיל להבין איפה אתה נמצא, אבל אני רוצה לומר לך, שאם אתה מבין איפה אתה נמצא, אנחנו כבר לא מבינים איפה אנחנו נמצאים.

### צבי הדל (מפד"ל):

באופוזיציה.

### סופה לדבר (העבודה):

אם לא הקשבת, חבל לי. אני אומרת, שלאחר שנה וחצי שהוא הבין איפה הוא נמצא, אנחנו – אני מתכוונת לא האופוזיציה, אנחנו – עם ישראל, לא מבינים איפה אנחנו נמצאים, בגלל בנימין נתניהו. אנחנו לא מבינים אותו, לא מבינים מה שהוא רוצה, אנחנו לא מבינים איך הוא רוצה להגיע לשלום.

רבתי, תהליך השלום הוא בסך הכול תהליך – עם אחד מול עם אחר; עם אחד שרוצה שלום, ועם אחר שרוצה שלום. תהליך הוא התקרבות של עם אחד לעם אחר, וזה ייקח זמן; לא משנה אם זה 13%, 15% או פחות. מה שמשנה – שעם אחד רוצה להתקרב לעם האחר, וזה נקרא תהליך שלום; ואם אתה לא מבין – צר לי.

אני רוצה לומר, שאנחנו נמצאים בעצם בשבי של ראש הממשלה כבר שנתיים. היום דנו בשאלה, אם לתת לו רשת ביטחון או לא. אני מתנגדת לכך שייטנו לו רשת ביטחון. למי נותנים רשת ביטחון? לאדם שנמצא בבעיות של קואליציה? יש לו משיחים בקואליציה. ירדתם לאדמה, תנו לו עזרה. אתם לא תיתנו לו, מפני שאתם צריכים ממנו מחיר. אנחנו צריכים לתת לו רשת ביטחון? למה? אני שואלת, למה אנחנו צריכים לתת לו רשת ביטחון? הוא יודע לאן הוא מוביל אותנו? הוא יודע מה הוא רוצה? הוא יודע להסביר מה הוא רוצה ממדינת ישראל ולאן מדינת ישראל צריכה להגיע עם ראש הממשלה שלנו? אני בטוחה שהוא לא יודע, ובגלל זה, כאשר אנחנו לא יודעים את הדרך שלו, כאשר אנחנו לא מבינים את הדרך שלו, כאשר אנחנו רואים איזה אסון ירד על מדינת ישראל, כאשר אנחנו רואים שהוא לא מסוגל לעשות את התהליך – בגלל כל זה אני מתנגדת למתן רשת ביטחון.

ועכשיו, לחברים בקואליציה. יכול להיות שאתם שואלים פעם אחר פעם, למה כל שבוע אנחנו מגישים אי-אמון. מפני שאנחנו רוצים לומר בשם אלו ששלחו אותנו לכנסת: לא מאמינים בך, ראש הממשלה. אתה בלבולת אותנו. שנתיים היינו בשבי שלך. אנחנו קורבן של השלטון שלך, ואנחנו, כבוד ראש הממשלה, לא מאמינים בדרך שלך.

## הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת סופה לנדבר. אני מזמין את חבר הכנסת דדי צוקר.

## רפאל פנחסי (ש"ס):

אין מישהו מהליכוד שצריך לדבר?

## הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מאיר שטרית ביקש להיות בסוף הרשימה.

## רפאל פנחסי (ש"ס):

יש להם עשר דקות.

## הי"ר ח' דיין:

דחיתי לו לעשר הדקות האחרונות.

## דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת האי-אמון מדברת על תהליך השלום, על העובדה שהוא נעוץ במקום, שהוא תקוע, שהוא איננו מתקדם. וצריך לומר בהגינות, אם אתה מנתח את מהלכיו של ראש הממשלה בשנתיים האחרונות: לבנימין נתניהו אין מדיניות חוץ, לבנימין נתניהו לא היתה מדיניות חוץ, לבנימין נתניהו לא היתה רק מדיניות פנים, לבנימין נתניהו יש רק מדיניות פנים, ולבנימין נתניהו היתה רק מדיניות פנים.

השיקול הדומיננטי, העיקרי, הבלעדי של בנימין נתניהו הוא: שיקולי פנים. מה מסייע להישרדות, ומה מסכן את ההישרדות. מה נותן לו עוד כמה חודשי קיום, ומה לא נותן לו עוד כמה חודשי דיון. והדיון בתהליך השלום הוא דיון, שאם אנחנו מכבדים את עצמנו, הוא צריך להיפסק.

בחודשים האחרונים כמעט שלא היתה פגישה אחת בין נציגים פלסטינים ובין נציגים ישראלים. במובן הזה, אדם כמו בני אלון, או כמו צבי הנדל – אני מדבר על אלה שיושבים כאן – צריכים להיות אנשים מאושרים היום. העובדה היא, שאין שום דבר שקשור לתהליך המדיני.

### גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מנין אתה יודע? זה לא נכון, מה שאתה אומר.

### דוד צוקר (מרצ):

מאחר שאני קורא, מאחר שאני שומע את שרי הממשלה, מאחר שאני שומע את מזכירת המדינה האמריקנית, מאחר שאני שומע דיווחים בכנסת – ברור הוא, שבחודשים האחרונים כמעט שלא היתה פגישה בין נציגי ממשלת ישראל לבין נציגים פלסטינים; אין תהליך שלום. חבר הכנסת עזרא, יש מגעים עם האמריקנים, שגם העמדה שלהם מאכזבת. הם אומנם לא זזו מעמדותיהם – הפלסטינים יכולים לזקוף את זה לחובתם – אבל גם רצונם נשאר עניין מופשט מול מדיניות הפנים של נתניהו. הוא נשלט על-ידי מדיניות פנים. מדיניות הפנים מכתובה לו את צעדיו, לא מדיניות החוץ. אין לו מדיניות חוץ, לא היתה לו מדיניות חוץ, לא תהיה לו מדיניות חוץ, השיקול הבלעדי הוא כיצד הוא שורד בשלטון.

במקביל לזה, הוא מבצע דברים שהם קצת מביכים. האמת היא, שהוא גם ראש הממשלה שלי. חבר הכנסת עזרא, תראה לאיזה מבוכה הוא יכול לגרום. חבר הכנסת לוי בוודאי יסכים אתי. בשביל לספח את טלזסטון הוא מסתבך עם ארצות-הברית, כי כולם בטוחים שהוא עושה את זה כלפי מעלה-אדומים, או כלפי פסגת-זאב; וכל זה בשביל מוצא, טלזסטון. תראה איזה כשרון לסבך ולהסתבך עם העולם כולו על קריה חרדית, על מוצא, על מבשרת – – –

### גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

על "גרינפיס" או על האוקיינוס זה הכי בטוח.

### דוד צוקר (מרצ):

תחשוב. אין תהליך שלום ולא מתקיים תהליך שלום ואין מדיניות חוץ – את זה אני יכול להסביר, אבל איך אתה מסביר שטויות ברמה של גיחוך, ברמה של טירונות. תראה איך הוא הסתבך על טלזסטון. הוא לא הסתבך על שום דבר אחר, לא כלפי מזרח, לא כלפי ביתר-עילית. חבר הכנסת הנדל, תסכים אתי, אם מסתבכים – מסתבכים על משהו רציני; אם זה כרוך בעימות עם האמריקנים, עם העולם הערבי – תעשה את זה על דבר רציני: תעשה את זה על סילואן, תעשה את זה על מעלה-אדומים, על משהו רציני. אבל על מה הוא הסתבך? על מוצא-עילית.

### צבי הנדל (מפד"ל):

אני אגיד לו מה אתה דרשת ממנו ואני חושב שהוא יקבל את דעתך.

### דוד צוקר (מרצ):

לא דרשתי. חבר הכנסת הנדל, תעמוד מן הצד ותתבונן בתמונה הזאת; הרי זו תמונה נלעגת, כולם בטוחים שהוא הסתבך מזרחה, אבל בסך הכול הוא רצה שאהוד אולמרט יהיה גם ראש העירייה של אבו-גוש. נו, בשביל זה להסתבך? זה נראה לי די מכלים, כאזרח.

### מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

במה הסתבכו? אי-אפשר לאחד רשויות? מה הבעיה?

### דוד צוקר (מרצ):

זה בדיוק מה שאני אומר לך. כולם בטוחים שהוא הלך מזרחה. נו, אז לשיטתך, חבר הכנסת הנדל, לא לשיטתי – תלך מזרחה, תלך על מעלה-אדומים. כל המהלך הזה – – –

### מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

איפה הבעיה?

### דוד צוקר (מרצ):

המהלך כולו נועד לאפשר לאהוד אולמרט לעסוק בחוקי תכנון ובנייה של טלזסטון ושל מברשת-ציון, אבל כולם בטוחים שהוא עושה את זה מזרחה. זה כשרון ייחודי להסתבך על שום דבר.

### מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

איפה המשגה באיחוד ירושלים בצד הישראלי? איפה הבעיה?

### דוד צוקר (מרצ):

יכול להיות שאין בעיה.

**מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):**

אם בית-שמש רוצה להתאחד עם יישוב אחר, יגידו לה עם מי?

**דוד צוקר (מרצ):**

נפלא. תסביר לי איך ראש ממשלה, שמבצע צעד טכני של איחוד רשויות – – –

**מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):**

אני לא רוצה להגן על ראש הממשלה.

**דוד צוקר (מרצ):**

הבנתי. זה גם קשה – אתה לא תצליח, שנינו לא נצליח. אני מסכים אתך, שמותר לאחד ולייעל רשויות; אז תסביר לי, איך מאיחוד רשויות בין טלזסטון לבין מבשרת קורה שכל העולם רועש? איך נתניהו הצליח לסבך את זה? תסביר לי – זאת השאלה שאני שואל.

**נסים דהן (ש"ס):**

שמעת על המשל של העזים?

**דוד צוקר (מרצ):**

יש על עז, אין על עזים.

**נסים דהן (ש"ס):**

זה אחד מהם. עושים צעקות על אותו מקום כדי – – –

**דוד צוקר (מרצ):**

וכולה – בשביל מה? לשיטתך, לגישתך, חבר הכנסת דהן, אם היתה לו מדיניות חוץ – הוא מתנהג כאילו יישוב הסכסוך בינינו לבין הפלסטינים הוא בעיה פרטית של הפלסטינים, וכאילו אין לנו בזה שום אינטרס, אין לנו בזה שום עניין, שום רצון; זה לא משרת אותנו. הוא מתנהג כאילו זו בעיה שלהם והוא ייתן להם את זה פיסות פיסות, כאילו לנו אין שום אינטרס בזה.

### **גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):**

ראש הממשלה מבלה שעתים – – – והוא יסכים למסור גם את מבשרת לפלסטינים.

### **דוד צוקר (מרצ):**

חבר הכנסת גדעון עזרא, אפילו אתה לא מאמין למה שאתה אומר, משום שזה לא רציני ולא ראוי לתגובה.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

עזוב. מה בקשר לירושלים?

### **היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה; הוא סיים את זמנו. אני מזמין את חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת הלוחמנים, חבר הכנסת דדי צוקר, יש לי אומנם חילוקי דעות עם ראש הממשלה שהחליט להמשיך את הסכם אוסלו המביש, יש לי כאב גדול שלא מרפה ממני – –

אם אתם רוצים לריב – לא פה. אני מבקש: אל תשמיצו את חבר הכנסת דדי צוקר, לא כשאני מדבר.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

חס וחלילה, בוודאי לא מאחורי גבו.



### צבי הנדל (מפד"ל):

מי שחתם על הסכם אוסלו השמיט מתחת לרגלינו הצלחות כבירות שהיו לנו בתחום המלחמה בטרור, ואזכיר רק אחת מהן. מדינת ישראל היתה זו שקבעה כלל בעולם כולו באותה עת שחטפו מטוסים – המבוגרים שבינינו זוכרים את התקופה הזאת – שלא מנהלים משא-ומתן עם מחבלים ועם חוטפי מטוסים. כל העולם יישר קו לפי האמת שישראל קיבלה על עצמה, ולא ניהלו עוד משא-ומתן עם חוטפי מטוסים, לא היו עוד חטיפות מטוסים; שנים לא חטפו מטוסים בישראל. וראה זה פלא, היום הזמנו את אבי אבות הרוצחים, אבי אבות חוטפי המטוסים, את ערפאת, למדינה שלנו, ואנחנו מנהלים אתו משא-ומתן. אבל על זה כבר אבד כלל.

לצערי הגדול, יש כאלה שעשו את החתימה על ההסכם הזה; לצערי הגדול, ראש הממשלה שלנו קיבל על עצמו בצורה זו או אחרת להמשיך את התהליך הזה. על זה אני לא רוצה לדבר עכשיו; אני מדבר עכשיו על חבר הכנסת מקסים לוי ועליך, אלה שחושבים שהסכם אוסלו הוא הסכם טוב.

### מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לשאול שאלה?

### צבי הנדל (מפד"ל):

רק אם היושב-ראש מרשה, ולא על חשבון זמני.

### מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה היית כאן והתיישבת פה כחבר הכנסת. קווי היסוד של הממשלה אימצו את אוסלו, אתה הצבעת עבורם. אם חשבת שהדברים כך, היית צריך להצביע נגד קווי היסוד.

### צבי הנדל (מפד"ל):

יש לך שאלה טובה, ואענה לך אחר כך במסדרון, כשנגמור את הדיבור.

בקיצור, זו דעתי על הסכם אוסלו, וצר לי על שראש הממשלה קיבל אותו. אלה שחושבים שהסכם אוסלו הוא טוב, שהם לא בדעתי, אלה שחושבים שצריך להמשיך את התהליך, לא רק מהצד הימני של המפה הפוליטית, גם מהצד השמאלי, מכולם, אני מצפה היום שיעמדו מאחורי ראש הממשלה. הרי מה הוא רוצה, ריבוננו של עולם? בסך הכול הוא מבקש, שאחייך הפלסטינים, ידידי היקר, יקיימו את ההסכם גם בצד שלהם. מה הוא מבקש? הוא מבקש, שיבטלו את האמנה הפלסטינית שקוראת לחסל את עם ישראל ואת מדינת ישראל; הוא מבקש, שכאן, בארץ-ישראל, לא יהיה המקום היחיד בעולם שבו אפשר לרוצח יהודים והרוצח מתהלך חופשי והוא עוד הופך להיות גיבור לאומי והוא

משמש קצין במשטרה הפלסטינית. אין עוד מקום בעולם שמי שרוצה יהודים לא יושב מאחורי סוגר ובריא, אין עוד מקום בעולם שבו חולקים כבוד לרוצחים, רק אצלנו. מה הוא מבקש? שהם ישבו מאחורי הסורגים? שיהיו בכלא?

אלה מכם שחושבים שהסכם אוסלו הוא הסכם טוב, אתם צריכים לגבות את ביבי נתניהו, אתם צריכים לחזק את ידיו, על מנת שיהיה סיכוי קל שבקלים שגם הצד השני יעשה תנועות שלום – – –

### **שלום שמחון (העבודה):**

גם אין עוד מקום בעולם שיש ראש ממשלה כזה.

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

ודאי, ראש הממשלה הכי טוב בעולם. לכן, רבותי היקרים משמאל ומימין, בעיקר משמאל, שהצעתם את האי-אמון – הרי אתם אלה שצריכים לשים לו רשת ביטחון.

### **רפאל אלול (העבודה):**

אתה, יש לך אמון בו?

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

אמרתי לראש הממשלה, ואני אומר לך אותו הדבר: מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקוך. עד עכשיו, למעט חברון – אני אומר זאת בכאב גדול – בחודשיים הראשונים לשלטונו הבלגנו על זה, מכאן ואילך מעשיו מקרבים אותו גם בכלכלה, גם בביטחון, גם במדיניות.

### **רפאל אלול (העבודה):**

גם באבטלה.

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

אם במעשים שלו הוא יצליח לגרום למהפך ופתאום הוא ימסור 70% מיהודה ושומרון בלי לקבל כל תמורה ובלי שהצד השני אפילו ידבר על שלום אלא רק על חיסול המדינה, ודאי שלא נתמוך בו. אז אני מצפה גם מידידי לוי, אחיו הצעיר של שר החוץ לשעבר ולעתיד – – –

### **מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):**

אם יסגירו מחבלים ויעשו את ההדדיות, אתה מוכן לוותר על הפעימה?

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

לא אפיל את ראש הממשלה.

### **מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):**

אם יסגירו מחבלים ויבטלו את האמנה, אתה מוכן לוותר על הפעימה?

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

אמרתי לך, תקשיב טוב. אם ראש הממשלה יביא את הארכי-רוצח הזה למצב שהוא יסגיר לי רוצחי יהודים, והם יהיו אצלנו בכלא, והוא יבטל את האמנה הפלסטינית ויבצע את כל המוטל עליו – אני לא אדאג להפלתו. אני לא אצביע בעד, כי אני לא יכול להצביע בעד נתינת חלקים מארץ חמדת אבותינו, אבל לא אפיל אותו. אבל אם גם זה לא יתקיים, אדאג להפיל אותו.

בינתיים הוא עומד על המשמר, ולכן אני לא מבין למה השמאל רוצה להפיל אותו. תודה רבה.

### **היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת צבי הנדל. אני מזמין את חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רומן ברונופמן.

### **נסים דהן (ש"ס):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כשקראתי את הסיבות שבגינן האופוזיציה מבקשת להביע אי-אמון בראש הממשלה, אגיד לכם את האמת – בלשון המעטה: נדהמתי. הרי על-פי הסיבות שהאופוזיציה כתבה בבקשה להביע אי-אמון היה צריך להיות ההיפך – דווקא להביע אמון בממשלה, ולא אי-אמון.

הרי ממה נפשך? אם הסכם אוסלו הוא הסכם מחייב לכל דבר ועניין, אני לא רואה שום סיבה שהצד הפלסטיני יתחמק מלקיים את התנאים שלו בהסכם. ואם הצד הפלסטיני יכול להתחמק ולא לקיים את חלקו בהסכם, אין שום סיבה שממשלת ישראל דווקא תקיים את ההסכם, אם הוא הסכם מחייב. ואם הוא לא הסכם מחייב, ולכן יש לרשות הפלסטינית אפשרות שלא לעמוד בהתחייבויות שהיא קיבלה על עצמה, כיוון שמעולם היא לא חתמה על הסכם – אז מה לכם כי תלינו על ממשלת ישראל?

לכן ההשגחה בביצוע הפעימה לא באה לריק. היא באה עם דרישה מקבילה ותקיפה של ממשלת ישראל מהצד הפלסטיני, אף שהממשלה מודיעה ומדגישה חזר והדגש שההסכם הזה לא נוח לה. לו זה היה תלוי בה, היא לא היתה חותמת עליו כלל; אף שחלק גדול מהממשלה בכלל חושב שההסכם הזה הוא הסכם הדמים, וחלק משרי הממשלה קוראים לו אפילו הסכם שלום רע במיעוטו. אבל בכל מקרה, כולנו מאוחדים בדעה שכל הצדדים חייבים לכבד את ההתחייבות שלהם בהסכם.

אני מתפלל על חברי מהאופוזיציה. הם דורשים כל הזמן שממשלת ישראל תכבד את ההסכם. מהפלסטינים אין להם שום דרישות – כל מה שיעשו הפלסטינים מקובל עליהם; כל הפרה שהם יפירו בדין לא תעבור, אפשר למחול להם. אבל אם ממשלת ישראל מתעקשת לקיים את ההסכמים, היא משהה את ההסכם.

זה לא סוד שתנועת ש"ס היתה, וגם היום אנחנו בעד ונהיה בעד הסכם שלום עם אויבנו, עם כל אויבנו, כי מטבע הדברים שלום עושים עם אויבים ולא עם ידידים. אין צורך בהסכם שלום עם ידידים. אוי לו לידיד כזה שצריך לעשות אתו הסכם שלום. אמר מישו: אם אלה החברים שלי, אני לא צריך אויבים.

עשינו הסכם שלום מתוך הכרח, מתוך ראייה כוללת של הרע במיעוטו, אבל אנחנו נעמוד על כיבודו, עם כל הרצון שלנו להסכם שלום עם אויבנו מבפנים ומבחוץ – היום זה כבר נהיה בפנים, כי הפלסטינים שבהסכם אוסלו חזרו לתוך המדינה, לצערנו הרב, אבל זה המצב ואנחנו בעד הסכם שלום ורוצים שלום. בסך הכול רוצים להיות בטוחים, שאומנם אותו הסכם שלום לא יוביל לאסונות ולא יוביל לשפיכות דמים נוספת.

יש צעדים בוני אמון. הרי הפלסטינים לא התחייבו לתת דבר. הם בסך הכול התחייבו להצהיר הצהרות. הצהרה ראשונה היא השמדתה של מדינת ישראל. ההצהרה הזאת, לצערי הרב, עד לרגע זה הם לא הצהירו על ביטולה במלוא הנכונות.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

---

### **נסים דהן (ש"ס):**

יש איזו הצהרה, אבל היא לא נאמרה במלוא הנכונות. כי אם ההצהרה הזאת היתה נאמרת במלוא הנכונות, אין שום בעיה לכנס את כל הפלגים ואת כל הקבוצות שהקימו את ה"פתח" לשעבר כדי

להצהיר את ההצהרה מחדש. יש תירוצים: קשה לאסוף את כולם, לא כולם יבואו, אי-אפשר לאחד את כולם תחת הצהרה אחידה.

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אפשר לשאול אותך שאלה?

**נסים דהן (ש"ס):**

מייד; היושב-ראש קובע. בבקשה.

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אתה אומר שרוצים להשמיד את מדינת ישראל. מה ההיגיון – – –

**נסים דהן (ש"ס):**

היגיון של מי? על היגיון של מי אתה שואל? של מי – של נאצר? איפה היה ההיגיון שלו ב-1948? על היגיון של מי אתה שואל – של סדאם חוסיין? יש היגיון לבן-אדם הזה? או אסד מסוריה? על איזה היגיון אתה מדבר? לצערנו הרב, אם למנהיגים הערבים היה היגיון ב-1948, לא היינו צריכים היום את הסכם השלום. היה מתבצע אז הסכם חלוקה. אז אתה מדבר אתי על היגיון? היגיון של מי?

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אתה מסלף את ההיסטוריה.

**נסים דהן (ש"ס):**

מי לא הסכים להסכם החלוקה?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים. לכן, עם כל הרצון שלנו להסכם שלום, עם כל מה שאנחנו דוחפים בתוך הממשלה לביצוע הפעימה, וזה לא סוד – בד בבד אנחנו עומדים על כך, שזה יהיה מתוך ביטחון לתושבים במדינת ישראל וביהודה ושומרון. ביטחון מלא, לא ביטחון על הנייר; לא הבטחות ריקות מתוכן, אלא ביטחון שמלווה בצעדים ממשיים שיכולים לשכנע אותנו ואת רוב הציבור שאומנם ביטחונם של תושבי ישראל ותושבי יהודה ושומרון נשמר ולא תיפול שיערה משערות ראשם. כל זמן

שאנחנו לא רואים את זה בוודאות ולא משכנעים אותנו אויבינו שאומנם זה המצב, אנחנו מחזקים את ידי הממשלה להמשיך ולדרוש את ביטחונם של תושבי מדינת ישראל. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים דהן. חבר הכנסת רומן ברונפמן – איננו באולם. חבר הכנסת עזמי בשארה – איננו באולם. חבר הכנסת רביץ, בבקשה.

אחר כך חברי הכנסת יבואו בטענה שאנחנו רצים קדימה ולא נותנים להם אפשרות לדבר. אני רוצה לציין לפרוטוקול, שחבר הכנסת שלא יהיה נוכח במליאה, תורו יעבור, ואני לא אאפשר לו לדבר. אחרי חבר הכנסת רביץ – חבר הכנסת לובוצקי.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר כמה מלים לחברי הכנסת, אנחנו לא ציבור גדול, אפשר לדבר כאן באווירה אינטימית כמעט. אני רוצה לומר דברי קושט ואמת. חייבים לדעת, שלו כולנו, כל אזרחי מדינת ישראל – שבהגדרה אני חייב לומר שכולם אכן טוענים לביטחונה, לרווחתה ולשגשוגה של מדינת ישראל ולשלום בה – מדברים שפה אחת, כולנו היינו אומרים את הדברים הפשוטים והמקובלים על כולם, אני חושב שאז הצד השני, שאתו אנחנו צריכים לחתום על ההסכם, היה מבין שאותן דרישות לגיטימיות הנגזרות ונובעות מהסכם אוסלו, שממשלת ישראל דורשת לקיימן, אותן דרישות הן דרישות של כל החברה בישראל, ואין ספק שהרשות הפלסטינית היתה חותמת על ההסכם שהיא עצמה הסכימה לו במסגרת הסכמי אוסלו.

אבל מה הבעיה כאן, חברים? דווקא החלקים השונים בחברה הישראלית, שאולי רוצים מאוד בהסכם או בחתימת הממשלה על ההסכם, הם המחלישים את כוחה של הממשלה במשא-ומתן הלגיטימי לקיומו של הסכם אוסלו. אני אומר לכם את הדברים במלוא האחריות. זה בדיוק מהווה את הגורם החשוב ביותר או הקשה ביותר לעובדה שלא נחתם הסכם, כי הצד השני – הרשות הפלסטינית – יודע שיש חלקים רבים בעם הזה שיעזרו לרשות הפלסטינית להגיע להסכם יותר טוב – יותר טוב להם – מאשר הסכמי אוסלו המקוריים. זהו בדיוק סוד כל הדברים.

יש חלקים בתוכנו שלא רוצים את כל ההסכם הזה, שרואים בו קטסטרופה, אסון. אבל לא הם מעכבים את חתימת ההסכם, לא הם. מי שמעכב את חתימת ההסכם, צריך לומר זאת, אלה אותם חלקים בבית הזה אשר נותנים כוח, יותר ממה שמגיע לצד הפלסטיני, לדרוש דרישות וויתורים שאין מקורם בהסכמי אוסלו. את הסוד הזה חייבים לומר. זה נשמע אבסורדי, אבל זוהי כל האמת.

הצד הפלסטיני מאוד מעוניין בהסכם, הם מאוד מעוניינים להגיע לתוצאות, הם היו מעוניינים בוודאי להגיע למצב שהם יוכלו לכונן מדינה משלהם, והם יודעים שהדרך להגיע לכך היא לחתום על הסכם. אבל משום מה הם יודעים, שכאן, במדינת ישראל, יש חלקים גדולים, שנמצאים בצד השמאלי של המפה, והם ייתנו להם עסקה הרבה יותר טובה מכפי שהם חתמו עליה באוסלו. זהו השורש של השחיית החתימה על ההסכם הזה, זאת הבעיה.

אני חושב, שכאשר ממשלת ישראל מנהלת משא-ומתן קשה, כאשר ממשלת ישראל מנהלת משא-ומתן כואב ועומדת על כל הדרישות הנגזרות מהסכם אוסלו, הכנסת צריכה לחזק את הממשלה ולעמוד מאחוריה מתוך אחריות ציבורית. רק אז הממשלה אכן תחתום על ההסכם. לא דרך הצעות אי-אמון, אלא דרך חיזוקה של ממשלת ישראל בדרישות הלגיטימיות החשובות לביטחונה של מדינת ישראל, יכולים להביא ולאליץ את ממשלת ישראל לחתום על ההסכם.

לכן יש להסיר את הצעות האי-אמון. תודה, אדוני.

### **הי"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם רביץ. אני מזמין את חבר הכנסת אלכס לובוצקי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

### **אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר, שאני עומד כאן היום בהרגשה קשה ובעייתית. אנחנו, בדרך השלישית, החלטנו בינתיים להיכנס למצב המתנה, וגם היום לא נשתתף בהצבעת האי-אמון.

אני רוצה לנסות להסביר את העמדה הזאת, שאני מניח שבהרכב הנוכחי שנמצא בכנסת, תזכה להתקפות גם מימין וגם משמאל.

### **בנימין אלון (מולדת):**

---

### **אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):**

אני אסביר את עמדותי, חבר הכנסת אלון.

אני רוצה לומר, שהיום, ומבחינה זאת נדמה לי שראש הממשלה מקל עלינו – היום ברור שמתגבש כאן הסכם שראש הממשלה עצמו היה רוצה לחתום עליו. איך אני יודע? הרי הוא לא הצהיר זאת? אבל הוא לא היה מבלה כל כך הרבה זמן עם הרב שפירא ועם הרב אליהו ועם הרבנים מקריית-ארבע ועם מעצבי דעת קהל במחנה הימני אלמלא סבר שיש לו הסכם, שהרי ראש הממשלה עצמו הצהיר: אני אביא הסכם רק כשאהיה משוכנע שהוא באמת טוב למדינת ישראל.

אני חושב, לפי המידע שבידינו, שראש הממשלה אכן השיג הסכם שהוא טוב למדינת ישראל, ודווקא בחלק הזה אני רוצה לשבח אותו. נדמה לי שראש הממשלה הוכיח, שבעמידה עיקשת – והעובדה שהוא התעקש במשך תקופה ארוכה, אני לא רושם אותה לגנותו, להיפך, אני רושם אותה לזכותו – אבל אני רוצה לומר שצריך לדעת לגמור עסקה. בסופו של דבר, לא משיגים בהסכם את כל מה שרוצים, ולפעמים, דווקא כשבסוף מתעקשים על דברים אחרונים, יכולים להפסיד. ואני אתן דוגמה.

העובדה שראש הממשלה הצליח להוריד את הציפיות הפלסטיניות ל-13%, כפי שהציעו האמריקנים, אני חושב שיש בה מידה רבה של הישג. למי שקורא את הסכמי אוסלו, אולי ראש הממשלה לא יכול לומר זאת, אבל בהגינות יש בסיס לטענות הפלסטיניות, שההסכם משדר מתוכו צורך ישראלי לוותר עוד יותר גדול.

מה הבטיח ראש הממשלה לפני הבחירות? הוא לא אמר: אני אבטל את הסכם אוסלו, אני אשבור את הסכם אוסלו; הוא אמר: אני אטה אותו, אשנה אותו, אגרום לכך שהסכם אוסלו ילך בכיוון יותר קביל על המחנה הלאומי. מבחינה זאת אני חושב שהוא השיג. כשמעמידים בסופו של החשבון את כל העניין על 13% כנגד 9% – ולבסוף, חבר הכנסת אלון, אתה יודע שישיראל תסכים ל-13% – יראה כאילו נכנענו ללחץ אמריקני, ולדבר הזה יש, אני חושב, נזק להמשך היחסים והתהליך, אך למען האמת, נדמה לי שאפילו ניתן להתיימר ולומר, שארצות-הברית נכנעה לישראל בהצעה.

### בנימין אלון (מולדת):

לנסוע לווינגטון ולומר שהבעיה היא בירושלים, זה מועיל לעניין הישראלי?

### אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא, אבל אומר לך משהו, ואמרת זאת בכנות. למרות חילוקי הדעות בינינו, המדיניים והפוליטיים, לאורך תקופה ארוכה ההתנגדות של המחנה הימני לכל נסיגה היתה מאוד מועילה במשא-ומתן. לכן אנחנו, בדרך השלישית, בלמנו את פינו, משום שחשבנו שאם ראש הממשלה יצליח להוריד עוד 1% ועוד 1%, זה בהחלט הישג. אני, חלילה, לא מאלה שמזלזלים בארץ-ישראל. אני אחדש לך אפילו משהו: לבי שותת דם מכך שאנחנו מוותרים על עזה. גם על עזה קשה לי לוותר, גם עזה היא ארץ-ישראל. אבל מה? בעולם הערכים שלי אני מעמיד על כף אחת של המאזניים את הנאמנות לארץ-ישראל ולארץ-ישראל כולה, כל שעל אדמה בה, ומצד שני את המחויבות שלי לעיקרון שלא לשלוט בעם זר, שאני רואה אותו כעיקרון הומניסטי יהודי מהמדרגה הראשונה. לכן בצער רב ובלב שותת דם אני חושב שצריך לבצע את ההסכם.

אומר לך יותר מכך. כשיבצע ההסכם על הפעימה השנייה, על ה-13%, לא אשמח. אולי מישהו יחשוב – שהרי אנחנו לוחצים בכיוון הזה, שצריך לבצע – שבאותו יום אעשה נשף ואצהל. לא. באותו יום אשתות דמעה על כך שאנחנו מאבדים חלקים מארץ-ישראל, וזה יכאב לנו. אבל אנחנו צריכים לעשות את זה כדי להגיע להפרדה בינינו לבין הפלסטינים, כדי לנסות לייצר פה איזה מצב יציב, גם אם הוא לא שלום. ולומר את האמת, אני לא מי-יודע-מה אופטימי לגבי סיכויי השלום; אבל אין לנו ברירה. מהבחינה הישראלית הפנימית אנחנו חייבים להיפרד מהפלסטינים ואנחנו חייבים לייצב קווים שבהם עם ישראל יכול לעמוד ולהיאבק. אז אנחנו יכולים, חבר הכנסת אלון, להיות שותפים בכך



שניאבק על כך שלא נצא מבקעת-הירדן וממדבר יהודה. מדבר יהודה הוא ערש תרבותנו, בית-גידולו של דוד המלך. שם לא גרים אזרחים פלסטינים.

**רחבעם זאבי (מולדת):**

ושילה.

**אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):**

וגם שילה.

**הי"ר ח' דיין:**

משפט מסכם, חבר הכנסת לובוצקי.

**רחבעם זאבי (מולדת):**

---

**הי"ר ח' דיין:**

לא, לא, חבר הכנסת זאבי. סליחה. הזמן נגמר ואני מחכה למשפט המסכם.

**אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):**

אבל, לצערי, לא נוכל לשמור את שליטתנו בשכם ובג'נין. תיזהרו שלא תגרמו לכך, שבגלל דבקותכם בשכם ובג'נין נאבד גם את מדבר יהודה ובקעת-הירדן. תודה רבה.

**הי"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס לובוצקי. אני מזמין את חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת דהאמשה.

## עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, תודה על שאפשרת לי בסוף להשתלב ברשימת הדוברים.

## הי"ר ח' דיין:

זה לא היה באשמתך, כי חבר הכנסת רומן ברונפמן הודיע שהוא מוריד את שמו. לכן, לפני משורת הדין התייחסתי לכך בהתאם.

## עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה לך.

על כל פנים, האמת היא שאי-אפשר לנתק את הנושא מכל מה שקורה כביכול בשביל לאזן את האפשרות של פריסה מחדש. הסתכלתי לאחרונה על היוזמה האמריקנית וקראתי אותה בפירוט ובעיון רב. מתברר שמכל הנסיגה האמריקנית יש רק 9.1% נסיגה בלתי מותנית. כל השאר מותנה בכל כך הרבה תנאים, שאני לא יודע אם הוא יצא לפועל או לא. וזה אם נגיע ל-13%.

, אם מוכח שזה בשביל כבישים C ביוזמה האמריקנית מדובר גם באפשרות להפקעת אדמה באזור עוקפים. ביוזמה האמריקנית מדובר גם על כך שאפשר להרחיב התנחלויות, כל עוד מוכח שמדובר בהרחבה ושיש המשכיות טריטוריאלית בין מה שנבנה לבין ההתנחלויות. כלומר, לפי היוזמה INFRA-האמריקנית יש איזו לגיטימציה להתנחל ויש איזו לגיטימציה לבנות כבישים עוקפים, שזה ה-STRUCTURE, זו התשתית של ההתנחלויות.

לדעתי, מה שקורה באמת הוא, שהיוזמה האמריקנית הולכת כל כך לקראת מדיניות ממשלת ישראל, שאני לא מבין על מה מתעכבים כאן ועל מה עושים משאל עם. הרי היוזמה הזאת באה בסך הכול להציל את הקואליציה, את הימין הישראלי, ושהוא יוכל למצוא איזו דרך לצאת בכבוד מהתחייבויותיו בחברון.

תסתכלו, תקראו טוב את היוזמה האמריקנית. פשוט לא ייאמן מה כתוב שם. ובכל זאת, הפלסטינים הסכימו, ובכל זאת ממשלת ישראל מתמהמהת ומתמהמהת.

אם כבר עושים על זה משאל עם, אני שואל את עצמי: מה יעשו בממשלת ישראל לגבי פתרון הקבע, למשל? מה יעשו?

## הי"ר ח' דיין:

משאל עולמי.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

משאל עולמי, בדיוק, לכל יהדות העולם אולי, או לכל יידידי ישראל בעולם.

אם על הדבר הזה עושים משאל עם – מה כבר יעשו כשיהיה פתרון הקבע? ועל מה מדובר? על 1.9%, על 2%, 3%? ואחרי חודשיים יבדקו עוד פעם וכו'. ואז מה יעשו? אולי יעשו אז עוד משאל עם?

לממשלה הזאת לא רק שיש מנדט לבצע זאת, אלא היא חתמה על כך בחברון. היא עצמה חתמה על כך. זה לא רק שיש לה מנדט.

אז על מה משאל עם? האם, למשל, משאל עם יסיר את הסכנה לקיום האפשרות של אי-אמון בכנסת? הוא לא יסיר. בכל זאת אפשר יהיה להגיש אי-אמון. האם משאל עם יבטל את הצורך בצד הזה של הבית? לא. הוא יצטרך אותו גם במשאל עם. הם יצטרכו לתמוך במשאל עם. כל הסיפור הזה של משאל עם הוא פשוט לא יאמן. הרי הוא ייתר את הכנסת, הוא ייתר את הפרלמנט, ובסופו של דבר הוא יכניס משהו מסוכן לתהליך קבלת ההחלטות בישראל. וזאת, על דבר פשוט כזה.

### הי"ר ח' דיין:

תראה, לזה קוראים: שלום בטוח. ילכו על תהליך השלום, העם יגיד: כן, וזה יהיה שלום בטוח.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אבל, אדוני היושב-ראש, מה היא הסכנה? הסכנה היא, שהוא יהיה יותר מדי בטוח. מה זאת אומרת? נתניהו יקבל רוב כל כך מוחץ במשאל העם על היוזמה האמריקנית, עד כדי כך שהוא עצמו יופתע, והוא לא ירצה רוב כל כך גדול. הוא רוצה רוב קטן במשאל עם. הוא לא רוצה 75% בעד במשאל עם, כי זה אומר משהו על עמדתו בציבור הישראלי. לדעתי, לכן הם מתחבטים. נתניהו רוצה שזה יעבור במשאל העם בלי מפלגת העבודה. אבל הרי יש סיכוי שהעניין יעבור במשאל עם ב-75% או משהו כזה.

אדוני היושב-ראש, אם אנחנו מצרפים לכל הסיפור הזה את הסיפור של ירושלים, אזי כופים על אנשים מסכנים במבשרת להיות סתם עלה תאנה למעלה-אדומים. הרי הם לא כל כך רוצים את מבשרת, אבל כופים זאת על אנשים במבשרת, שלא רוצים להיות חלק מירושלים. יש שם רופאים מ"הדסה", מהמעמד הבינוני, או אני לא יודע מה. יש גם אנטי-חרדים ואנטי-דתיים שלא רוצים להיות חלק מירושלים. אבל כופים עליהם את הסיפור הזה של מטרופולין ירושלים, כדי לשמש עלה תאנה לדבר האמיתי – סיפוח מעלה-אדומים למטרופולין ירושלים. הרי זה כל העניין.

מה אמר אתמול אדון נתניהו? הוא אמר: הדבר הזה לא ישפיע במאומה על המעמד המדיני של העיר ירושלים. נכון. אבל הוא ישפיע על המעמד המדיני של מעלה-אדומים. הרי כל העניין הוא מעלה-אדומים וסיפוח יותר ויותר שטחים לירושלים.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

האם אתה מעלה על דעתך שמעלה-אדומים לא תהיה בכל הסדר שהוא חלק ממדינת ישראל? האם אתה מעלה זאת על דעתך?

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

כן. האם אני מסתיר את זה? האם אני מסתיר את זה שאני נגד התנחלויות?

**שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

וגם מזרחה לזה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

תאמר שלא, כדי שידעו אותם ישראלים שמעלה-אדומים לא תהיה חלק ממדינת ישראל ושגבעת-זאב לא תהיה חלק ממדינת ישראל. ]

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

בוודאי. אלא מה?

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

זאת כדי שהם יבינו שלא צריך ללכת בכלל לפעימה.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

איזו פעימה? מה זה שייך לפעימה? הרי גם ממשלת נתניהו חתמה על הפעימה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אין בעיות.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

מה אין בעיות? ממשלת נתניהו חתמה על פעימה. יש בעיות, יש מלא בעיות. מה אין בעיות? חתמו על פעימה, כשהם יודעים שזה מעבר.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

הם חתמו על פעימה בשביל להגיע לשלום ולא בשביל להגיע למעלה-אדומים.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

לא, זה לא נכון. הסיפור של הפעימה הוא שלב מעבר. אתם חתמתם על זה כעל שלב מעבר. אתם יודעים שזה לא פתרון הקבע. אתם יודעים שנושא ההתנחלויות יעלה בפתרון הקבע. כל מה שאתם עושים בקואליציה הזאת הוא שאתם כבר מעלים את הנושא הזה לפני שמגיעים למשא-ומתן על הסדר הקבע.

**היו"ר ח' דיין:**

חבר הכנסת עזמי בשארה, משפט מסכם.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

דרך אגב, אני רוצה לבשר לך משהו.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

עזוב את הקואליציה. בוא נדבר כישראלים. מה יהיה במעלה-אדומים בפתרון הקבע?

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

במעלה-אדומים? אני חושב שמעלה-אדומים צריכה לרדת. זו דעתי, אבל אני לא יודע מה הפלסטינים יקבלו.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

לרדת מפתרון הקבע, או לרדת מהמקום?

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

לא הבניינים, לא הבניינים. אשמח שהפלסטינים יקבלו אותם כפתרון לפליטים. אני לא רוצה שזה יהיה כמו ימית, כמו הדבר ההרסני הזה. אני לא רוצה את הדבר ההרסני הזה שהיה בימית. שיישאר הבניינים, אבל המתנחלים צריכים לרדת.

**רחבעם זאבי (מולדת):**

זה אחר כך.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

זה "בעדין", "בעדין".

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

למה "בעדין"? תדבר בעברית. תאמר: אחר כך. מה "בעדין"? אני אומר את זה בעברית: אחר כך.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

השפה הערבית היא שפה רשמית.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

נכון.

### הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ריבלין, תאפשר לו לסיים.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אפילו אם יש ביניהם אנשי מרצ, אני בעד שהם ילכו. אתה יודע, זו התנחלות. אני יודע שיש שם אנשי מרצ. הם יכולים להישאר שם אם תקום מדינה דו-לאומית, כשאז גם ערבים יוכלו לגור כאן וגם יהודים יוכלו לגור שם. אבל כל עוד מדובר במדינות לאום, התנחלות היא אנטי-סוברניות, היא אנטי-ריבונות. אתה לא יכול להיות גם ריבון וגם לסבול קולוניאליזם על אדמתך. זה בלתי אפשרי.

### הי"ר ח' דיין:

תודה, תודה. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

חבר הכנסת עזמי בשארה, בהסכם שנחתם על המשך תהליך אוסלו, כשראש הממשלה הבטיח שהוא אכן מוכן ללכת לתהליך של שלום בטוח, כפי שהוא הגדיר, לא נכתב באיזה אחוזים מדובר. זה לא נכתב. זה לא סוכם.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה צודק. אתה צודק.

### הי"ר ח' דיין:

בהסכם שנחתם גם נאמר – וארצות-הברית היתה עדה לזה – שמדובר על פעימות ושמדינת ישראל תחליט איזה מהלכים ואיזה פעימות יבוצעו, כאשר בעצם הביטחון של מדינת ישראל קודם לכול.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא ישראל תקבע את האחוזים. – – – אבל אף פעם לא נאמר – – –

## הי"ר ח' דיין:

אני מציע שתיגש להסכם אוסלו ותקרא את הנושא הזה. תשנן אותו.

## קריאות:

---

## הי"ר ח' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת דהאמשה, חמש דקות לרשותך.

## עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, באמת כדאי לחזור לכמה מושגי יסוד, כך שנבין את המפה נכון, כי ברוב הזמן עם רוב הדיש והדוש באחוזים, 13%, 14%, אנשים שכחו את מושגי היסוד בעניין הזה.

הרי במה מדובר? מדובר בסכסוך בין העם הפלסטיני והישות הפלסטינית היום, המגלמת את המדינה הפלסטינית בדרך, לבין מדינת ישראל. נושא הסכסוך הוא פלסטין, או ארץ-ישראל כפי שהיא נקראת בעברית.

באדמה הזאת, בארץ הזאת שהיא נושא הסכסוך, גם כאשר הסדר הקבע וגם כאשר כל הדברים ייגמרו על הצד הטוב ביותר, יקבל העם הפלסטיני 27% מהשטח כולל כל הגדה המערבית ורצועת-עזה, כל השטח שנכבש ב-1967 כולל מזרח-ירושלים כבירתו.

והנה קם מר נתניהו, קמים אנשים מכובדים נוספים, מלעיטים את העם ואת העולם: 13% מתוך ה-27% האלה, בסך הכול 3% מסך כל השטח, כאשר העם הפלסטיני מוותר מראש על כל ה-73%, לא מדבר על זה מלה, ועל ה-27% הנוספים שלהם, עליהם עכשיו הדיבור, עליהם הסכסוך, עליהם הנסיגה תהיה, מוותרים על זה, עוד הפעם באחוזים, 13% מתוך 27%, זאת אומרת 3%, עוד הפעם מתוך סך כל הנושא שעליו קיים הסכסוך.

ולא רק זאת, בו זמנית קמה ממשלת ישראל ואומרת: אני קובעת לא רק עובדות בשטח ולא רק את מספר האחוזים. הם התחילו, הרי בפעימה הראשונה אמרו 1.5%, בסדר. בוא נגיד שעכשיו מר נתניהו גם יבצע את ה-13%, כולל אותם 1.5% או 2% שהיו בפעימה הראשונה. מה יהיה בסוף? לאן נגיע? הרי או שמגיעים להסדר באופן סביר, בצורה כלשהי מקובלת, או שיגיד במפורש: לא מגיעים ולא רוצים להגיע, אבל כולה שלי. גם התנחלויות, גם ריבונות, גם אחוזים מזעריים שהוא רוצה לקבוע וגם שלום בטוח – לא יעלה על הדעת. פשוט אי-אפשר לעשות את זה. במציאות הקיימת, בתנאים הקיימים לא ניתן לעשות את זה. כמה שמר ערפאת יוותר, כמה שהרשות הפלסטינית תוותר, כמה



שהיוזמה האמריקנית תהיה נוחה – בסופו של דבר, צריכים להגיע לאמת, והאמת היחידה שניתנת להיעשות במקרה הזה, כפי שזה גם מוסכם וחתום, אומנם לא חתום שגומרים את זה מחר, אבל חתום שקווי היסוד של כל התהליך, תהליך השלום הזה, יגיעו בסופו של דבר להקמת מדינה פלסטינית באותם 27%. ה-27% האלה יינתנו בשלוש פעימות, שלוש פלוס הסדר הקבע; בפעימה אחת, בחצי פעימה, באחוז אחד, בשני אחוזים? הרי בסופו של דבר כך זה יהיה, אחרת לא יהיה.

באמר נתניהו ואומר: רבותי, אני רוצה להביא לכם שלום בטוח ואני גם רוצה לצאת מהשטחים האלה בחלקם, אבל אני רוצה עכשיו, קודם כול, לספח את מזרח-ירושלים, לא רק מעלה-אדומים, חבר הכנסת עזמי בשארה, אלא מדובר גם על פסגת-זאב, ואכן אם כל השטחים האלה יסופחו, לאחר כל מיני הריסות – אנחנו חיים עכשיו בתקופת שיא של הריסות בתים במזרח-ירושלים, חבר הכנסת רביץ; היום בבוקר, בית אחד מתוך 15 בתים, שכולם מועמדים להריסה בבית-לחם. בשבוע שעבר שני בתים בשכונת זעים, כאשר 24 בתים, שכונה שלמה – – –

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק רגע; אמרת בית-לחם?

### עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

---

### עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

, אבל פרברי בית-לחם, A, לא בתוך אזור A בית-לחם אני מתכוון לבית-לחם העיר, לא רק לאזור , אני מסכים אתך, אבל בית-לחם, גם מבחינת A. זה לא בתוך אזור A בשכונה קרובה מאוד לאזור הפלסטינים וגם מבחינת האמת, היא עיר גדולה עם שכונות, עם פרברים, עם אלה ששייכים אליה, , אני מסכים אתך. A. לכן קוראים לזה גם בית-לחם. לא בתוך אזור

אמרתי בשבוע שעבר שני בתים בשכונת זעים מתוך 24, שכונה שלמה מועמדת להריסה גם כן.

### גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

בנו את זה בלי רשיון, נכון?

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אדוני, איפה נתת להם פעם בחיים רשיון? איפה אפשרת להם להשיג רשיון? עלה התאנה הזה חייב פעם אחת – – –

**גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אני הייתי שם במקום, דיברתי עם האנשים, אנחנו שומעים את זה יום יום. זה הפתגם; רשיון לא נותנים לך, בלי רשיון הורסים לך, ואנחנו לא עושים אתך שלום. איזה שלום – אני לא יודע.

האם – – – באמת, אני מסיים, אדוני היושב-ראש, במשפט מסכם אחד – – –

**הי"ר ש' בן-צור:**

אני רוצה לשאול אותך שאלה: אתה בעד זה שיבנו בנייה בלתי חוקית?

**קריאות:**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אני בעד זה שייטנו להם, קודם כול, רשיונות עם אפשרות לבנות, וכאשר האפשרות הזאת תהיה קיימת, סבירה – – –

**הי"ר ש' בן-צור:**

אינך עונה על השאלה שלי.

**קריאות:**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אנשים יעדיפו לא לתת להם רשיונות, אז ---

**היו"ר ש' בן-צור:**

אתה לא עונה על השאלה שלי. אתה מוכן שייבנו בנייה בלתי חוקית?

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

--- אפשר יהיה להעלות את הנושא הזה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אתם נגד חוקים?

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

איזה חוקים? איזה חוקים? אתה לא מאפשר להם לעשות לפי חוק.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני לא מבין, אני לא מבין, אתם – – –

**קריאות:**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אתה רוצה, אדוני היושב-ראש, לדעת? אתה חושב שזה – – –

**קריאות:**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

לא, לא, אני רוצה לשאול שאלה אחרת. זה שעיריית ירושלים וממשלת ישראל מספחות את השטחים האלה, זה חוקי? זה שאומרים שיהיה לנו שיפוט על מעלה-אדומים ועל פסגת-זאב זה חוקי? האם המשפט הבין-לאומי הכיר אי-פעם בסיפוח הזה? הכיר אי-פעם בריבונות על השטחים הפלסטיניים? רק אנחנו מחוקקים מה שאנחנו רוצים? כל העולם אומר שזה לא חוקי, החוק הבין-לאומי אומר שזה לא חוקי, המציאות, העובדות, הכיבוש, אומרים שזה לא חוקי – –

**היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

– – אתה לא יכול גם לכבוש אותו וגם לעשות אותו חלק מהעיר שלך, הכול בניגוד למשפט הבין-לאומי – – –

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני מודה לך.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

— — — ולכן המשפט המסכם, היושב-ראש, ממשלת ישראל חייבת להגיע לאמת, לחתוך. או שנותנים לעם הפלסטיני באמת את ה-27% האלה, והוא מסתפק בזה כפי שאכן ההסכמים אומרים, או שלא רוצים לעשות שלום. שניהם אפשריים. הרי בסופו של דבר, גם לא יהיה שלום וגם לא יהיו שטחים.

— — — לאן רוצים להגיע? זאת השאלה. על האמת הזאת חייב להודות — — —

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני מודה לך.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

— — — מר נתניהו וממשלתו — — —

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני מודה לך.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

— — — ואני מקווה שהתשובה תהיה שפויה, סבירה, לטובת שני העמים, לטובת שתי המדינות, לטובת השלום האמיתי שיכול ועדיין יש סיכוי שהוא יחול אי-פעם באזורנו ובארצנו.

**היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

תודה לך.

### הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת שלום שמחון.

### רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אם לא תהיה התקדמות במשא-ומתן עם הפלסטינים תהיה מלחמה, מכריזים פוליטיקאים מהשמאל. אם לא תתבצע הפעימה השנייה בהקדם – – –

### עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שר הביטחון גם – – –

### רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת דהאמשה, אתה דיברת כעת שבע דקות ולא הוצאתי אפילו ציוץ – – –

### הי"ר ש' בן-צור:

הוא לא יפריע לך.

### עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

---

### רחבעם זאבי (מולדת):

אבל תן לי לגמגם את שלי, בלי סיוע מהסיעה החשובה שאתה משתייך אליה.

אני אתחיל מההתחלה, ברשותך, אדוני.

## היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

## רחבעם זאבי (מולדת):

אם לא תהיה התקדמות במשא-ומתן עם הפלסטינים תהיה מלחמה, מכריזים פוליטיקאים מהמשמאל. אם לא תהיה הפעימה השנייה בהקדם תהיה שפיכות דמים בשני הצדדים, מודיע חבר הכנסת דראושה, ומודיע זאת גם בא-כוחו של האויב האש"ף, האזרח הישראלי מטייבה אחמד טיבי. אם יהיה קיפאון בתהליך המדיני יהיה פיצוץ, מזהירים שרי הליכוד. אם ישראל לא תמלא אחרי התחייבויותיה לסגת מהשטחים הכבושים העם הפלסטיני המדוכא ילחם על זכויותיו, אומר בשפתיים רועדות ראש כנפיות אש"ף, המצרי ערפאת. וכך מהלכים עלינו אימים פוליטיקאים, שרים, אחמד טיבי ויאסר ערפאת.

הם יודעים, שאנחנו עם השואף לשלום, הסולד ממלחמות וכואב את המתים. אין אצלנו שהידים, שאמותיהם שמחות במותם, ואין לנו כוהני דת המדריכים את הצעירים לצאת למבצעי התאבדות, והם מקווים שכדי למנוע קורבנות – היהודים יוותרו ויימסרו לידי האויב עוד ועוד ממחוזות המולדת.

הערבים נוקטים את דרך האיומים הזאת ומעלימים את האמת, שלפיה הם ימשיכו במאבק המזוין גם אם ניסוג מכל שטחי יהודה, שומרון ועזה, וכי הם מתכוונים "לשחרר" את כל פלסטין, גם את האזורים והמחוזות של מדינת ישראל הקטנה, זו של טרם מלחמת ששת הימים. הרי הם הקימו את "הארגון לשחרור פלסטין" עוד בטרם נכבשו השטחים, והם פנו לדרך הטרור כבר לפני 100 שנה.

כך נוהגים הערבים, אבל מדוע מאמצים את הדרך הנלוזה הזאת גם יהודים? ואינני יודע מה קרה לאנשי מפלגת העבודה, זו שאבותיה בדור המייסדים חשבו אחרת ונהגו אחרת. דוד בן-גוריון, שהוביל אותנו למלחמת השחרור, ידע שההתנגשות עם הערבים היא בלתי נמנעת ולכן יש להתכונן אליה ולעמוד בה. ובן-גוריון לא נמנע ממלחמה מונעת ביוזמתנו ב-1956, כדי שנגן על תל-אביב במדבר סיני ולא בחוליות של בת-ים. ולוי אשכול עמד בראשות הממשלה במלחמת ששת הימים, שבה ירה צה"ל את היריות הראשונות, כדי להדוף תוקפן ודאי ומוצרה, לפני שזה יממש את מזימתו.

אז מה קרה לכם היום? אתם באים להפחיד את העם במלחמה ואומרים לו שנחסוך בקורבנות אם נותר על שטחים, ואתם יודעים – או לפחות צריכים לדעת – שוויתור על שטחים מזמין עוד ויתור על שטחים, וכי נגיע למלחמה הבאה שתיכפה עלינו מעמדות פתיחה נחותות, קשות וכמעט בלתי אפשריות.

ומה קרה לשרי הליכוד, שגם הם מצטרפים למצעד הפחדנים והמזהירים? מדוע לא תלכו בדרך של מבצע "תמוז", שבו יצא חיל האוויר הישראלי להכות בכור האטומי בבגדד בפקודתו של מנחם בגין, כדי שלא תהיה בידי הקצב מבגדד אופציה אטומית?

מפעל ההגשמה הציוני בארץ-ישראל ידע מראשית ימיו, שהערבים לא משלימים עם הבית הלאומי היהודי, והם התאנו לו, ופרעו, ותקפו, ופלשו, ולחמו, ושחטו, ושרפו, וגדעו, ופוצצו, ומיקשו וטרפדו. הציונות ידעה, שהגשמתה כרוכה בדמים רבים תרתי משמע. הציונות ידעה, שיש לה אויב ושהוא רוצה את כל הארץ לעצמו. הציונות גם ידעה, שהיו ימים שבהם לאויב היו כוח ועוצמה רבים יותר, אבל היא לא נכנעה כדי להשיג שלום, שלווה ונחת. הציונות שאפה לשלום עם שכנינו, אבל שלום של ביטחון ועוצמה, ולא שלום של פחד והתרפסות. מה שנשיג לאחר נסיגות לא יהיה שלום אלא הפוגה במלחמה הארוכה והמתמשכת, שאחריה יבואו עוד ועוד מלחמות, מפני שלא השבענו את תאבונם של אויבינו.

אוי לנו אם תיווכחו באמת הזאת רק לאחר שהיא תתרחש, ולא תחזו אותה בטרם האסון. הפסיקו להפחיד את העם במלחמה, והפסיקו להטיף להתפרקות מרצון מהנכסים הקרקעיים הדלים שלנו, והפסיקו להאזין לאיומי המלחמה מגרונותיהם של דראושה וטיבי. פקחו עיניכם לראות שהסכם השלום נולד בחטא והוא מת זה כבר, והרוצח שלו גר בעזה ומשוטט בעולם.

אוי לנו אם נקבל החלטות מדיניות על-פי האיום או האימה של שפיכת דמים. הסכם אוסלו מת, עם ישראל חי. תודה.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

תודה. חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה – חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת רומן ברונופמן. אומרים לי ששמו נמחק. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

### **שלום שמחון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ממשלת ישראל החליטה אתמול על תוכנית טיפוח של ראש עיריית ירושלים. נראה שרוצים לטפח אותו כראש ממשלה עתידי על חשבון כולנו. כדאי שתדע, חברי חבר הכנסת גדעון עזרא, הנחשב לידיד של ההתיישבות, שראש הממשלה שלך יחד עם ראש עיריית ירושלים החליטו לחסל את ההתיישבות הכפרית, בתחילת הדרך באזור ירושלים, אחר כך בכל הארץ.

הניסיון הנלוז הזה להשתלט על אדמותיהם של יישובים, הניסיון להפוך יישובים כפריים ליישובים עירוניים, בלי לשאול אותם, בלי להתייחס לעובדה שבמשך עשרות שנים היישובים באזור ירושלים הם יישובים חקלאיים עם אופי כפרי, ותושביהם הגיעו ארצה כדי ליישב את האזור הזה – מישהו פתאום החליט שהוא מספח אותם לאזור ירושלים. ראש הממשלה מוכן לעשות הכול על מנת להגיע למטרות פוליטיות אחרות, על חשבון אזרחים תמימים וישרים, על חשבון הרצון לשנות את האופי הכפרי של אותם יישובים, על חשבון הניסיון להשתלט באמצעות כרישי נדל"ן על אדמותיהם ולהשאיר אותם חסרי כול, על חשבון הניסיון להפוך אזור אדיר כמו אזור מטה-יהודה לחלק מעיריית ירושלים. זה המחיר, כדי שאהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים, לא יתמודד על ראשות הממשלה, כדי שהממשלה תוכל להסתיר את המגמות האמיתיות שלה במזרח.

אני שואל את עצמי, מדוע אין לה אומץ להביא חקיקה שלפיה היא רוצה להרחיב את ירושלים למזרח – מדוע לעשות זאת בדרך הקלה לכיוון מערב? מה קרה, מדוע לא שואלים אותם חברי יישובים,



מושבים וקיבוצים, איך הם היו רוצים לחיות בעתיד? האם על שאלה של 13% הולכים למשאל עם, אבל בדבר כל כך חשוב, שנמשך כבר עשרות שנים, לא שואלים את התושבים?

כמה אפשר להאמין לראש הממשלה הזה? עד מתי נאמין לו? הרי אף אחד לא מאמין לו. בשבוע החולף התלוויתי ליושב-ראש מפלגת העבודה וראש הממשלה המיועד אהוד ברק, לפגישה עם מובארק, ומה ששמעתי שם היה קשה לאוזן, אף שאני לא מאמין בראש הממשלה הזה. אני רוצה לומר במלים שלי, מה התרשמותי – מה בעצם הוא אמר שם. הוא בעצם אמר שם, שאם בתחילת הדרך הוא אולי חשב שהוא יכול לקנות מכונית משומשת מראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו, הוא כבר לא בטוח שאפילו מכונית חדשה הוא יכול לקנות ממנו. אני אומר זאת במלים שלי, אבל זה נשמע הרבה יותר קשה ממה שאני אומר.

אבל למה לבוא בטענות למובארק, אם אפילו שרים בממשלתו לא מאמינים אפילו למלה שלו, ולא מאמינים במדיניות שלו. אני רוצה לקרוא פה קטע שפורסם בשבוע הקודם בעיתון "הארץ", קטע שנכתב על-ידי אחד השרים בממשלתו. וכך כותב אותו שר, שאגיד לכם בסוף מי הוא: "אני משוכנע, שהדרך שבה הולכים קובעי המדיניות הכלכלית היא פרי אידיאולוגיה שמרנית, אופנתית חולפת, ואולי אף מנוכרת ואינטרסנטית. זו דרך שמדינת ישראל הקולטת עלייה, השסועה חברתית ותרבותית והמתמודדת עם איומים ביטחוניים, אינה יכולה בשום אופן להרשות לעצמה. למרבה הצער, קובעי המדיניות מנסים לפעול על-פי המדיניות של עקרת הבית: אנחנו נראה לכם, הם אומרים, איך לנהל תקציב של מדינה. הם מראים לנו, וכך אנחנו נראים". את זה כותב שר בממשלת ישראל.

### **שבח וייס (העבודה):**

שר העבודה והרווחה?

### **שלום שמחון (העבודה):**

צדקת, שר העבודה והרווחה אלי ישי. אבל הוא לא מסיים בזה, הוא כותב עוד כמה דברים, ואני לא קורא את הכול: "אינני בא לחלק ציונים, ולא זה המקום לקבוע מי הלך בדרך הנכונה יותר לכיוון השלום, ממשלת רבין או ממשלת נתניהו" – הוא כבר עונה, על תדאגו – "דבר אחד ברור: האווירה של אז" – הכוונה היא לתקופתו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה. הוא אומר: "האווירה של אז שוב לא קיימת. אז צבאו רבים וטובים מבכירי המשק העולמי על דלתותינו, כדי להשקיע. כיום, על רקע אי-הוודאות באשר לעתיד היחסים עם הערבים, עדיין יש חברות רב-לאומיות לא מעטות המגלות עניין במשק הישראלי הטוב במהותו, אך הן יושבות על הגדר וממתינות לראות כיצד ייפול דבר. כלכלה אינה אוהבת אי-ודאות והישיבה על הגדר היא חלק מגורמי המיתון והאבטלה, וישיבתנו על הגדר אורכת, לטעמי, יתר על המידה".

הוא כותב: "כדי להעלות את המשק על נתיב מחודש של צמיחה כלכלית, דרושה לנו ודאות שצריכה להתבסס על בניית שלום מבית על-ידי חיזוק החינוך, הבריאות, הרווחה. ודאות כמו צדק צריכה להיראות ולא רק להיעשות. כדי להגיע אליה יש לפעול ביתר נחישות ומהירות על מנת להגיע להסכמים פוליטיים שיסירו מעל השמים הקודרים את ענני החשש ואי-הידע". זאת כותב שר בממשלת ישראל; לא אני, לא חבר כנסת באופוזיציה, לא מישהו שמתנגד לממשלה הזאת, אלא שר בממשלת ישראל.

בהזדמנות הזאת, לסיום דברי, אני רוצה לפנות אל ראש הממשלה, כדי שיסיר מעל סדר-היום את הנושא של סיפוח היישובים לעיריית ירושלים. ראש עיריית ירושלים אינו מסוגל להסתדר עם מה שיש לו, ודאי שלא יהיה מסוגל להסתדר עם עוד 10, 12, 15 – אני כבר לא יודע לאן הוא רוצה להגיע – יישובים שהוא רוצה לספח אליו, ודאי שלא עם עשרות אלפי אזרחים ערבים שהוא מעוניין לספח אליו באותה הזדמנות, גם בלי שים לב.

לכן אני חושב שצריך להביע אי-אמון ולעשות כל מאמץ כדי שהממשלה הזו תסיים את תפקידה.

אם לא אמרתי, לקריאה של ידידי, חבר הכנסת שבח וייס, השר הוא שר העבודה והרווחה בממשלת ישראל, אלי ישי.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

אמרת.

### **שבח וייס (העבודה):**

אגיד לך למה שאלתי: כי אם היית אומר שרה, הייתי חושב שזו אורה נמיר מימי ממשלת רבין.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה, לרשותך עשר דקות, אבל תסתפק בחמש.

### **שבח וייס (העבודה):**

ראש הממשלה רודף אחרי התושבים. הם בורחים מירושלים והוא רודף אחריהם.

### **מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הסיבה להצבעת האי-אמון היום היא ההשהיה בביצוע הפעימה. זו בעצם הסיבה העיקרית להגשת הצעת האי-אמון. עליתי לשאול את החברים שמגישים הצעת אי-אמון, איזה היגיון יש בהצעת האי-אמון הזאת. אתם צריכים לזכור שאנחנו מנהלים משא-ומתן עם הרשות הפלסטינית –

## שלום שמחון (העבודה):

כמה זמן?

## מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

– – כאשר יש, כמובן, נושאים שהם בוויכוח בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית. אמרתי כמה פעמים לחברים מהאופוזיציה: תגידו אתם על אילו מהנקודות שעומדות למשא-ומתן אתם מוכנים לוותר ולחתום הסכם. אולי תשכנעו אותנו שגם אנחנו נוותר. צריך לזכור שיושב-ראש הרשות הפלסטינית אין לו מועצה מחוקקת, אין לו מערכת של לחצים שלוחצים עליו; אין לו חברי קונגרס שמבקשים ממנו לוותר. אצלנו, תודה לאל, יש לחצים מבית ומבחוץ על ראש הממשלה לקדם את תהליך השלום. יש לחצים על ראש הממשלה להתקדם בתהליך. יש לחצים על ראש הממשלה להתגמש. בצד השני אני לא רואה אף אחד, אף לא חבר מועצה מחוקקת אחד לוחץ על ערפאת להתגמש, לוותר במשהו, לעשות משהו.

## האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

במה להתגמש?

## מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

במה יוותרו? אני אגיד לך, למשל שהיושב-ראש ימלא את התנאים של ההדדיות שהתחייבו עליהם. מה רע בזה? התחייבו על התנאים הללו. למשל, הטיפול במחבלים שמסתובבים חופשי ולא נשפטו ולא נכלאו. לפחות שישפטו אותם ויכלאו אותם. תסכים אתי שאתה היית מרגיש רע מאוד וגם אני וגם הפלסטינים, אם לא היינו מטפלים, למשל, בנערים שרצחו את הפלסטיני. צריך לתפוס אותם, לשפוט אותם ולכלוא אותם. לטפל בהם. אחרת אתה מרגיש שהביטחון הוא הפקר.

לכן, אני חושב שבתנאים האלה אין טעם בהגשת אי-אמון. זה כאילו לחץ נגד מדינת ישראל, נגד הממשלה הישראלית, כאילו בצד הפלסטיני. אני חושב שאין לזה שום היגיון. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

## הי"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל ההשחיה בביצוע הפעימה.

### מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ביקשנו הצבעה אישית.

### הי"ר ש' בן-צור:

לא ביקשתם.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה של סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה – 22

נגד – 6

נמנעים – 1

ההצעה של סיעות העבודה-מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה נתקבלה.

### מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תוסיף את הקול שלי.

### הי"ר ש' בן-צור:

בעד – 23. הוספתי את חבר הכנסת מיכה גולדמן. נגד – 6. אחד נמנע.

### אפי אושעיה (העבודה):

סליחה, אדוני היושב-ראש, אפשר להוסיף את חבר הכנסת פרס?

### הי"ר ש' בן-צור:

אני מוסיף את חבר הכנסת שמעון פרס לתומכים באי-אמון. 24 בעד האי-אמון.

**הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 117), התשנ"ח-1998**

**(קריאה ראשונה)**

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אולי תשתתף יחד עם מפלגת העבודה, שחבריה הם בעד החוק הזה?

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 117), התשנ"ח-1998, בקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – 30

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 117), התשנ"ח-1998,

לוועדה לא נתקבלה.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

מאיר שטרית, זו לא הצבעת אי-אמון, איפה האנשים שלך?

**היו"ר ש' בן-צור:**

בעד – 11, נגד – 30, נמנע – 1. הצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה לא נתקבלה.

**הצעת חוק מס קנייה (טובין ושירותים) (תיקון מס' 13), התשנ"ח-1998**

**(קריאה ראשונה)**

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים להצעת חוק מס קנייה (טובין ושירותים) (תיקון מס' 13), התשנ"ח-1998. אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 13

נגד – 28

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס קנייה (טובין ושירותים) (תיקון מס' 13),

התשנ"ח-1998, לוועדה לא נתקבלה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

בעד – 13, נגד – 28, נמנע – 1. הצעת חוק מס קנייה (טובין ושירותים) (תיקון מס' 13) לא עברה בקריאה ראשונה.

**חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אתם לא יודעים על מה אתם מצביעים.

**חיים רמון (העבודה):**

---

**חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

על ביטול פטורים של מס הכנסה אתם מצביעים נגד?

**חיים רמון (העבודה):**

---

**הצעת חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות**

**(תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנו ניגשים להצעת חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה.

**קריאה:**

מצביעים?

**היו"ר ש' בן-צור:**

לא, קודם כול יציג. זה מצא חן בעיניכם?

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

אנחנו לא מוכנים לעבוד במקום הממשלה והקואליציה. הם לא יושבים פה אבל הם מקבלים משכורת.

**אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם האופוזיציה תצביע נגד הצעת החוק שלפניכם, היא תהיה תואמת את הרעיונות שלי. אבל אני כיושב-ראש ועדת הכספים מביא לפניכם את הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. היא מתייחסת לנושא הבחינות שחייבים בהן –

–

### **הי"ר ש' בן-צור:**

סליחה. חבר הכנסת אפי אושעיה.

### **אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):**

הצעת החוק מתייחסת לנושא הבחינות, שחייבים בהן מי שמבקשים להיות יועצי השקעות או מנהלי תיקי השקעות. אנחנו בוועדת הכספים הקלנו, והאנשים שכיום עובדים בהסדרת העיסוק ביעוץ השקעות – – –

אם הכנסת תצביע נגד, הרי החוק הזה לא ייכנס לתוקפו. תודה.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

תודה. יש הסתייגויות. חבר הכנסת זאב בויס – חמש דקות; חבר הכנסת אברהם הירשזון לאחר מכן – חמש דקות, ולאחר מכן חבר הכנסת נסים דהן – חמש דקות. בבקשה, חבר הכנסת זאב בויס, לסעיף 1, יש לך הסתייגות. אחרון המסתייגים – חבר הכנסת מיכאל קליינר, חמש דקות.

### **זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):**

חברי הכנסת, למרות האופוריה של האופוזיציה על רקע ההצבעות היום, אני מבקש את תשומת לבכם ואת המחשבה שלכם לבדוק את האפשרות להצביע בעד הצעת החוק המונחת כאן.

### **מיכה גולדמן (העבודה):**

חבר הכנסת בויס, במקום שתפנה לאופוזיציה, תפנה לחברים שלך בקואליציה – – –

### **זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):**

אני פונה אל כל חברי הבית, גם אל חברי בוועדת הכספים מיכה גולדמן, שהוא חבר ועדת הכספים, וודאי יודע טוב מאחרים במה מדובר.



### הי"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. סליחה, תמתין. חבר הכנסת מאיר שטרית, אי-אפשר להמשיך כך.

### זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש הקואליציה.

### הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת צוקר.

### זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש את תשומת לבכם לחשיבות התיקון שנעשה כאן בחוק. כחוק מעבר, הוא מתייחס ועושה הבחנה בין מנהלי תיקים ויועצי השקעות, שמבקשים להתחיל את עבודתם בתחום הזה, לבין כאלה שהם ותיקים ושנים מנהלים תיקים. כאן יש פנייה בעצם להקל על הוותיקים, להתחשב ביכולתם, בעובדה שהם רכשו ניסיון בתחום הזה, ולפטור אותם משורת בחינות על ידע שבוודאי הניסיון, השנים שעשו בתחום הזה, נתנו להם – ואין ויכוח לגבי הידע שלהם.

הצעת החוק משאירה בתוקפה בחינה אחת – בחינה בתחום האתיקה, האתיקה המקצועית, כי בעניין הזה, לא עומד להם הניסיון, לא יכולת מקצועית ולא כלום, כאשר מדובר, בעניין הרגיש הזה, ובצדק נדרשת בחינה כזו.

לעומת זאת, יש ויתור בהצעת החוק, לגבי הוותיקים, על יתר הבחינות.

לכן, הייתי פונה אל חברי הבית, בלי קשר עכשיו לקווים הברורים שהכנסת נחלקת בהם, להתאחד סביב ההצעה הזאת. תודה.

### הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, יש לך הסתייגות.

### אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר.

### היו"ר ש' בן-צור:

אתה מוותר.

חבר הכנסת נסים דהן, חמש דקות, בבקשה.

### קריאות:

---

### נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. חברי חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכל חברי הכנסת, בעקבות מה הוגשה הצעת החוק הנדונה בפנינו. כזכור, הכנסת הקודמת, בישיבות מרובות – –

### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה. תודה.

### נסים דהן (ש"ס):

– – של ועדת המשנה, גיבשה את החוק להסדרת הייעוץ בהשקעות ובניהול תיקי השקעות. והיו תקנות, החוק היה צריך להיכנס לתוקף, ומשום שהתקנות לא היו מוסדרות, עד שסודרו התקנות, בינתיים אחת ההוראות בתקנות היתה, שכולם חייבים בבחינות. מי שהיה עוסק, או מי שלא היה עוסק ורוצה לקבל רשיון עיסוק, חייב לעמוד בבחינות מסוימות. הבחינה המינימלית היתה אותה בחינת אתיקה, גם לאלה שפטורים מכל הבחינות המקצועיות – אף שהם היו שנים רבות במקצוע, בענף, הבחינה באתיקה היתה המינימום הנדרש.

אני רוצה להזכיר לכם, שעל הנושא הזה הלכו היועצים לבג"ץ, ובג"ץ ביטל את הסעיף שחייב בכל זאת בבחינת אתיקה את מי שעסק בתחום כשבע שנים מינימום. בעקבות זאת, התכנסה שוב ועדת הכספים כדי להתאים את החוק להחלטת בג"ץ, והווי אומר שבמקום שבע שנים – רק חמש שנים. מי שיהיה בעל ותק של שבע שנים, יהיה פטור לגמרי אפילו מבחינה באתיקה, ומי שעוסק בתחום חמש שנים, יעמוד במינימום הנדרש של בחינות.

באותה הזדמנות גם תיקנו את החוק עוד בכמה סעיפים לא משמעותיים.

### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ראובן ריבלין.

### נסים דהן (ש"ס):

הצעתי, ואני מבקש מחברי לתמוך בזה, שהבחינה באתיקה תהיה בחינת חובה, כיוון שהעבירות הגדולות ביותר לא נעשו על-ידי מי שלא מבין היטב במקצוע, אלא יועצי ההשקעות הטובים ביותר, לדעתי עברו אתית, הם נכשלו מבחינה אתית.

מי שזוכר את נושא הבנקאים שנתנו עצה לקנות מניות בנקים, כולם ידעו שהעצה הזאת היא עצה לא נכונה, יש כאן ויסות, והוויסות הזה יום אחד יהיה מוכרח להיפסק, וכשהוויסות ייפסק, תהיה נפילה אדירה של מניות הבנקים. מי שנתן את העצות האלה לא היו אנשים שלא הבינו בהשקעות, אלה דווקא המבינים ביותר – – –

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

---

### נסים דהן (ש"ס):

--- אבל אתית, הם לא יכלו לעמוד.

לכן אני מציע, וזאת ההסתייגות שלי, שהבחינה באתיקה תהיה בחינת חובה, שלא נותר על בחינה באתיקה לאיש, גם למי שוותיק מאוד במקצוע. זה חשוב מאוד שמבחינה אתית ייבדק הנושא הזה שוב ושוב. אני אפילו הייתי אומר, כמו שבנושאים רגישים יש בחינות חוזרות ונשנות מפעם לפעם – כולנו יודעים שמי שעוסק בנושאים רגישים, כמעט כל שנה מביאים אותו למכונת אמת ובודקים שוב האם הנאמנות שלו עודנה קיימת. הוא מטפל בנושאים רגישים, וההשלכות הן ארוכות טווח ועל ציבור שלם. גם בבחינה אתית של ניירות ערך, צריך להעמיד את הנאמנות של אותו אדם במבחן מפעם לפעם. לכן חשוב, יידי היקרים, שנתמוך בתיקון שלי, שמבחינה אתית נבדוק את היועצים מפעם לפעם, כדי להיות בטוחים שהם אומנם עומדים בנאמנותם. תודה רבה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

### זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

הסתייגות מאוד אתית.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת נסים דהן. חבר הכנסת מיכאל קליינר, בבקשה.

### אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו יכולים להתנגד לך? גם אם רוצים, אנחנו לא יכולים.

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההסתייגות שלי היא על דעת הממשלה ועל דעת המציעים, והיא אומרת דבר אחד: אנחנו בחוק הזה נתנו אפשרות למי שעסק במקצוע של ייעוץ למעלה משנה לפני שהחוק נכנס לתוקף, לקבל רשיון בתוקף ותק. החקיקה המקורית רצתה תקופה יותר ארוכה, הפשרה היתה תקופה קצרה.

מה שבעצם אומר התיקון שלי – גילוי נאות. כלומר, אם אני יועץ השקעות ובא אלי לקוח חדש, התיקון אומר שאני אחיב לציין בפניו שהרשיון שאני קיבלתי הוא מתוקף ותק ולא מתוקף בחינה. אני יועץ השקעות לכל דבר, כמובן, אבל הלקוח חייב לדעת שאני קיבלתי את הרשיון מתוקף ותק. הוא יוכל לשאול שאלות ויוכל להחליט אם הוא מעוניין להשתמש בשירותיו של אותו יועץ.

ההצעה המקורית שלי היתה, שיהיה כתוב ברשיון "מתוקף ותק". אמרו שלא נאה שיהיו שני סוגי רשיונות, אמרו שחלק מהיועצים כבר קיבלו את הרשיון – האם ייקחו את הרשיונות בחזרה? לכן הפשרה, על דעת כולם, גם על דעת הממשלה וגם על דעת הלובי שביקש את החוק הזה, היא, שהיועץ יהיה חייב לומר ללקוח בעל-פה, שהרשיון שלו הוא מתוקף ותק, ובחזרה ההעסקה בין היועץ לבין הלקוח יצוין שהלקוח מודע לכך שהיועץ הוא יועץ שרשיונו הוא מתוקף ותק.

אני מקווה, שההסתייגות הזאת תתקבל, כיוון שהיא לא מטילה שום מגבלה ויש בה אותו עיקרון חשוב שאנחנו עומדים עליו כל הזמן – פחות מגבלות ויותר גילוי נאות. תודה רבה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה לך, חבר הכנסת מיכאל קליינר. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, האם אתה רוצה להשיב?

**אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):**

לא, אדוני, אני חושב שזה מובן.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו ניגשים להצבעה בעד או נגד ההסתייגות של חבר הכנסת קליינר, שאחרי סעיף 1. מי בעד? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 4

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מ' קליינר אחרי סעיף 1 – 11

נגד – 2

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' קליינר אחרי סעיף 1 נתקבלה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

בעד – 11, נגד – 2, אחד נמנע.

אנחנו ניגשים להסתייגות של חברי הכנסת זאב בוים, אברהם הירשזון ונסים דהן.

**מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

הסירו אותה.

**נסים דהן (ש"ס):**

אני לא מסיר.

### הי"ר ש' בן-צור:

מי בעד? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 5

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת נ' דהן לסעיף 1 – 12

נגד – 7

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת נ' דהן לסעיף 1 נתקבלה.

### הי"ר ש' בן-צור:

בעד – 12, נגד – 7, אין נמנעים. ההסתייגות של חבר הכנסת נסים דהן נתקבלה.

אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 1 ואחרי סעיף 1 עם ההסתייגויות שהתקבלו. מי בעד? מי נגד?  
בבקשה. זו קריאה שנייה.

הצבעה מס' 6

בעד סעיף 1 – 15

נגד – 3

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגויות שנתקבלו, נתקבל.

### הי"ר ש' בן-צור:

בעד – 15, נגד – 3, אין נמנעים. הסעיף התקבל עם שתי ההסתייגויות של שני החברים.

חבר הכנסת אברהם רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים, האם אפשר לגשת להצבעה בקריאה שלישית?

**אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):**

אני מבקש להחזיר את הצעת החוק לוועדה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אתה מבקש להחזיר את הצעת החוק, למשוך אותה?

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

לא, הוא מבקש לא להצביע בקריאה שלישית.

**היו"ר ש' בן-צור:**

הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים למשך שבוע ימים, ותחזור לקריאה שלישית. תודה.

**יחס משרד החינוך והתרבות לילדים חרדים**

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים לסעיף הבא: יחס משרד החינוך והתרבות לילדים חרדים, של חבר הכנסת אברהם רביץ, סיכום הדיון והצבעה. בבקשה, חבר הכנסת אברהם רביץ.

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

הודעת הסיכום של מפלגות הליכוד, ש"ס, מפד"ל, יהדות התורה ומולדת. אם תרצה עוד סיעה להצטרף, נשמח לצרף אותה.

1. הכנסת מצהירה, כי לכל ילד מילדי ישראל, ללא הבדל דת, מין, השקפת עולם ואורח חיים, מגיעים משאבים שווים לצורך חינוכו ולימודו.

2. הכנסת קוראת לממשלה לבדוק את סעיפי מערכות החינוך מול הצרכים של כלל האוכלוסייה בישראל, לרבות מערכות החינוך של הציבור החרדי, כדי לבטל כל אפליה של ילדי ישראל באשר הם.

### **עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

אפשר להוסיף מלה, ואני מצטרף. תוסיף "ילדי הערבים".

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אבל לא היה דיון על זה. כתוב "כל ילדי ישראל". הדיון היה על החינוך החרדי.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

זה רעיון נהדר. אולי לתקן ל"כל הילדים בישראל".

### **שבח וייס (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, בדיון שאני נטלתי בו חלק וגם התבטאתי בשם סיעתי – אף שלא היתה לי סמכות, כי אני חש את הדופק של סיעתי – אמרתי שסיעתנו באמת נגד כל סוג של אפליה, ולכן, על מנת שנצטרף ברוח זאת, כיוון שאנחנו בעד שוויון מוחלט, אני מציע שתסתפק בנוסח "כל הילדים וכל התלמידים בכל מערכות החינוך במדינת ישראל, לרבות חרדים וערבים ודרוזים", ואז סיעתי תצטרף ברצון.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אבל כתוב "כל ילדי ישראל".

### **שבח וייס (העבודה):**

לפעמים בתוקף דיון בסקטור אחד אנחנו מביעים השקפה כוללת, שהיא גם לטובת הסקטור שלכם. אין כאן בעיה. אתה יכול לומר, בעקבות הדיון בנושא זה וזה – ההחלטה גורפת, ואז הסיעה שלנו תצטרף; אבל באמת, לא מתוך רצון להקניט.



**היו"ר ד' תיכון:**

אני רואה שאתה מתאמץ למען ההיסטוריה, חבר הכנסת רביץ. כי הרי מלבד ההיסטוריה אף אחד לא יקרא את ההצעה.

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אני בטוח ששר החינוך יקרא.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

הממשלה לא רק שהיא תקרא, היא גם תבצע.

**היו"ר ד' תיכון:**

בוודאי, יש לך ספקות? פעם, בימי חבר הכנסת שבח וייס בהיותו יושב-ראש, התקבלה החלטת סיכום שהממשלה צריכה להתפטר תוך 90 יום.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

והיא התפטרה?

**היו"ר ד' תיכון:**

מה דעתך?

**רחבעם זאבי (מולדת):**

תוך 91 יום.

**היו"ר ד' תיכון:**

והיושב-ראש אז התרגז מאוד. אני לא הייתי מתרגז, כי זה לא עוזר. ברגע שמישהו מצליח להרגיז אותי כאן, ידי על התחתונה. אפילו אלי גולדשמידט לא הצליח להרגיז אותי היום בוועדת הכנסת.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

קיבלתי את התיקון. בעקבות הדיון על אפליית החינוך החרדי: 1. הכנסת מצהירה, כי לכל ילד מילדי ישראל, ללא הבדל דת, מין, השקפת עולם ואורח חיים, מגיעים משאבים שווים לצורך חינוכו ולימודו.

2. הכנסת קוראת לממשלה לבדוק את סעיפי מערכות החינוך מול הצרכים של כלל האוכלוסייה בישראל, לרבות מערכות החינוך של כלל ילדי ישראל, כדי לבטל כל אפליה של כל ילדי ישראל באשר הם.

### **שבח וייס (העבודה):**

כלל ילדי מדינת ישראל.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

מדינת ישראל.

### **היו"ר ד' תיכון:**

בשם מי ההצעות הללו?

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

סיעת העבודה מצטרפת?

### **רפאל אלול (העבודה):**

מצטרפת.

### **היו"ר ד' תיכון:**

משרד התעשייה והמסחר מצטרף? אני שואל אם ישראל בעלייה מצטרפת?

**שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

---

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

המפלגות הן: מפלגת העבודה, הליכוד, מד"ע, חד"ש, יהדות התורה, מפד"ל, מולדת, ש"ס, ישראל בעלייה ומרצ.

**היו"ר ד' תיכון:**

מה עם מד"ע-רע"ם?

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

גם מד"ע-רע"ם. אני מוכרח לומר באופן היסטורי: כל מפלגות הבית.

**שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

ימי משיח.

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

ימי משיח, כל מפלגות הבית.

**היו"ר ד' תיכון:**

רבתי, אנחנו ניגשים להצבעה. הצעת סיכום של סיעות הליכוד, העבודה, מד"ע-רע"ם, חד"ש-בל"ד, יהדות התורה, מפד"ל, מולדת, ש"ס, ישראל בעלייה, מרצ – מי בעד הצעת הסיכום? – יצביע.

## הצבעה מס' 7

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' רביץ – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' רביץ נתקבלה.

### היו"ר ד' תיכון:

בעד – 17, נגד – אין, אין נמנעים.

רציתי להשתתף בהצעת חוק הסדרת הייעוץ בהשקעות ובניהול תיקי השקעות. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, מי ייקח על עצמו אחריות והיה אם הבורסה תתמוטט כפי שקרה ב-1994?

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

הוא החזיר את החוק לוועדה.

### היו"ר ד' תיכון:

הוא החזיר, אבל לקריאה שלישית.

אני רוצה להביע את דעתי, כידוע לך, זה חוק שרשום על שמי, ואני חושב שהצלחת לסרס אותו, אבל לסרס אותו עד כדי כך שהנשמה יצאה ממנו.

### בנימין אלון (מולדת):

הבג"ץ עשה.

### היו"ר ד' תיכון:

הבג"ץ עשה דבר אחר – הבג"ץ התערב בפעם הראשונה וביטל חלק ממנו שלא בצדק, אם אתה שואל לדעתי; אבל זה עניין אחר. תודה רבה, רבותי. מי יחליף אותי? חבר הכנסת בן-צור.

חבר הכנסת שרנסקי, אתה כבר הופעת בזיכרון-יעקב?

**שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:**

מחר.

**היו"ר ד' תיכון:**

מחר, אתי?

**שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:**

כן.

**היו"ר ד' תיכון:**

מתי אתה מופיע שם?

**שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:**

ב-08:00.

**היו"ר ד' תיכון:**

אני ב-09:00. אני מ-09:00 עד 13:00. אני לא יודע מה יש לי לעשות שם כל כך הרבה זמן, הרי אני לא מבין בענייני כלכלה.

**שאלות ותשובות**

## היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לנושא הבא: שאילתות ותשובות. אני מתכבד להזמין את שר המסחר והתעשייה.

אדוני שר התעשייה והמסחר ישיב על שאילתא מס' 2053, של חבר הכנסת אדיסו מאסלה. לא נמצא לפרוטוקול.

## מינוי ממונה על הגנת הצרכן

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

זה שנתיים וחצי לא מינתה הממשלה ממונה על הגנת הצרכן, אף שעל-פי חוק הגנת הצרכן מחויבת הממשלה לעשות זאת.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מונה עד כה ממונה על הגנת הצרכן במשרד התעשייה והמסחר, ומתי, אם בכלל, ימונה?

2. כמה פקחים עובדים במשרדך לביצוע הוראת החוק, מה הן סמכויותיהם, והאם הם יכולים לענות על צורכי הפיקוח בכל הארץ?

3. האם לאחר שעזב הממונה הקודם על הגנת הצרכן הורד תקן התפקיד במשרד?

## תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. במסגרת המדיניות לחיזוק מערך הגנת הצרכן שהנהגתי במשרדי, מערך שלא זכה לתשומת הלב הראויה בשנים האחרונות, נבחר ממונה חדש בסוף חודש אפריל. השלמת ההליכים הפורמליים למינוי מתבצעת בימים אלו, והמינוי יובא לאישור הממשלה. התקן של הממונה שונה כעת והועבר לדירוג משפטי.

סך הכול קיימים במשרד כ-50 מבקרים הפזורים במחוזות שונים. סמכויותיהם נגזרות מחוקי הגנת הצרכן למיניהם, מהתקנות והצווים שהם פועלים מכוחם. עיקר פעילותם מتركז באכיפתם.

## פיתוח והשקעות בחיפה וסביבתה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

בחיפה פוטנציאל מקצועי ראשון במעלה לתעשיות עתירות ידע. גם עולים רבים משולבים בקהילה החיפאית, וחלקם ברמת מיומנות מקצועית גבוהה במיוחד.

רצוני לשאול:

1. מה הן תוכניות המשרד להמשך ההשקעות בפיתוח תעשייה עתירת ידע בחיפה?

2. מה הוא חלקה של הממשלה בפיתוח זה?

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ב' בטבת התשנ"ח (31 בדצמבר 1997):

רצוני לשאול:

מה הן תוכניות המשרד לפיתוח כלכלי-תעשייתי לאזור חיפה והצפון בכלל והתאמתו לרקע המקצועי של התושבים באזור זה?

### שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:

בכלים העיקריים המופעלים במשרד, אנחנו מנסים לעזור לאזורי פיתוח, אבל גם למרכז הארץ לפי כללים, תקנות, חוקים וכו'. אם אנחנו מדברים על חיפה – מדובר בלשכת המדען הראשי, כי חיפה היא, כידוע, מרכז היי-טק, אחד משני המרכזים הגדולים ביותר שיש בארץ.

במהלך 1997 אושרו למפעלים באזור חיפה מענקים בסך 48 מיליון דולר דרך המדען הראשי, המהווים כ-12% מסך תקציבי לשכת המדען הראשי לאותה שנה. בה בעת אושרו באזור הצפון, לרבות חיפה, מענקי מחקר ופיתוח – מו"פ – בהיקף של 75 מיליון דולר, והם מהווים 22% מסך תקציבי המו"פ. במהלך שנת 1998 הושקעו בחיפה על-ידי לשכת המדען הראשי 17 מיליון דולר, כאשר באזור הצפון, לרבות חיפה, הושקעו עד כה 32 מיליון דולר.

מרכז ההשקעות פועל באזורי פיתוח א' וב', ובמרכז הארץ רק דרך מסלול תחליפי של ביטול שחרור ממסים. במהלך 1997 הושקעו באזור חיפה, אזור פיתוח ג', 128 מיליון דולר בשש תוכניות שונות, שנתנו תוספת של כ-600 מקומות עבודה חדשים.

במהלך שנת 1998 הושקעו עד כה 2.5 מיליוני דולר בארבע תוכניות שונות, אשר הוסיפו 130 מקומות עבודה חדשים.

באזור הצפון אושרו במהלך 1997 השקעות בסך 500 מיליון שקל לכ-140 תוכניות בתוספת של 5,000 מקומות עבודה. במהלך 1998 אושרו 26 תוכניות בסך 62 מיליון שקל, אשר נתנו תוספת של 572 מקומות עבודה חודשים.

אני רוצה להדגיש, שבכל אזור הצפון, בנצרת-עילית ובמקומות אחרים באזור פיתוח א' – הארכנו להם בשנתיים מתחילת 1998.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

אדוני השר, לשאילתא מוקצבות לא יותר משתי דקות.

### **שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:**

בקיצור, יש גם תוכניות "עידוד 99" – התוכנית מופעלת בצפון, ביישובים בית-שאן, חצור, מעלות, צפת, שלומי, קריית-שמונה, רמת-הגולן, טובא-זנגריה וירכא. מדובר בהכשרת כוח אדם, בסך הכול 2 מיליוני דולר לתוכניות פיילוט שהתחילו ב-1998; מינהלות משותפות שאנחנו עושים בפארקים תעשייתיים – בר-לב, מעלה-יוסף, צוהר ואזור התעשייה גולן.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

### **שבח וייס (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, יש לי באמת עוד שאלה, והנושא חשוב בשביל המוני התושבים באזור חיפה והצפון; הוא יותר חשוב מדיונים אחרים שאנחנו מנהלים כאן.

קודם כול אני מודה לשר התעשייה והמסחר על תשובתו המפורטת. לחיפה יש אפיון, כי חיפה באזור – המצפים בגליל הם בעלי אפיון דומה, כרמיאל מתחילה להיות בעלת אפיון דומה – כך שאני יכול לדבר גם על סביבה. האפיון הוא, שבמידה רבה זו עיר אקדמית: הטכניון על שלוחותיו, האוניברסיטה



על שלוחותיה, בית-ספר טכני – זה כבר לא סוד – של אחד החילות שלנו. לכן במקרים כאלה כדאי להשקיע לא רק על-פי אזור פיתוח אלא על-פי הערך המוסף המידי, לטווח הרחוק ולטווח הבינוני שיש לסוג של השקעות, בעיקר ההיי-טק. האם אתם מושפעים מן העובדה, ש-34% פלוס של תושבי אזור הם עולים חדשים? זה מפעל אדיר לציונות ולקליטת העלייה, ולהעלאת היישוב הערבי יחד אתם.

### הי"ר ש' בן-צור:

כבוד השר ישיב על שאילתא מס' 2245, של חבר הכנסת שבח וייס, בנושא של פיתוח כלכלי ותעשייתי באזור חיפה והצפון. זה אותו דבר.

### שבח וייס (העבודה):

זה לא אותו דבר. עכשיו זו שאלה כוללת לגבי כל התעשיות.

### שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

משום שלא הבנתי עניתי לך את כל התשובות, כי חוק לעידוד השקעות הון קשור לכל התעשיות.

### הי"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת, בבקשה.

### שבח וייס (העבודה):

אדוני השר, אני הצגתי שתי שאלות והן גם רשומות אצל היושב-ראש כשתי שאלות, אבל, ברשותך, אציג את השאלה מחדש, או שתענה לי פעם אחרת? אציג אותה מחדש, כי זה אותו הקשר.

אני מדבר עכשיו על כלל התעשייה בחיפה ובסביבה שלה. יש לנו בערך 40% ירידה בהשקעות בשנה. בשנה הקודמת פוטר 1,600 עובדים בחיפה, והאבטלה שוב עלתה. אנחנו צוברים כעשר שנים לא של אפליה, אבל של שוני בתחום הפיתוח של התעשיות בחיפה. היה בזמנו גל של סגירת מפעלים גדולים וחשובים, "אתא", צמצום "מספנות ישראל" וכיוצא באלה, עשרות רבות של מפעלים. בעיר ובסביבה, בקריות, שם מתגוררים קרוב לחצי מיליון איש – אנשים שרגילים לעבוד ורוצים לעבוד – התחושה היא, שיש ירידה ממשית בכדאיות התעשייה באזור הזה, שהוא עם מסורת תעשייתית נהדרת. שאלתי היא: כיצד משרדך מתמודד מול האתגר הנקודתי הזה לאו דווקא בהקשר של היי-טק? כי דווקא בהיי-טק יש הצלחה.

## שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:

במצב של מיתון ושינוי מבני במשק הישראלי, כאשר יש משבר כבד בתעשיות מסורתיות ובאותו זמן מחסור בכוח אדם בתעשיות היי-טק, רוב המאמץ שלנו, נוסף על המאמצים לתקן מדיניות מונטרית – זה לא במשרד שלי – הוא השקעה בתשתית האנושית וקודם כול בהכשרת כוח-אדם פנים-מפעלי. כאן הפעלנו כמה פרויקטים של פיילוט גם במפעלים בחיפה וגם במקומות אחרים. בדקנו אם יש אפשרות להרחבת מפעלים של היי-טק או מפעלים אחרים, או הקמת מפעלים חדשים, ועל בסיס זה נתנו כסף בשביל הכשרת כוח-אדם.

סוג אחר של פעילות הוא הגמשת קריטריונים של מפעלים שאנחנו מעודדים אותם. האפשרויות שלנו בתוך חיפה מאוד מצומצמות, כי זה לא אזור פיתוח א' ולא אזור פיתוח ב'. כאשר נתנו אזור פיתוח א' לאשקלון והיו הצעות לתת אזור פיתוח א' לאשדוד, לאור המצב שתיארת היו גם הצעות לתת אזור פיתוח א' לחיפה. אני אומר, שאם ניתן אזור פיתוח א' לחיפה ולאשדוד, לא תהיה שום הצדקה לאזורי פיתוח ושום משמעות, כי אז כל מדינת ישראל היא אזור פיתוח.

## שבח וייס (העבודה):

אני מבקש לראות את התשובה הזאת כשתי תשובות, כי אלה היו שאלות נפרדות. גם לפרוטוקול.

T.....T.....T.....

## ייבא עובדים לתעשיית ההיי-טק

M.....T.....J

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ט' בטבת התשנ"ח (7 בינואר 1998):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מ-8 בדצמבר 1997 פורסם, כי יש מחסור של 3,000 עובדים בתחומי המחקר והפיתוח, וכן כי יש דרישה לייבא 3,000 עובדים לתעשיית האלקטרוניקה.

רצוני לשאול:

1. האם יש תוכנית הכשרה לדורשי עבודה בתעשיית ההיי-טק, כדי שלא יהיה מחסור בעובדים בענף זה?

2. האם הפתרון הוא לייבא עובדים זרים בזמן שיש אבטלה בארץ?

## שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

1. משרד התעשייה והמסחר פועל לפיתוח ההון האנושי בישראל בהתאם לצורכי התעשייה ובהמשך לדרישותיה באמצעות התוכנית לפיתוח ההון האנושי שפותחה במשרד.

הוועדה המקצועית, אשר הוקמה לגיבוש המלצות להפעלת תוכנית שתבטא את מדיניות המשרד בנושא ההון האנושי באזורי הפיתוח, המליצה להתייחס למחסור בתחום ההיי-טק בכל הארץ. לאור זאת גובש מסלול ההכשרה המאפשר ביצוע הסבה לאקדמאים, מהנדסים והנדסאים למקצועות נדרשים בתעשיות אלו. בימים אלו אנו פועלים בצורה נמרצת על מנת להרחיב את מסגרת המשתתפים בתוכנית.

הפעולות לפיתוח ההון האנושי של המשרד באות כהשלמה לפעולות התשתית המבוצעות על-ידי משרדי החינוך והעבודה. המשרד מקיים זה שנים מספר קורסי הסבה לתוכנה לאקדמאים, בתיאום עם אגף תעשיות האלקטרוניקה, באמצעות מוסדות להשכלה גבוהה בתחומי ההנדסה. התעשייה משתתפת בהגדרת מבנה הקורסים ובמיון המועמדים לפי צרכיה, תוך שאיפה שמועמד לקורס יהיה קשור למפעל ספציפי כבר בתחילת הקורס. גם השנה יפתחו קורסים נוספים בפורמט דומה.

מסלול התוכנית לפיתוח ההון האנושי בתמ"ס מאפשר למפעלים לדרג את העובדים שלהם בהתאם לצורכי השוק ולקליטת עובדים חדשים והתאמתם לידע ולטכנולוגיות, כנדרש במפעלים ספציפיים. סך כל התקציב העומד לרשותנו השנה הוא 32 מיליון ש"ח.

2. ייחודה של התעשייה עתירת הידע בישראל הוא ההון האנושי המרכיב אותה. הבאת עובדים זרים בתחום זה מנוגדת לאינטרס הכלכלי של המדינה לפתח תעשייה מובילה זו בעצמנו. ייבוא עובדים זרים עלול להביא לטשטוש היתרון היחסי שהשגנו בתחום זה עד היום.

## תמיכה בתעשייה ובתייחת בערים מבוססות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

בדצמבר 1997 אישרה מינהלת מרכז ההשקעות סיוע בהרחבת מפעלים: "תדיראן" בחולון – כ-2 מיליון ש"ח, "נייס" בתל-אביב – כ-17 מיליון דולר, והקמת מלונות פאר בירושלים: "גרנד קורט" – 44 מיליון דולר, "היכל שלמה" – 27 מיליון דולר ו"עדן" – 8 מיליון דולר. בסך הכול 338 מיליון ש"ח.

רצוני לשאול:

1. מה הוא ההיגיון בסיוע למפעלים בערים מבוססות במרכז הארץ?

2. מדוע יש לסייע בהקמת מלונות פאר בירושלים?

3. מדוע לא יספגו הגופים הפרטיים את העלויות?

### תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא ניתנים מענקים למפעלים מאושרים במרכז הארץ; מסלול מענקים קיים רק באזורי פיתוח א' וב'. במרכז הארץ ניתנות רק הטבות מס לתקופה של שנתיים.

עיקר ההשקעות שנעשות על-ידי מרכז ההשקעות מופנות לפיתוח אזורים אלו. כ-80% מתקציב מרכז ההשקעות הופנו לפיתוח אזורים א' וב'.

עיקר הפעילות של מרכז ההשקעות במהלך שנת 1997 התפלג בין מסלול המענקים אשר בו הושקעו כ-1.2 מיליארד דולר באזורי פיתוח א' וב', וכ-1 מיליארד דולר במסלול פטור ממס.

התפלגות באחוזים לפי הענפים: טקסטיל – 3%, פלסטיק וגומי – 17%, כימיקלים ותרופות – 34%, מבנים לתעשייה – 7%, חשמל ואלקטרוניקה – 26%, מתכות – 10%.

### עידוד רכישת מוצרי כחול-לבן

חבר הכנסת ג' עזרא שאל את שר התעשייה והמסחר ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

מפעלים שונים נקלעים בעת האחרונה לקשיים כלכליים, בין היתר בשל העדר רכישות ממוצריהם בשל תחרות עם מוצרים מיובאים. התוצאות הן סגירת מפעלים והגדלת מעגל המובטלים. אחד הצעדים לפתרון הבעיה יכול להיות בהגברת הרכישות של מוצרי כחול-לבן – תוצרת ישראל.

רצוני לשאול:

1. מה הן הפעולות שנוקט משרדך כדי שהמגזר הממשלתי הציבורי ירכוש ככל שניתן במסגרת הרכישות תוצרת ישראל?

2. מה הן הפעולות שנוקט משרדך כדי שהציבור הרחב ירכוש תוצרת ישראל?

## תשובת שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אחד הכלים הקיימים להעדפת תוצרת הארץ הוא חוק חובת המכרזים. החוק לא מחייב גופים ציבוריים לרכוש אך ורק תוצרת כחול-לבן, אך עם זאת הוא מעניק יתרון של עד 15% במחיר של תוצרת הארץ על פני חברות זרות במכרזים ממשלתיים.

נוסף על כך, המשרד מפעיל יחידת סמך, הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי, שתפקידה לדאוג לרכישות, כי ספק זר שזכה ברכש ממשלתי, מחויב ברכישות בישראל עד 35% מהערך. הדבר תורם רבות לתעסוקה בישראל. במהלך שנת 1997 ביצעה הרשות רכש גומלין בסך 996 מיליון דולר: בתחומי אלקטרוניקה – 33%, תעופה – 22%, תוכנה ומחשבים – 18%, מתכת – 16%.

2. בכל הנוגע לעידוד רכישת תוצרת ישראלית על-ידי הצרכנים, המשרד מעדיף להשאיר את המאבק על כיסו של הצרכן במסגרת תחרות חופשית של הסקטור העסקי. כל זה, כמובן, נעשה תוך מעקב ממשלתי והקפדה על כללי משחק הוגנים שמטרתם להגן על הצרכן.

נוסף על כך, נושא עידוד רכישת תוצרת כחול-לבן נמצא בטיפול התאחדות התעשיינים, שהקימה מטה מיוחד לעניין זה. מטה כחול-לבן בהתאחדות עוסק בקידום רכישות מוצרים תוצרת ישראל על-ידי פרסום בתקשורת, פנייה לוועדי עובדים וחלוקת פרסים לתעשיינים מצטיינים ברכישות תוצרת ישראל.

## תחליפי מוצרי גלם כמוצר "טהור"

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ב בשבט התשנ"ח (18 בפברואר 1998):

לאחרונה פורסם כי משרדך מתכוון לאשר תקן חדש, המתיר מכירת מוצרי מזון שמורכבים ממוצרי גלם שונים תחת הגדרה של מוצר "טהור". אישור זה עלול לגרום נזק רב לאיכות מוצרי המזון שיופצו בשוק ולפתוח פתח ליצרנים להשתמש בחומרים זולים ואולי אף מסוכנים לבריאות ובה בעת למוכרם במחירים גבוהים.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיות אלו?

2. איך יגן משרדך על הצרכנים מפני סכנת ירידת איכות מוצרי המזון?

3. אילו פעולות יינקטו כדי לפקח על היצרנים?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התעשייה והמסחר עומד מאחורי היוזמה לשינוי בחוק התקנים, בהתאם להחלטת הממשלה על כך. המטרה בשינוי החוק היא לערוך שינויים בתחום התקינה בעידן המודרני. החוק בא לשנות את רשימת העילות להכרזה על תקן רשמי מחייב. פירוש הדבר – חשיפת המשק הישראלי לתוצרת זרה והגברת התחרותיות.

2. כדי להגן על הצרכנים מפני טעויות לגבי מוצרי המזון קובע החוק, כי השר בהתייעצות עם ארגון צרכנים רשאי לקבוע בצו תנאים שלפיהם יסומן מצרך בשם או בכינוי שיש בו כדי להעיד על טיבו או על מהותו, וכן כדי למנוע טעות או הטעיה בזיהוי, ברכישה או בשימוש במוצרי המזון.

3. פעולות הפיקוח נעשות לא רק לגבי היצרנים אלא גם לגבי היבואנים – כל זאת בשלב השיווק של מוצרי המזון. משרד התמ"ס, בשיתוף פעולה עם משרד האוצר, מכין תוכנית אכיפה על איכות מוצרי המזון. התוכנית תהיה מוכנה עד לסתיו 1998 ותאפשר ביצוע אכיפת הצווים החל מ-1 בנובמבר 1998, היום שבו תפוג הרשמיות של התקנים בנושא המזון והצווים ייכנסו לתוקף.

### **סימון תאריכים על-גבי קופסאות שימורים**

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ב בשבט התשנ"ח (18 בפברואר 1998):

לאחר פניות מספר של אזרחים ערכתי בדיקה בלתי מייצגת שממנה עולה, שעל חלק בלתי מבוטל מקופסאות השימורים הנמכרות אין תאריך ייצור-תפוגה.

רצוני לשאול:

1. האם קיימות תקנות לעניין זה, ומה הן?

2. אם כן – כיצד אוכף אותן משרדך?

3. אם לא – האם יקבע משרדך תקנות בעניין?

4. מה יעשה אזרח שרכש מוצר בלתי מסומן שאינו ראוי עוד למאכל?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. צו הפיקוח על מצרכים ושירותים מסדיר את סימון הקוד של מזון ארוז מראש. בהתאם לצו זה מכיל סימון הקוד של מזון ארוז בקופסאות פח גם תאריך הייצור של המוצר. כמו-כן מוסדר הסימון שעל גבי קופסות שימורים בתקנים רשמיים.

הגוף המטפל בפיקוח על המזון המיועד לשוק המקומי, הן מייבוא והן בייצור מקומי, הוא שירות המזון שבמשרד הבריאות.

4. אזרח שרכש מזון שאינו ראוי למאכל, יכול לפנות בתלונה לשירות המזון.

### **העדר תחרות בין חברות הגז**

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ט בשבט התשנ"ח (25 בפברואר 1998):

בתוכניתו בערוץ השני חשף חיים יבין מעין קרטל בחברות הגז, אשר גורם, בין היתר, להעדר תחרות חופשית. כמו-כן עולה, שאין כמעט פיקוח.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו ממצאי התוכנית?

2. מדוע אין תחרות בין החברות?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

רשות ההגבלים העסקיים מנהלת חקירה ענפה בשאלת תחרות בין חברות הגז, לרבות בסוגיה זאת.

מטבע הדברים, אין באפשרותי לדווח על אודות מהלכי החקירה. עם סיום החקירה נודיע על תוצאותיה.

### **נספח מסחרי בירדן**

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ו' באדר התשנ"ח (4 במרס 1998):

ב-18 בפברואר 1998 פורסם, כי ישראל החזירה לארץ מירדן את נספחה המסחרי.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מדוע בחר משרד התעשייה והמסחר לסגור הנספחות המסחרית דווקא בירדן, כאשר האינטרס הישראלי הוא לחזק את תהליך השלום עם ירדן, במיוחד לנוכח פרשת משעל?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התעשייה והמסחר לא סוגר את הנספחות המסחרית בירדן.

בקיץ הקרוב יתחלף הנספח המסחרי, ואף פורסם לאחרונה מכרז פנימי של המשרד – לאחר שבסיבוב הראשון לא נבחר מועמד מקרב עובדי המשרד – לבחירת המועמד.

### **מסים על אבקת חלב מיובא**

חבר הכנסת נ' דהן שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ו' באדר התשנ"ח (4 במרס 1998):



בחודש נובמבר 1997 אפשרו משרדי התעשייה והמסחר והחקלאות ייבוא אבקת חלב ללא מסים לתקופה של 21 יום, כדי להתגבר על המחסור שהיה קיים אז. נמסר אז, שהמדיניות בכללותה תיבחן.

רצוני לשאול:

1. האם הוחלט על שינוי במדיניות?

2. האם יסייע ביטול המסים להפחתת מחירים, לאור פתיחת השוק לייבוא תחרותי?

### **שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

הסקטור של אבקת חלב הוא מאוד מוגן וחייבים במסי ייבוא מ-182% עד 215%. הוא ממשיך להיות מוגן, כדי להגן על תוצרת הארץ. היתה תקופה קצרה של 21 יום בחודש נובמבר 1997, כאשר כתוצאה ממחסור זמני בייבוא אבקת חלב לישראל, לפי פניות למשרד התעשייה והמסחר, ביטלנו את ההגנה לתקופה המצומצמת הזאת של שלושה שבועות. עכשיו החזרנו את כל ההגנה, ואין שום נטייה להוריד את ההגנה על הסקטור הזה.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

שאלה נוספת, בבקשה.

### **נסים דהן (ש"ס):**

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. אולי אדוני השר יוכל להחכים אותנו, מתי זו מדיניות של חשיפה ושל הורדת מחירים לטובת הציבור בכללותו, ומתי – כמו בדוגמה שלנו – זו מדיניות של הגנה, שמטבע הדברים גורמת לכך שמוצר מסוים שמקבל את כל ההגנה והגיבוי כשיש לו מונופול, מחירו גבוה? למרות כל חוקי המונופול, כל ההקפדות והפיקוח שיש לנו על מונופולים, אנחנו יודעים שכל דבר שהוא במונופול מחירו גבוה מעבר לנדרש. במקומות מסוימים, כמו בביגוד ובמוצרים אחרים, יש תחרות חופשית והמחירים יורדים, ובאבקת חלב אנחנו רואים שיש הגנה שלכאורה צריכה הסבר. תודה.

### **שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:**

כמו שידוע, מדינת ישראל נכנסה ב-1991 לתהליך של חשיפה. בגדול, כחברה וכמדינת ישראל הרווחנו מאוד, כי הורדנו מחירים, הורדנו אינפלציה, הגדלנו את התוצרת ושיפרנו את התחרות ואת האיכות בגלל מדיניות החשיפה. כשר האחראי לנושא האצתי תהליך של חתימה על הסכמי סחר חופשי – שזה חלק מאותה חשיפה מצד אחד – והורדת – – – לא מסחריים בתחום תקינה ובכמה תחומים אחרים.

עם זה, בכל מדיניות החשיפה ובכל משא-ומתן עם מדינה זו או אחרת על הסכם סחר חופשי, תמיד יש כמה סעיפים עדינים שלא רק ישראל אלא גם מדינות אחרות מגינות עליהם, כמעט בכל תחומי החקלאות. לא המשרד שלנו אחראי לזה אלא משרד החקלאות, אבל אנחנו מובילים תהליך של משא-ומתן ומקבלים אישור או לא מקבלים אישור להסכמה זו או אחרת ממשרד החקלאות. יש כמה סקטורים מסורתיים, כולם קשורים בצורה זו או אחרת לחקלאות, שמוגנים עד היום בצורה מלאה מסיבות כלכליות, ביטחוניות וכדומה.

לפי תהליך החשיפה ולפי הסכמי סחר חופשי שחתמנו, עד שנת 2000 – במקרים מסוימים עד שנת 2002 – יש הגנה בסקטורים אלה, וגם היא נפסקת בצורה מדורגת. עכשיו אני לא ערוך להגיד לך מה קורה עם אבקת החלב, מפני שזה באחריות משרד החקלאות, אבל עד שנת 2000 זה סקטור מוגן לגמרי, מסיבות ברורות, אנחנו רוצים להגן על הסקטור גם משום שהוא רגיש, וגם כדי שלא נהיה תלויים יותר מדי בתוצרת חוץ. השאלה שלך היא למעשה אל שר החקלאות.

### פסטיבל הסרטים הישראליים בארצות-הברית

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ג באדר התשנ"ח (11 במרס 1998):

בנובמבר 1996 נתן משרדך חסות לארגון שבוע פסטיבל סרטים ישראליים בניו-יורק, ובמסגרתו הוצגו גם סרטים שהציגו את ישראל באור שלילי.

רצוני לשאול:

1. מה הוא סכום סיוע משרדך לאותו פסטיבל?

2. האם מאז אורגן עוד פסטיבל שכזה במקום כלשהו, ובאיזו עלות?

3. האם מתוכנן פסטיבל כזה השנה, היכן, ובאיזו עלות?

### תשובת שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד התעשייה והמסחר תמך בעבר בפסטיבל הסרטים הישראליים בלוס-אנג'לס ובניו-יורק, באמצעות מרכז הסרט, בסכום של 30,000 דולר לכל אחד. פסטיבל זה מאורגן על-ידי גורמים פרטיים בארצות-הברית ונתמך בעיקר על-ידי חסויות מגופים עסקיים.

החל מהשנה התקציבית 1998 – הוחלט כי משרד התמ"ס יתמוך רק בפן התעשייתי של הקולנוע ויעמיד לרשות הענף את הכלים הקיימים במשרד – קרן השיווק, מרכז ההשקעות ומענק המדען הראשי.

כך, למשל, הוגמשו הקריטריונים של קרן השיווק בינואר השנה. בזכות זה התאפשר סיוע ל-19 חברות – מתוך 30 שפנו – בסכום ההשקעה של 2.2 מיליוני ש"ח. כל החברות קיבלו סיוע למאמצייהן להיחשף לשוק העולמי.

בדרך זאת נשלים עד סוף השנה את סדר גודל הסיוע אשר הוקצה על-ידי המשרד בשנים הקודמות.

### **אישור מעבדות לפי חוק התקנים**

חבר הכנסת י' יהב שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ג באדר התשנ"ח (11 במרס 1998): הממונה על התקינה במשרד התעשייה והמסחר מסרב לאשר מעבדות בטענה כי אין קריטריונים שלפיהם יתבצע האישור. בד בבד הוא מאריך רשיונות למעבדות קיימות.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך מצב זה?

2. מה הוא לוח הזמנים לאישור הקריטריונים שלפיהם יפעל הממונה על התקינה?

3. האם יאושרו זמנית מעבדות כל עוד אין קריטריונים?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הקריטריונים לאישור המעבדות על-ידי הממונה על התקינה במשרד התעשייה והמסחר יפורסמו כהוראות מנכ"ל כבר בחודש הקרוב.

### **הפצת צעצועי פורים מסוכנים**

חבר הכנסת א' גבאי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ז באדר התשנ"ח (25 במרס 1998):

העיתונות מפרסמת מדי שנה ידיעות על תאונות הנגרמות מצעצועי פורים. גם השנה התברר כי היו תחפושות דליקות – ניילון, בד וסקוזה ועוד – וכן שנגרמו כוויות עקב שימוש בקפצונים ובחזיזים.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה למניעת ההפצה של צעצועים ותחפושות הנמכרים ללא פיקוח?

2. אילו אמצעי אכיפה וענישה יינקטו נגד העבריינים?

### **תשובת שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

2-1. במסגרת פעולות האכיפה המתבצעות באופן שוטף בסמכות משרד התעשייה והמסחר, מינהל לסחר פנים ומחוזותיו, מתבצעת פעולות למניעת הפצה של צעצועים ותחפושות הנמכרים ללא פיקוח. יתירה מזאת, לפני כל חג ומועד שיש בהם סכנה מוגברת לצרכן – פורים, חג העצמאות, חג המולד וכו' – יש פעילות נקודתית ומוגברת: פעולות סיכול יזומות במשותף עם משטרת ישראל והרשויות המקומיות; פעולות חינוכיות להגברת המודעות והעמקת התודעה הצרכנית; זירוז הליכי האכיפה והעמקת הליכי הענישה.

אשר לאמצעי האכיפה והענישה הננקטים על-ידי המשרד: פעילות שוטפת יומיומית של מבקרי המחוזות ומנהלי המחוזות בקרב בעלי עסקים, יצרנים ומפיצים. בכל הנוגע לייבוא מוצרים אלו דרך הנמלים, משתף המשרד פעולה עם שלטונות המכס. המוצרים אשר לא עונים על דרישות התקן והבטיחות מוחרמים. כל זה נוגע לא רק לצעצועים אלא גם לתחפושות. במקרים אלה מוגשים כתבי אישום ומוטל כופר.

במשרד התעשייה והמסחר מופעלת באופן קבוע ועדה לצעצועים מסוכנים.

מדי שנה מטפל המשרד במאות תיקים משפטיים נגד עבריינים, בגין אחזקה ומכירה של צעצועים מסוכנים. הענישה מתבטאת בהטלת קנסות המגיעות עד לגובה של 20,000 ש"ח ואף עונשי מאסר על תנאי.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מודה לך, כבוד השר.

## הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים

בדירקטוריון של חברה ציבורית), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

### היו"ר ש' בן-צור:

כבוד השר, אני מזמין אותך לשמוע הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11). יציג את החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה.

אנחנו דנים עכשיו בהצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ציבורית), התשנ"ח-1998, בקריאה שנייה, ואם נרצה לאחר מכן – בקריאה שלישית. בבקשה.

### חן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להביא למליאת הבית את הצעת החוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ציבורית), התשנ"ח-1998.

יוזם הצעת החוק הזאת היה חבר הכנסת חיים אורון, והיא נדונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשותי כהכנה לקריאה שנייה וקריאה שלישית.

הצעת החוק הזאת באה, לאמיתו של דבר, להשלים את מה שכבר קבוע בחוק לגבי החברות הממשלתיות. כידוע, היה תיקון שבו נקבע שבדירקטוריונים של החברות הממשלתיות צריך להיות ייצוג הולם לשני המינים. דהיינו, שיש צורך שגם נשים תהיינה חברות בדירקטוריונים של החברות הממשלתיות. אפשר להגדיר זאת כהעדפה מתקנת מתוך מגמה לשלב נשים בדירקטוריונים של החברות הממשלתיות.

הצעת החוק הזאת באה להרחיב את הדברים ולקבוע, שגם בחברות ציבוריות, שכידוע אומנם נעשות על-ידי מסגרות פרטיות, אבל תמיד יש בהן שני אנשים שצריכים להיות מאושרים כנציגי ציבור, שחברות אלה גם כן, אם אין בדירקטוריון של החברה הזאת ייצוג ולו לאשה אחת – אחד מן הנציגים המוצעים על-ידי הציבור צריך להיות אשה, כדי שלפחות, אם מדובר בלשוננו שלנו, תהיה אשה אחת לרפואה בתוך הדירקטוריון הזה.

אני רוצה לציין, שחבר הכנסת חיים אורון, שיזם את החוק, אמר, ואני הסכמתי אתו בלב שלם, שבכך שהחברה תהיה חייבת בכך שאחד משני הנציגים המוצעים על-ידי הציבור יהיה אשה – ממילא זה ייצור קטליזטור שאנשי הדירקטוריון עצמם ימצאו את האשה שהם מוצאים לנכון לצרף, וישלבו אותה בעצמם, וממילא לא יהיה צורך בפועל בחוק הזה.

מכל מקום, אני סבור שיש לפנינו חוק שעונה באופן צנוע ביותר על התביעה האלמנטרית להעדפה מתקנת, כדי שתהיה ולו אשה אחת בדירקטוריון, גם של החברות הציבוריות. ראוייה הצעת חוק זו לעבור קריאה שנייה ושלישית. תודה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. לחבר הכנסת בני אלון יש הסתייגות לשם החוק. בבקשה.

### בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשורה התחתונה אני לא מסתייג מעצם החוק, אבל אדוני יושב-ראש הוועדה, זה כבר חוק שעם כל הרצון הטוב שלנו להעדפה מתקנת, ועם כל המלחמה שאני משתדל להיות שותף לה, לשיפור ולקידום מעמד האשה בישראל – אמרת שכאילו הציבור ממנה. הציבור לא ממנה. גם את שני הדירקטורים האלה ממנה החברה, ממנים הבעלים. כלומר, זו פעם ראשונה שאנחנו בעצם נכנסים אל – – –

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

---

### בנימין אלון (מולדת):

בסדר, הם במעמד כאילו מטעם הציבור, אבל מי שממנה זה הבעלים, וזו פעם ראשונה שאנחנו נכנסים בשיקולים של העדפות חברתיות לתוך החיים המסחריים, וזה כבר גבול שצריך להיזהר שלא להגזים בו, לטובת מעמד האשה, בסופו של דבר. כי כשתהיה הגזמה, תהיה גם תגובת-יתר, וכשתהיה תגובת-יתר תהיה מהפכה בנסיגה.

### ענת מאור (מרצ):

---

### בנימין אלון (מולדת):

לכן, חברת הכנסת מאור, הפעם אני בעד הצעת החוק. רק הסתייגתי לשם החוק כדי להעלות את הנקודה הזאת.

אסיים רק בזה שהעבודה הגדולה שעשתה הוועדה לקידום מעמד האשה, שעשו גם גורמים אחרים, ואף חברות וחברי הכנסת, בדאגה להכניס לדירקטוריונים ציבוריים נשים רבות ככל האפשר כדירקטוריות – זו עבודה שהוכיחה את עצמה, וללא ספק יש המון-המון כשרונות שאלמלא ההעדפה המתקנת לא היו מתגלים.

לכן, כעיקרון, המהפכה היא חיובית. כדי שלא להגזים בה, אסור לגלוש לחיים המסחריים ואסור להתערב התערבות-יתר שתגרום אחר כך לתגובת-יתר, ובשני הדמ"צים – הדירקטורים מטעם הציבור – האלה, או אחת מהן מינימום, אני רואה את הקו האחרון שצריכים להקפיד כולנו, גברים ונשים, שלא לעבור אותו במעורבות בוולונטריות ובחיים המסחריים החופשיים. תודה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אדוני יושב-ראש הוועדה, בבקשה.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שני משפטים. 1. כפי שגם ציין הרב בני אלון, היו בוועדה כמה הצעות על ייצוג הולם וייצוג סביר. דיברנו על מינימום נציגות של אשה אחת, ואני חושב שזה באמת קו מינימלי שבמינימלי.

2. הערה שנייה שחשוב להדגיש אותה – לא מדובר כאן על פיטורין מן הדירקטוריון, אלא רק אם מכאן ולהבא יתפנה מקום. כך שגם כאן איננו מתערבים ביד רמה בקיום של הדירקטוריונים כפי שהם היום, אלא מנסים לתקן את הדברים במידה הצנועה וההולמת מכאן ולהבא. תודה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה לחברת הכנסת מאור, בבקשה.

### ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תודה. אני רוצה להעיר, שהציפייה שמהכנסת נשים לדירקטוריונים הציבוריים זה יעבור גם לדירקטוריונים הפרטיים לא התממשה. לכן, חבר הכנסת בני אלון, רונית סילון, שעומדת בראש פורום הנשים בתעשייה בישראל, פונה אלינו חזר ופנה שנחיל את העיקרון הזה גם בשוק הפרטי. עם כל המורכבות, זה עוד לא הגיע לחקיקה, אבל צריך לחשוב על כך. תודה, אדוני היושב-ראש.

### היו"ר ש' בן-צור:

רשות הדיבור לנציג נוסף ממרצ. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

אדוני היושב-ראש, הבעיה העיקרית עם הדמ"צים היא, שמי שממנה אותם אלה בעלי השליטה בחברה למעשה, ואז הם לא עצמאים, והם בעצם מקבלים תכתיב, ומה לי אם זה גבר, מה לי אם זו אשה – אפשר לתמוך בזה. מדובר באנשים שמייצגים את המשקיעים בבורסה.

**הי"ר ש' בן-צור:**

נכון.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

אני אומר לכם, כאדם בעל השקפת עולם קפיטליסטית, שאז אנחנו רואים פתאום שהדירקטוריון מחליט לתת למנכ"ל משכורת מטורפת של מאות אלפי שקלים בחודש; אפילו אני מתקומם.

**הי"ר ש' בן-צור:**

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת בני אלון.

**בנימין אלון (מולדת):**

אני מסיר אותה.

**הי"ר ש' בן-צור:**

אם כך, אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 1, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ציבורית). התשנ"ח-1998 – מי בעד? מי נגד? בבקשה.



בעד סעיף 1 – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

**הי"ר ש' בן-צור:**

בעד – 11, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה, כפי שהציעה הוועדה.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית, אם יושב-ראש הוועדה מסכים.

**נסים דהן (ש"ס):**

לא צריך.

**הי"ר ש' בן-צור:**

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד החוק – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 11) (נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ציבורית), התשנ"ח-1998, נתקבל.

**הי"ר ש' בן-צור:**

12 בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק עברה בקריאה שלישית, כפי שהוועדה הציעה.

## **הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998**

### **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מזמין את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לסעיף הבא: הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998. בבקשה.

#### **שבח וייס (העבודה):**

חלוקת הפרסים הזאת?

#### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

כן.

#### **שבח וייס (העבודה):**

מדוע נשיא המדינה לא רוצה לחלק את הפרסים?

#### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

אני אבהיר את העניין.

קודם כול אני רוצה לציין – מצאתי לפני שורת חוקים, חלקם חוקים מינוריים כמו זה שהעברנו קודם וגם החוק הזה שלפנינו. אני כיושב-ראש ועדת החוקה, מצאתי לנכון שכל החוקים שהגיעו לאחר קריאה ראשונה ונראים סבירים בעיני, אעשה כל מאמץ להביא אותם לקריאה שנייה ושלישית.

אני חושב, שאותם דברים שאנחנו תובעים מן השופטים ומן הפרקליטות וכדומה – לא לגרום לעיני הדין – נכון ותקף גם לגבי חברי הכנסת. הוועדה צריכה לעשות את פעולתה אינטנסיבית כדי להביא לחקיקה באותם דברים סבירים.

## אברהם פורח (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

מה שאמרת הוא דבר מסוכן מאוד. מה זה סבירים בעיניך?

## הי"ר ש' בן-צור:

זה אובייקטיבי או סובייקטיבי?

## בנימין אלון (מולדת):

הוא מאמץ את נשיא בית-המשפט העליון.

## חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

האמן לי, שמה שמונח פה לפניכם מלמד על הגישה הזאת. אני לא מפלה חוקים אחרים גם כן.

הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998 – צריך לציין שהיזום של החוק הזה הוא חבר הכנסת רן כהן.

אכן נכון, החוק הזה בא בעקבות איזו לקונה שנוצרה כתוצאה מכך שנשיא המדינה, משיקוליו ומטעמיו הוא, בחר שלא לעודד, כפי שהתבקש וכפי שהיה מעוגן בחוק, את אלה שמבקשים שיהיה טוהר מידות בשירות הציבורי, גם תוך כדי הסבת תשומת לב והפניית אצבע מאשימה לגבי אלה שאינם נוהגים כך.

לא ניכנס כעת לדיון המורכב הזה לגופו, האם לפנינו כאן אנשים שהם אנשי מופת ונכונים להעז, כפי שאני סבור, כפי שהיה סבור החוק עצמו, או לפי איזו גישה יש לפנינו כאן אנשים שעלולים להתפרש כמלשינונים.

אני חושב, שהצעת החוק הקודמת היתה הצעת חוק נכונה, סבירה, שקולה וחשובה עד מאוד. אבל כיוון שנוצר לנו פה מצב שבו נשיא המדינה הוא והוא בלבד יכול לתת את תעודת ההוקרה ואת ההערכה הראויה לאותם אנשים, והוא לא היה נכון לעשות זאת משיקוליו ומטעמיו הוא, חשבנו לנכון שראוי לאפשר גם ליושב-ראש הכנסת למלא את מקומו של הנשיא בהקשר זה בהתייעצות עם הנשיא.

על כן אני קורא את החוק כמות שהוא. בחוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור, בסעיף 4, אחרי "ראה נשיא המדינה" יבוא: "או ראה יושב-ראש הכנסת לאחר התייעצות עם נשיא המדינה".

מובן שאנחנו מעמידים פה את הדברים בהייררכיה הראויה. הנשיא הוא הראשון, אבל אפשרות זו ניתנת גם ליושב-ראש הכנסת בהתייעצות עם הנשיא. וכך גם בהמשך התיקונים שמתבקשים לעניין זה.

אני מודה ומתודה, שאלמלא מציאות שנוצרה לנו כאן, אפשר שהחוק הזה היה מיותר. אבל כיוון שזכינו ובחרנו בנשיא המדינה הנוכחי לחמש שנות כהונה נוספות, וכיוון שבאמת האנשים שעסקו בדברים האלה חשים שלפחות מעט ההוקרה שהם ראויים לה מטעם המדינה ראוי שתינתן כפי שהדבר מעוגן בחוק, וכיוון שהחוק הזה כוחו יפה גם אם יהיה נשיא אחר, כשאתה לא מעמיד את הדברים רק על נשיא המדינה ועליו בלבד – לכן מצאנו לנכון להשלים את החקיקה בעניין הזה, כהצעתו של חבר הכנסת רן כהן, ואני מבקש לאשר אותה בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

מה רצית לשאול, חבר הכנסת שבח וייס?

### **שבח וייס (העבודה):**

אני לא הייתי בוועדה. יש פה פגם חוקתי ממדרגה ראשונה. זו חקיקה פרסונלית. מה זאת אומרת? לנשיא הזה אין חשק – – – הוא מגלגל את זה ליושב-ראש הכנסת. נניח שליושב-ראש הכנסת אין חשק, הוא יגלגל את זה אליך בתור סגן. חבל שזה המצב – – – אבל זאת חקיקה שהיא פגומה באופן יסודי. לא מחוקקים ככה חוק. אני אתמוך בחוק.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. חבר הכנסת רן כהן, המציע. שלוש דקות.

### **רן כהן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חבל אולי שלא רשמנו מראש שמי שיכול למסור את תעודות ההוקרה הוא או נשיא המדינה או יושב-ראש הכנסת, אולי גם שרים או גורמים אחרים – הכול על-פי דירוג כלשהו. אבל אני רוצה שנאמר את האמת: כולנו חבים חוב של כבוד לאותם אנשים, שהם קורבנות המאבק לטוהר מידות בשם כולנו.

אין מה לעשות, ברגע שבו חברה צוברת כוח, כסף ועוצמה – הכוח, העוצמה והכסף נוטים להשחית. חברה שלא מתגוננת בפני תהליך ההשחיתה היא חברה שסופה להיות מושחתת. מי שעומדים בחזית של המאבק הזה אלה האנשים שנתקלים באותן פעילויות במקומות העבודה, בחברה, והם הולכים

ומתריעים בפני הממונים שלהם או בפני ערכאות שמעליהם בדרך שקטה, בדרך עניינית, וכך הם מתקדמים, כיוון שאינם יכולים להשלים עם העדר טוהר מידות ועם השחתה.

אגב, רובם הגדול אולי מצליח, והדברים נפתרים והכול בא על מקומו בשלום. אלא מה? יש מקומות שהופכים את המתריעים מפני השחתה לקורבנות, ואלה לעתים קרובות ממש יורדים לחייהם. הם מאבדים את מקום עבודתם, הם מוקפאים בדרגותיהם, הם מסולקים, הם מנוודים. כל מה שאנחנו מתבקשים לעשות כנציגי הציבור הוא לגמול לאנשים הללו לא בכסף, לא בפרס, לא בקידום, לא בשום דבר גשמי, רק בדבר אחד – בתעודת הוקרה בשם הציבור.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

למה יושב-ראש הכנסת ולא נשיא המדינה?

### **ח כהן (מרצ):**

מייד אומר. יושב-ראש ועדת החוקה נגע בדברים. עם כל הכבוד, העובדה שהחוק הזה חוקק לפני חמש שנים והוא לא מקויים – גם לכך אנחנו אחראים במידה רבה מאוד. כלומר, אפשר להישאר דבקים בקרנות המזבח ושהחוק לא יתבצע. אני סברתי, שבשנת ה-50 למדינה ולאחר שעברנו תקופה ארוכה מאוד, מן הראוי לקיים אותו. נועצתי ביושב-ראש הכנסת דן תיכון, נועצתי באנשים שהיו קורבנות בעניין, ומצאנו שבעצם ראוי שגם הנשיא, אם הוא שוקל לעשות זאת, יעניק תעודות הוקרה, ובמקרים מסוימים יושב-ראש הכנסת יעשה זאת. הוא הסכים לכך, ואין שום סיבה שבשנת ה-50 למדינה לא נגיע למצב שבו החוק הזה אכן יחוקק ויושלם והדבר הזה יבוצע. נדמה לי שזה יהיה לכבוד לכולנו.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998, סעיפים 1, 2 ו-3 כהצעת הוועדה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד סעיפים 3-1 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 3-1 נתקבלו.

**היו"ר ש' בן-צור:**

14 בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

נעבור להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 14

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998, נתקבל.

**היו"ר ש' בן-צור:**

בעד החוק – 14, נגד – אין, נמנעים – אין. חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998, נתקבל.

**הצעת חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

**היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים להצעת החוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998. חבר הכנסת חנן פורת, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה. אני רואה שיש שתי הסתייגויות לחוק. בעצם אני רואה שיש יותר הסתייגויות. אני רואה שלחבר הכנסת פורת עצמו יש הסתייגויות על עצמו.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת פורת, אתה גם מציע את החוק וגם מסתייג.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבהיר את הנקודה הזאת.

### היו"ר ש' בן-צור:

עשה זאת כדרכך בקודש, בקיצור.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבהיר את הנקודה הזאת ואתיחס גם להסתייגות.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אומנם מספר מצומצם של חברי כנסת נמצא פה באולם בשעה שהחוק הזה מובא לקריאה שנייה ושלישית, אולם אני סבור שזהו חוק בעל משקל רב וחשוב. כקביעת נורמה בחיי המדינה.

לא היינו נזקקים לחוק הזה אילו באמת היינו במצב שבו המוסר הטבעי, שלפיו אדם הרואה אדם אחר שנמצא במצוקה לנגד עיניו, לא היה מהסס, היה טורח ומציל, גם אם הדבר הזה היה עולה לו בהוצאות מרובות של ממון ואפילו בסיכון של גוף. חשבנו בכל זאת, על רקע מקרים מצערים מאוד שהיו בשנים האחרונות ועל רקע רצון לקבוע נורמה שמעגנת את המוסר היהודי, הקובע "לא תעמוד על דם רעך", שאינך יכול לעמוד מנגד בשעה שאתה רואה את חברך נמצא בסכנה, וחברך הוא אדם

באשר הוא אדם, יהודי כגוי, כל אדם באשר הוא, גדול, קטן, איש, אשה, עליך להושיט לו יד ולהציל אותו.

### **נסים דהן (ש"ס):**

זה כתוב בתורה וזה לא עוזר, אז החוק יפתור את הבעיה?

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

מייד אבהיר את הנקודה הזאת. קודם כול, באמת יש מקום, ומי כמוך יודע, בבחינת "נשבעתי ואקיימה לשמור כל משפטי צדקך", דהיינו: יש מקום לחזק גם דברים שכתובים בתורה במסגרת נורמות וחוקי המדינה. וכך עשינו בדברים הרבה.

שנית, החוק הזה בא לקבוע את הדרך שבה על האדם לפעול. קודם כול, חובה על אדם להושיט עזרה לאדם הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו ולבריאותו, כאשר לאל ידו להושיט את העזרה בלי להסתכן או לסכן את זולתו. יש לו אפשרות אחרת, אם הדבר הזה איננו לאל ידו, או אם הוא חושב שהדרך תהיה יותר אפקטיבית, והיא להודיע לרשויות, דהיינו: הרשויות לעניין זה הן משטרת ישראל, מגן-דוד-אדום, שירות הכבאות, או במקרים אחרים – לגורם אפקטיבי.

### **נסים דהן (ש"ס):**

לאחד מהם.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

לאחד מהם. כמובן, כל דבר לפי עניינו. אם הוא רואה שרפה והוא רואה שיש סכנה, הוא חייב להודיע לשירות הכבאות. הוא לא יכול להגיד: כעת אני ממחר לעבודתי ואינני נכנס לעניין הזה.

### **נסים דהן (ש"ס):**

ואם הוא איננו מודיע למשטרה?

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**



אם הוא איננו מודיע – קבענו שעונשו קנס. במכוון לא רצינו להרחיב ולא רצינו להגדיל, כי רצינו לקבוע פה נורמה. העיקר הוא בקביעת הנורמה.

### **שבח וייס (העבודה):**

ואם הוא מודיע – הוא מקבל תעודה מיושב-ראש הכנסת.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

הנח לתעודות ברגע זה.

עכשיו אני רוצה לומר דבר שנמצא בלבו של החוק, ובו גם ההסתייגות שלי. חשוב לי שהחברים ישמעו את הדברים. אני מקווה שאצליח להבהיר אותם.

בהצעת החוק שלי, שאגב מעוגנת גם בהלכה היהודית, נקבע, שאם האדם הוציא הוצאות, לעתים הוצאות כבדות, כתוצאה מזה שהוא היה צריך להציל מישהו, או נפגע בגופו, הלך להציל מפני השרפה ונכווה, הלך להציל והמכונת שלו נהרסה, היה צריך לשכור איזה גרר או מונית כדי להוביל פצוע שהיה בסכנה ולו לא היתה אפשרות לעשות זאת, והוא הוציא הוצאות מכובדות – מדינת ישראל תראה בו כשליח ציבור שלה, מכיוון שעל-פי חוק הוא חייב לעשות את מה שעשה. והואיל וכך, הוא יכול להגיש למדינת ישראל את התביעה והיא תצטרך לשפות אותו על ההוצאות הנכבדות, הכבדות, שהיו לו בגין ההצלה. מדינת ישראל, על-פי הגופים שיתוקנו בתקנות, תוכל – במקרה שהיתה רשלנות פושעת מצד זה שניזוק, כגון זה שהלך לטיול במדבר יהודה במקום שיש שלטים האומרים שאסור ללכת, הלך ונפל – לתבוע את הוצאות ההצלה לאחר שהיא משלמת לזה שהציל.

הדבר הזה ישיג שני דברים: קודם כול, אדם לא יירתע מלעזור.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

איך זה ייעשה? נניח שנער בגיל 16 יוצא למדבר יהודה, נופל מהצוק, נפצע, צה"ל מחלץ אותו ומוציא שם קרוב ל-50,000 שקל. מי ישלם זאת?

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

מי שיצטרך לשלם את התשלום הזה, אם היתה פה רשלנות פושעת, ואני מדגיש זאת כי היו שלטים, זה הנער עצמו.

## קריאה:

או האבא שלו.

## חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

או האבא שלו. זה עצמו יהווה גורם מרתיע מפני מקרים שבהם האדם חושב: אני אלך, אפילו אם אסתכן, תמיד יש מי שדואג לי. אני חושב שהדבר הזה הוא מוצדק מאוד. לפעמים הוא יכול לקבל אחר כך ביטוח וכדומה.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נניח שאני הלכתי והבאתי עגורן, משום שלא היה שם אף אחד, ושילמתי את ההוצאות מכיסי. אחר כך תבעתי את המדינה, והמדינה באה ואמרה לי: אדוני, תתבע אותי. ואני תובע אותי. אבל מתברר שלא רק שלו ולאביו אין כסף, אלא הם גם פושטי רגל. מי יפצה אותי?

## חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבהיר את הנקודה.

## היו"ר ש' בן-צור:

זו בדיוק הנקודה.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל קודם כול מטילים עליך חובה.

## חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, אנא תן לי להשלים את הדברים והם יובהרו.

קודם כול אני רוצה להביע את ההסתייגות שלי ואחר כך דווקא להביע את מה שהתקבל ברוב בוועדה. על-פי ההצעה שלי, באמת אדם שמעשיו היו כרוכים בהוצאות כבדות, אם בגופו ואם בממונו,

הוא שליח ציבור של המדינה. המדינה צריכה לשפות אותו. אחר כך המדינה, באמצעות הגופים שיתוקנו בתקנות, יכולה להיות זו שתובעת במקרה של רשלנות פושעת מאת הניזוק. זאת הצעתי שלי. אני צריך לומר, שבשעתה גם סגרתי אותה עם שר האוצר. אחר כך הוא חזר בו במידה מסוימת מהסיכומים אתי.

ההצעה שהועלתה על-ידי חברי כנסת אחרים, וזכתה ברוב בוועדה, לצערי הגדול, היתה, שאפשר רק לתבוע מן הניזוק, אבל המדינה אינה צד בעניין. אני חשבתי, שאם אנחנו רוצים להגיע למצב שבו אדם לא יהסס גם להוציא הוצאות כבודות במידת הצורך כדי להציל, צריך לתת לו את האפשרות, לראות בו שליח ציבור של המדינה, שהמדינה בכל מקרה תפצה אותו על נזקי גוף וממון. אומנם כיום, לאדם שהוא מתנדב רשמי, או נמצא במשמר האזרחי, יש הסידור הזה. אני ביקשתי להחיל אותו לגבי כל אדם שנמצא במצב כזה והוא אומנם לא איש המשמר האזרחי אבל הוא הגיע לסיטואציה שבה הוא צריך להציל.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

חבר הכנסת פורת, עם כל הכבוד, הוא לא הגיע לסיטואציה. במקרה זה, אם הוא לא יציל, אתה קובע שהוא עבר עבירה. אתה מטיל עליו חובה.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

נכון. אתה מחזק את דברי. תודה רבה.

קודם כול, גם שר האוצר מכיר שבדרך כלל היום, גם כשמדובר בארגוני הצלה וכדומה, מממנים, אלא שבאים ומקבלים בדרך של לחם חסד, כשלחלק נותנים ולחלק לא נותנים. בוועדה נתקלנו ונפגשנו עם אנשים שמטפלים בעניין הזה, והם חשים עצמם במצוקה גדולה כתוצאה מכך שאין שום סידור מוגדר בחוק של תשלום עבור מעשה ההצלה ומעשה החסד שהם עושים.

על כן, על-פי הצעת החוק שלי, מדינת ישראל באמת צריכה לראות באדם הזה, או בגוף הזה הנזקק להציל, על-פי חוק ועל-פי חובה, כמו שאמרת, שליח ציבור שלה.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

---

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

אני מקווה, שכשנביא את הדברים האלה להצבעה כאן במליאת הכנסת, יתמכו רוב חברי הכנסת בהסתייגות שלי, כיוון שהיא, לפי דעתי, משלימה את החוק ונותנת לו גם את השינויים מההיבט הכספי ומהיבט השיפו. — — —

אני מסיים, אדוני היושב-ראש, ומבקש לומר, שהחוק הזה — — —

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש, אני מבקש. חבר הכנסת ריבלין, אתה לא מבין שמהחוק הזה יצאו הרבה מלים וחוסים לכל מיני תביעות למיניהן? זה לא פשוט.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רוצה לומר, שהחוק הזה מדבר רק על מקרה ספציפי מאוד, שלנגד עיניו של אדם היה מקרה של אדם שהיה נתון בסכנת נפשות והוא היה צריך להציל אותו, ולצורך כך היה צריך להשקיע השקעה ממונית, או לצורך זה ניזק. אני חושב שאדם כגון זה זכאי וראוי לשיפוי מן המדינה במצב כגון זה. לא מדובר על כך שנותנים לו את זה ביד נדיבה. הוא יצטרך להגיש תביעה, הדבר ייבדק באופן קונקרטי, אין פה עניין של שרלטנים. אדם שכזה, שעסק באמת בהצלת נפשות, ובזה מדובר — — —

### נסים דהן (ש"ס):

אם זה המקצוע שלו, כל היום הוא מציל נפשות?

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מה?

### נסים דהן (ש"ס):

אם זה המקצוע שלו, כל היום להציל נפשות?

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היום זה לא רק מקצוע — — —

**קריאות:**

---

**חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

קודם כול, אני לא מדבר על משכורת. אנחנו מדברים רק על הדבר הקונקרטי של הוצאות ממשיות שהיו לו – – –

**קריאה:**

---

**היו"ר ש' בן-צור:**

מה פתאום? שנייה ושלישית.

**קריאות:**

---

**היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

**חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

אני רוצה לסיים ולומר, שהצעת החוק הזאת יש בה העזה מסוימת, אבל היא מצטרפת, תרשו לי – – –

**היו"ר ש' בן-צור:**

סליחה.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

הצעת החוק הזאת יש בה העזה מסוימת – – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מבקש, מבחינת המפריעים שם, להפסיק. חבר הכנסת ריבלין, לפחות אתה שומע לי. הם לא שומעים לי בפניה שם.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

בהצעת החוק הזאת יש העזה מסוימת, אבל היא מצטרפת לכמה הצעות חוק שהתגבשו לאחרונה והן אומרות: לעתים אדם עובר עבירה לא רק בשל מעשה רע שהוא עשה אלא גם בשל מחדל, במקרים קיצוניים; כמו המקרה של אדם שחייב להודיע ולדווח כשהוא רואה התעללות בחסרי ישע, כך גם אדם שרואה חבר שנמצא במצוקה ואיננו מושיט לו עזרה, כך גם מקרים נוספים קיצוניים שבהם האדם נדרש, ואם הוא לא עושה – הוא עובר על "לא תעמוד על דם רעך".

אני חושב, שהצעת חוק כזאת, שבה עולים בקנה אחד המוסר הטבעי, ההלכה היהודית והחובה האנושית – ראוי שתהיה בספר החוקים של הכנסת. תודה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת חגי מירום לא נמצא, יש לו הסתייגות לשם החוק. חבר הכנסת חנן פורת כבר נימק. חבר הכנסת יוסי ביילין לא נמצא פה, ולכן לא נתחשב בהסתייגות שלו. אבל נמצא בתוכנו חבר הכנסת בנימין אלון, והוא מציע הצעה שבמקום 90 ימים יבואו 100 ימים. זה שם ספר מעניין.

### **בנימין אלון (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאתה מונה לי את הזמן, אני אבקש להעיר הערה בחברות גם ליושב-ראש הוועדה וגם ליושב-ראש הישיבה. אני חושב, שכשיושב-ראש ועדה מציג הצעה בשם הוועדה ויש לו בה גם הסתייגויות אישיות, מן הראוי שיציג קודם את ההצעה, ירד, יחזור להסתייגויות, כדי שחברי הכנסת יבינו – – –

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

ביקשתי לעשות זאת, אבל היושב-ראש – – –

**בנימין אלון (מולדת):**

לכן אמרתי שאני מעיר גם לידידי יושב-ראש הוועדה וגם ליושב-ראש הישיבה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני אשקול לגבי ההערה זאת.

**בנימין אלון (מולדת):**

אני פשוט – – –

**שבח וייס (העבודה):**

היושב-ראש הרגיש – – –

**היו"ר ש' בן-צור:**

ודאי.

**בנימין אלון (מולדת):**

כי בסך הכול כשהכנסת שומעת את ההצגה במעורבב היא אינה – – –

**היו"ר ש' בן-צור:**

סמכתי על כך, חבר הכנסת בנימין אלון – –

**בנימין אלון (מולדת):**

— — — אני הייתי בוועדה — — —

### היו"ר ש' בן-צור:

— — שמדובר בחברי כנסת בעלי אינטליגנציה גבוהה — —

### בנימין אלון (מולדת):

כן, ודאי.

### היו"ר ש' בן-צור:

— — שמבינים היטב ויודעים להפריד את המרכיבים בין ההסתייגויות שלו לבין הצעת החוק. בבקשה.

### בנימין אלון (מולדת):

— — אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — —

### משה גפני (יהדות התורה):

— — —

### בנימין אלון (מולדת):

— — בדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט אני התנגדתי להסתייגות הזאת, שבאמת הפכה להסתייגות, וכך גם החברים בוועדה. אני חושב, שהחוק הזה, שהגיש ביוזמה פרטית חבר הכנסת חנן פורת, הוא חוק חשוב. הוא חוק חשוב מאוד בגלל שני דברים, והתוספת שהוא מציע בהסתייגות לדעתי היא בבחינת כל המוסיף גורע, היא גורעת מחשיבות החוק, ואני אתנגד לה.

אבל החוק הוא חשוב בשני דברים: הוא חשוב קודם כול בכך שהוא קובע, שהחברה בישראל, שמתבטאת על-ידי חקיקה בחוק האזרחי, לוקחת את הפסוק מספר ויקרא פרק י"ט ומבינה, שהעיקרון של "לא תעמוד על דם רעך" איננו רק עיקרון מוסרי תורני, אלא החברה בישראל לא מוכנה שאדם יסתובב בשוק מחנה-יהודה — וזה דבר שקרה — שותת דם רחובות שלמים, ימות מאובדן דם, ויראו אותו הרבה מאוד אנשים ואיש לא יטרח להרים טלפון ולצלצל למגן-דוד-אדום.



החברה בישראל, באמצעות החקיקה, אומרת: קיבלנו ממורשת המשפט העברי, מהתורה הקדושה, פסוק, ואנחנו מאמצים זאת – – –

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

עם כל הכבוד, הפסוק חשוב, אבל יש גם – – – החוק הפלילי – – –

### **בנימין אלון (מולדת):**

לא נכון. אדוני חבר הכנסת ריבלין – – –

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

---

### **בנימין אלון (מולדת):**

סליחה, חבר הכנסת ריבלין, בוועדה דנו בזה והיתה סקירה של כל החקיקה הקיימת, וזה לא קיים. אני אפרט את זה. יש בחקיקה סעיף 262 לחוק העונשין, שמתייחס למי שידע שפלוני זומם לעשות דבר פשע ולא אמר. יש סעיף 95, שהוא דומה לזה. יש תקנות 146 ו-144 לתקנות התעבורה, שחובה לדווח על תאונת דרכים ולקרוא למשטרה. אין דבר כזה, והדבר הזה יש בו לקונה. לכן, פה- אחד הוחלט שזה דבר חשוב – – –

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

הגורם למותו של אדם במעשה או במחדל – כך כתוב.

### **בנימין אלון (מולדת):**

לא, זה לא נקרא לפי כל התפיסות: הגורם למותו של אדם במחדל, וזה לא שייך לחקיקה. לכן, הדבר הזה חשוב, הוא חשוב ברמה הערכית. עם זאת הוא חשוב, לדעתי – לכן אני חולק על ההסתייגות של חבר הכנסת פורת – הוא חשוב מפני שהוא מסייג את עצמו. החוק, כמו שמוצע כאן, אומר דברים בגבולות. הוא אומר: זה עבריין והוא יקבל קנס, אבל הוא לא בונה כאן איזו מערכת שלמה של גביית כספים אוטומטית של המדינה וכו', שנותנת פירוש אחר לעניין.

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך.

### בנימין אלון (מולדת):

אני רוצה לסיים. אני חושב, שהמחוקק אומר היום את דברו בשני משורים: הוא אומר את דברו במישור המוסרי, בחשיבות אימוץ הכלל הזה, אבל הוא בו-זמנית – וירשה לי היושב-ראש, אני מסיים את דברי – אומר את דברו, שסעיף 262 לחוק העונשין וסעיפים אחרים שהזכרתי קודם אינם יונקים מאיזה כלל מוסרי של "לא תעמוד על דם רעך". הם ספציפיים, ושם, חבר הכנסת ריבלין, בסעיפים האחרים יידרשו אותן הוכחות ספציפיות למחדל כמו למעשה. ולכן החוק הזה, שהוא כללי ומוסרי, בואו נשאיר אותו ברמתו הכללית –

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

### בנימין אלון (מולדת):

– – ולא ניתן לו את הספציפיקציה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

---

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

### בנימין אלון (מולדת):

לכן אני בעדו.

**היו"ר ש' בן-צור:**

— — — אני מודה לך. אנחנו ניגשים להצבעה

**קריאות:**

— — —

**היו"ר ש' בן-צור:**

— — — סליחה

**שבח וייס (העבודה):**

הצעה לסדר הדין.

**היו"ר ש' בן-צור:**

סליחה שם, אני מבקש.

**שבח וייס (העבודה):**

אני מבקש הצעה לסדר הדין.

**היו"ר ש' בן-צור:**

— — — סליחה. אנחנו ניגשים

**שבח וייס (העבודה):**

הצעה לסדר הדין.

**הי"ר ש' בן-צור:**

יש כאן הצעה? זכותך. זכותי להסכים או לא, אבל אני מסכים.

**שבח וייס (העבודה):**

---

**הי"ר ש' בן-צור:**

סליחה, אני מבקש.

**שבח וייס (העבודה):**

אני פונה אל חבר הכנסת חנן פורת – – – יש לי הרגשה שהחוק הזה לא בשל, ואני פונה אליו, כי יש פה הרבה חברי כנסת שמסכימים לעיקרון המוסרי אבל רואים פה דברים שלא לובנו דיים בוועדה. אני פונה אליך – –

**הי"ר ש' בן-צור:**

מה למשל?

**שבח וייס (העבודה):**

אתה לא מוכרח להיעתר לבקשתי.

**הי"ר ש' בן-צור:**

בענייני הוצאות?

**שבח וייס (העבודה):**

-- לא לערוך את ההצבעה פה היום, כי יש אנשים שרוצים לתמוך בזה מוסרית, אבל עדיין יש פה פגמים של חוסר ליטוש וליבון וסיבוכים רבים. זאת בקשתי, לפני ההצבעה כמובן, אם אני יכול להשמיע אותה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. אני שמח שנתתי לך להציע, ואני מקווה שחבר הכנסת חנן פורת, כדרכו בקודש, ישמע.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת שבח וייס, אני רוצה לומר לך, שהחוק הזה מתגלגל כבר שנים, עבר שלבים שונים בחקיקה, נבחן עד תום, כל מלה שבו נבחנה ונבדקה והיא מדודה, כדי שיהיה המינון הנכון. למשל, שרק אדם שנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כדי שלא יגידו שמדובר פה במקרה שאדם שמע ממרחקים, או שבמקרה זה היה דבר שהוא לא יכול היה לדעת שזאת סכנה חמורה ומיידית. בחנו כל מלה. צמצמנו את העונש למינימום שבמינימום כדי להדגיש את הנורמה וכדי להעמיד פחות את העניין על החומרה.

### שבח וייס (העבודה):

---

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תנו לי להשלים את הדברים. אני אומר לכם, זהו חוק שעבר את כל שיקולי הדעת. בחנו אותו היטב בוועדה, דנו עליו, גם עם משרד המשפטים, גם עם מערכות החברה השונות, וכולם נתנו את הגיבוי לחוק.

שאלת השיפוי יש בה נקודה אחת מוסכמת ויש בה נקודה אחת שאינה מוסכמת. הנקודה המוסכמת היא, שאם הניצול במו-ידין, ברשלנות, גרם לפגיעתו, יש אפשרות לתבוע ממנו את הפיצוי. זאת הצעת החוק. התוספת שלי: שהמדינה תראה באותו אדם שליח ציבור, ואם היו לו באמת הוצאות או נזקי גוף או ממון במקרים כאלה, המדינה תשפה אותו והיא תתבע מן הניצול.

אני חושב, שההצעה הזאת מכובדת וראויה, ולכבוד יהיה אם היא תהיה בספר החוקים של מדינת ישראל. תודה.

### יוסי כץ (העבודה):

אני הצעתי לתמוך בחוק, אבל אני מבקש הבהרה: האם החוק הזה חל גם על טיפול רפואי בבית-חולים?

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, ואסביר גם מדוע. מפני שטיפול בבתי-חולים, זה אתיקה של הרופא. בדקנו את הנקודה הזאת – כדי להגיד למר שבח וייס שבפנינו כאן הצעת חוק מדויקת. המקרה של טיפול בבתי-חולים הוא לא אירוע פתאומי שמעמיד אדם בסכנה חמורה, אלא הוא טיפול שגרתי שהרופא נדרש לו.

### יוסי כץ (העבודה):

החוק לא חל?

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא חל במקום שיש בו טיפול נורמטיבי שמחייב הצלת חיים. החוק מדבר רק על מקרה פתאומי. לכן ההדגשה – "עקב אירוע פתאומי".

### שבח וייס (העבודה):

החוק לא בשל.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

החוק בשל עד תום. תודה.

### יעל דיין (העבודה):

על המתת חסד זו לא תשובה. על הצלה מהתאבדות זו לא תשובה.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זה כך בכוונה, כי לא רצינו להיכנס להתאבדות.

### היו"ר ש' בן-צור:

מאחר שהמציע לא רוצה למשוך את החוק, אנחנו ניגשים להצבעה.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על שם החוק וסעיף 1, כהצעת הוועדה, כי המסתייג איננו.

הצבעה מס' 12

בעד סעיף 1 – 16

נגד – 5

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 16, נגד – 5, אין נמנעים. שם החוק וסעיף 1 נתקבלו כהצעת הוועדה.

### דוד אזולאי (ש"ס):

לא הספקתי להצביע. אני מבקש לצרף את קולי לתומכים.

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מצרף את חבר הכנסת אזולאי לתומכים בשם החוק ובסעיף 1.

אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 2. לסעיף זה הסתייגות לחבר הכנסת חנן פורת.

### הצבעה מס' 13

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ח' פורת לסעיף 2 – 4  
נגד – 17  
נמנעים – אין  
ההסתייגות של חבר הכנסת ח' פורת לסעיף 2 לא נתקבלה.

#### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 4, נגד – 17, אין נמנעים. הסתייגותו של חבר הכנסת פורת לסעיף 2 לא נתקבלה.  
אנו מצביעים על סעיף 2, כהצעת הוועדה.

### הצבעה מס' 14

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 18  
נגד – 3  
נמנעים – אין  
סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

#### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 18, נגד – 3, אין נמנעים. סעיף 2 התקבל בקריאה שנייה כפי שהציעה הוועדה.  
לסעיף 3 אין הסתייגויות. אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 3 כהצעת הוועדה.

### הצבעה מס' 15



בעד סעיף 3 – 14

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיף 3 נתקבל.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 14, נגד – 4, אין נמנעים. סעיף 3 התקבל כהצעת הוועדה.

לסעיף 4 – הסתייגות לחבר הכנסת ביילין. הוא לא נמצא. לכן אנחנו ניגשים להצבעה על הסעיף כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 16

בעד סעיף 4 – 15

נגד – 7

נמנעים – אין

סעיף 4 נתקבל.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 15, נגד – 7, אין נמנעים. סעיף 4 נתקבל כהצעת הוועדה.

אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 5, להסתייגות של חבר הכנסת חנן פורת.

### חנן פורת (מפד"ל):

אני מסיר את ההסתייגות.

### היו"ר ש' בן-צור:

אם כן, אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 5 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 17

בעד סעיף 5 – 16

נגד – 6

נמנעים – אין

סעיף 5 נתקבל.

### משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת חגי מירום, אני לא מבין. אתה נגד שר המשפטים?

### חגי מירום (העבודה):

לא יזיק אם שר המשפטים יקפיד קצת.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 16, נגד – 6, אין נמנעים. סעיף 5 התקבל כהצעת הוועדה.

אנחנו ניגשים לסעיף 6. חבר הכנסת בנימין אלון אתה מסיר את ההסתייגות שלך?

### בנימין אלון (מולדת):

כן, אני מסיר.

### היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 6, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 18

בעד סעיף 6 – 16

נגד – 5

נמנעים – 1

סעיף 6 נתקבל.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 16, נגד – 5, נמנע אחד. סעיף 6 התקבל כפי שהוועדה הציעה.

תמה הקריאה השנייה. לא התקבלו ההסתייגויות. אנחנו ניגשים להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 19

בעד החוק – 16

נגד – 5

נמנעים – 1

חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998, נתקבל.

### היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 16, נגד – 5, נמנע אחד. הצעת חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998, עברה בקריאה שלישית.

## הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8), התשנ"ח-1998

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

#### היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8), התשנ"ח-1998. יציג את החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת פורת. בבקשה.

חברת הכנסת ענת מאור, מדברים על ירושות, זה החוק שלך.

#### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8), שמובאת כאן לקריאה שנייה ושלישית, התגלגלה ביוזמתה הברוכה של חברת הכנסת ענת מאור.

הצעת החוק הזאת נוגעת לנקודה מאוד ספציפית. הצעת החוק מיוסדת על כלל גדול, שלפיו יש דין חוץ שאין נזקקין לו. בדרך כלל בסוגיות של ירושה, אם אדם בא מחוץ-לארץ ונדון כאן עניין מענייני ירושה בקשר אליו, בתחומים מסוימים יש דברים שדנים אותו בהם על-פי החוק של הארץ שממנה הוא בא.

עם זאת, מדינת ישראל קבעה בחוק הירושה, בסעיף 143, את הביטוי כדלהלן: "על אף האמור בחוק זה, כשחל דין חוץ, אין נזקקין לו במידה שהוא מפלה מטעמי גזע, דת או לאום או סותר תקנת הציבור בישראל".

מבקשת חברת הכנסת ענת מאור, והדבר הזה עבר את האישור בקריאה ראשונה ועכשיו אושר על-ידי הוועדה לקריאה שנייה ושלישית, להוסיף, שגם אם הדבר הזה, היינו אותו חוק שבארץ המוצא מפלה מטעמי מין – ניקח, לדוגמה, נשים שבאו מאירן, מפרס, וכדומה, מקומות שבהם יש אפליה ברורה מטעמי מין. בחוק מדינת ישראל, אגב, אפילו בחוק שעל-פיו חוק הירושה נדון בבת-הדין הרבניים, נתקבלו תקנות המדינה, שלפיהן אין מפלים מטעמי מין. שיקול זה מטעם תקנת הציבור וכדומה היום הוא היסוד לכל ההלכה הרווחת והמקובלת בענייני ירושה, גם בבת-הדין הרבניים וכמובן בבת-המשפט לענייני משפחה.

אנחנו מבקשים לצרף ולהוסיף, שאם במקום שממנו הגיעה אותה אשה היתה אפליה מטעמי מין, האפליה הזאת לא תחול בחוקיה של המדינה.

אני חושב, שזוהי תקנה ראויה, שבאה לעשות צדק ולהוסיף גם על האי-אפליה מטעמי גזע, דת או לאום את הנושא של – מטעמי מין. אני מציע להעביר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, ומבקש להודות לענת מאור על יוזמתה הברוכה. תודה.

### הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, יוזמת ההצעה.

### ענת מאור (מרצ):

אחרי ההצבעה.

### הי"ר ח' דיין:

ובכן, ההצבעה החלה, חברי הכנסת. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד סעיף 1 – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

### הי"ר ח' דיין:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מצרף את חבר הכנסת חיים דיין, אנוכי, אל תומכי ההצעה. עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. וגם חברת הכנסת נעמי חזן, כלומר 11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים.

אנחנו עוברים לקריאה שלישית בהצעת החוק הנוכחית. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 21

בעד החוק – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הירושה (תיקון מס' 8), התשנ"ח-1998, נתקבל.

### היו"ר ח' דיין:

בעד – 12, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8), התשנ"ח-1998, נתקבלה.

בבקשה, חברת הכנסת ענת מאור. שלוש דקות לרשותך.

### ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה קודם כול להביע תודה לכל אלה שהיו ותמכו בהצעת החוק. אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת חנן פורת, על קידום החוק. אני רוצה לנצל את ההזדמנות, למרות המחלוקות הפוליטיות הגדולות, להודות ולהוקיר גם את גישתו הכללית, שתפקיד הוועדות זה לקדם הצעות חוק של חברי כנסת. אנחנו יודעים, שהצעות חוק פרטיות מביאות תשובה לאלפי, לעשרות אלפי ולמאות אלפי אזרחיות ואזרחים, לצרכים אמיתיים. זה חלק חשוב, הרי אנחנו בית-המחוקקים. אנחנו מקבלים פניות ציבור, ופעמים רבות מתברר שהבעיה היא לא טיפול פרטני, אלא לשנות את החוק ואת הנוהל. לכן, כאשר יושבי-ראש מרגישים שזו חובתם לקדם את הצעות החוק הפרטיות של חברי הכנסת, אני מברכת. וגם כיושבת-ראש השדולה למען הילד אני מציינת שאכן כך זה נעשה.

את הצעת החוק הציג חבר הכנסת חנן פורת. לצערי, היא לא גורפת. אין זה סוד, שאני אישית הייתי חושבת שצריך לקדם יותר שוויון ומניעת אפליית נשים בכלל בירושה. אבל על כך יש מחלוקות, גם בגלל דברים שבהלכה, ויש גם מחלוקות מבחינת האזרח, תפיסת האזרח, האם להתערב בהורשה בין בנים ובנות, בסכסוכים בתוך משפחה. אני סבורה, שצריך להבטיח שלא יהיה ניסול מירושה של שום אשה ושום גבר, אבל זה מרחיק לכת.

פה, כפי שאמרנו, עשינו תיקון נקודתי. אני רוצה לסיים ולהודות לשדולת הנשים, גם על הצעת החוק הזו וגם על הצעות רבות ועל הליווי שלהם, ולעורך-הדין אורי צפת, שהסב את תשומת לבנו לכך, שאותו תיקון שעשינו, שדין חוץ-לארץ לא יביא לאפליה בין נשים לגברים, צריך להחיל גם על יחסי ממון בין בני הזוג.

חברי הכנסת מהקואליציה, לא ראינו את ההיענות שלכם בנושא האי-אמון.

### היו"ר ח' דיין:

סדרנים, אני מבקש לדאוג שם לשקט.

### ענת מאור (מרצ):

צריך להחיל זאת גם על יחסי ממון בין אשה לגבר, ובמיוחד במקרים של גירושים. אנחנו מחכים לדוח ועדת השופט חשין. יש לי הצעת חוק גם בעניין זה. צריך להחיל זאת, על-פי המלצתו, על דיני משפחה (מזונות), על חוק שיפוט בענייני התרת נישואין ועל חוק אכיפת פסקי חוץ. ועדת החוקה, חוק ומשפט וגם הממשלה הכירו בצורך הזה, ואני מקווה שנשלים זאת כך שכל נישה שעלולה להיות בה אפליה בין אשה לגבר – המחוקק, החברה והציבור לא ייתנו לכך יד. תודה רבה.

### נסים דהן (ש"ס):

מה עם לידה?

### היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

## הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

### היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998, בקריאה שנייה ושלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה, חבר הכנסת חנן פורת.

### נסים דהן (ש"ס):

מה, הוא עוד לא הציג?

### הי"ר ח' דיין:

לא, זה היה תיקון מס' 8. עכשיו עברנו לתיקון מס' 7.

### נסים דהן (ש"ס):

תהיה הצבעה משותפת?

### הי"ר ח' דיין:

אחר כך עוברים למסתייגים כרגיל, על-פי הסדר. הצביעו על תיקון מס' 8, ועכשיו אנחנו עוברים לתיקון מס' 7.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני מבקש להודות לחברת הכנסת ענת מאור על דבריה. הם באמת מזרזים אותי בקו שנקטתי אותו.

### ענת מאור (מרצ):

תודה.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

החוק שלפנינו, רבותי, בשונה מהחוק הקודם, שהיה חוק מאוד ספציפי ופרטני, לאמיתו של דבר מהווה – – –

### הי"ר ח' דיין:

סליחה, ברשותכם, ידידים יקרים.



### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש את ההקשבה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ראש העיר רוצה אותך, אדוני הנאם.

### נסים דהן (ש"ס):

תשב, מספיק, חבל על הזמן.

### חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בשונה מהצעת החוק הקודמת, החוק הזה, רבותי, הוא חוק שמהווה תחילתה של מהפכה מבחינת הרפורמה בבתי-המשפט. כולנו מודעים לכך שבת-המשפט כיום נאנקים תחת עומס התיקים, וכתוצאה מכך נגרם לא מעט עינוי דין ועיוות דין. הדברים האלה באו לידי ביטוי גם כאן, במליאת הכנסת – וגם לכל מי שמכיר את הדברים בשטח.

החוק הזה, שהוא לכאורה בעיקר חוק אדמיניסטרטיבי, בא לומר דבר פשוט אחד. כיום אדם שנזקק לענייני ירושה, לסידור הצוואות וכדומה, צריך לפנות לבית-המשפט, בית-המשפט מעביר לבדיקה לאפוטרופוס, והדבר חוזר לבית-המשפט. מלבד הסרבול הזה, הדבר הקשה הוא, שכתוצאה מכך רבבות רבבות תיקים תלויים ועומדים בבית-המשפט.

על-פי ההצעה שלפנינו כאן, מורי ורבותי, יעבור הטיפול מביית-המשפט לאפוטרופוס הכללי, שימנה רשם לענייני ירושה במקומות שונים, והרשם לענייני ירושה הוא שיטפל בענייני הירושה, ולמעשה ימלא את התפקיד השיפוטי שלו.

אף-על-פי-כן, מתוך רצון שלנו שלא לאפשר גם במקרים פרובלמטיים את ביטול הטיפול המשפטי עם האנשים שיש להם הידע המקצועי והנאות לכך, דהיינו השופטים, קבענו בסעיף 9 בחוק הירושה, שבמקרים רגישים יותר, פרובלמטיים יותר, כגון אם הבקשה היא של חסוי או קטין, או נעדר, שאין להם נציג, או שהוגשה התנגדות לבקשה, או במקרים שיש ניגוד אינטרסים בין האפוטרופוס, כגון שהוא ראה לנכון ליזום הליך או להצטרף להליך – בכל המקרים הללו, הדין הוא שהדבר הזה נעשה על-ידי בית-המשפט ולא על-ידי האפוטרופוס.

אני רוצה לציין, שהחוק הזה, שאני מקווה שיתקבל על-ידי כולם ובאמת יפתור חלק גדול מהמעמסה, ואני מדגיש, של רבבות תיקים שמונחים היום לפתחו של בית-המשפט ויוצרים עומס עצום, בית-

המשפט לענייני משפחה – אגב כך קבענו שבית-המשפט לענייני משפחה הוא המוסמך לפי חוק זה, בכל אותם דברים רגישים ופרובלמטיים, כאמור.

הצעת החוק הזאת באה להבהיר מצב משפטי קיים באמצעות תיקון עקיף לחוק – חוק בית-המשפט לענייני משפחה, שעל-פיו כאשר קיימת סמכות מקבילה לבית-הדין הרבני – שעוסק כידוע גם בענייני ירושה במקרים של הסכמת שני הצדדים – ולבית-המשפט לענייני משפחה, וקנה לעצמו בית-הדין הדתי סמכות בשל פנייה קודמת במירוץ הסמכויות, לא יוכל בית-המשפט לענייני משפחה לדון בעת שבית-הדין הדתי דן בעניין.

אני רוצה להדגיש, שאין בתיקון הזה משום שינוי של המצב הקיים, אבל בעקבות טעות, שגם נשיא בית-המשפט העליון הצביע עליה, שעלתה בפסק-דינו של השופט גרניט, ואשר נגדה את כוונת המקוקק בחוק בית-המשפט לענייני משפחה, שבו נאמר במפורש – בחוק בית-המשפט לענייני משפחה – שאין בחוק הזה כדי לפגוע בסמכויות בת-הדין הרבניים; ובכן, כדי להעמיד את הדבר הזה על מכונו, נקבע בסעיף בהצעת החוק הזאת, על-פי הצעת משרד המשפטים, שבמקרה שכבר קנה בית-הדין הרבני זכות לעסוק בעניינים, אם בענייני ירושה, אם בעניינים של מזונות וכדומה, לא יוכל בית-הדין לענייני משפחה לחטוף כביכול את הדברים ולעסוק בהם.

הסעיף הזה שבא בשלהי החקיקה אומנם עורר איזו סערה ציבורית, אבל כאמור, הוא הולם הן את עמדת משרד המשפטים, הן את עמדתו של נשיא בית-המשפט העליון, ובעיקר את מה שכתוב בחוק ואת השכל הישר.

אני מבקש להעביר את כל החוק כולו בקריאה שנייה ושלישית, ואני חושב שאם אכן נזכה בו, נעשה חסד גדול עם מערכת המשפט ונתחיל באותה מהפכה – לא מהפכה חוקתית, אלא מהפכה אדמיניסטרטיבית, שתאפשר סוף סוף לבתי-המשפט לטפל בעניינים שנוגעים להם ביתר קלות, ובפחות תיקים, ונקווה גם ביתר במהירות וביתר אינטנסיביות. תודה.

### **הי"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. ובכן, חברי הכנסת, אנחנו נעבור למסתייגים להצעת החוק.

### **נסים דהן (ש"ס):**

אין.

### **הי"ר ח' דיין:**

יש, מי קבע שאין? חבר הכנסת בנימין אלון, יש לך הסתייגות, בבקשה. אתה רוצה לדבר על שתי ההסתייגויות שלך?

### **בנימין אלון (מולדת):**

על שתיהן בדקה אחת.

### **הי"ר ח' דיין:**

בבקשה.

### **בנימין אלון (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי פה שתי הסתייגויות, ורק אל אחת אתייחס בקצרה, ממש דקה אחת. זו הסתייגות אמיתית, ואם היא תעבור – אני אשמח.

תוך כדי הסקירה בוועדת החוקה ראינו, שבית-דין רבני מטפל בענייני ירושה בדברים מסוימים בצורה יפה ומעוררת כבוד שאפשר ללמוד ממנה. למשל בסעיף 11 לחוק, שאותו אני רוצה לתקן – אם יש מצב שמגיע לרשם לענייני ירושה אחד מהצדדים ומציג לו עובדות אחרות, והוא אז מתקן או מבטל את צו הירושה – ויש פה עניין של ביטול צו ירושה וצו קיום – במקרה כזה, מה שנהוג בבית-דין רבני, וזה מה שאני רוצה שיהיה גם בבית-משפט רגיל, זה שמודיעים לכל הצדדים שרשומים בתיק. הנהוג בבית-משפט הוא – וזה גם מה שכתוב פה בחוק – שמפרסמים הודעה באיזה עיתון, ולפעמים זה יכול לגרום אי-צדק לאנשים שקשורים לעניין והם לא יודעים שבא צד אחד, ביקש לבטל וקיבל צו ביטול.

לכן אני מציע שינהגו בבית-המשפט הכללי כמו שנוהגים גם בבית-הדין הרבני, ואם יש ביטול צו ירושה או צו קיום, לא יהיה רק פרסום ברבים, כמו שמקובל, באיזה עיתון צדדי שאף אחד לא ראה, אלא שהדברים גם ייאמרו – זה יהיה גם ברבים, אבל גם ליורשים על-פי דין ולנהנים על-פי הצוואה.

אם ההסתייגות תתקבל, אני חושב שזה יוסיף. ורק אוסיף משפט אחד – אני חושב שהחוק הזה יכול ליעל ולשפר את המערכות והוא חוק חשוב. תודה.

### **הי"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין אלון. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין. יש לו גם כן הסתייגות – אחרון המסתייגים. בבקשה.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חוק זה נותן סמכויות בידי סגני האפוטרופוס הכללי – סמכויות שהיו בזמן בידי שופטי בית-המשפט המחוזי בשופטם כרשמים בבית-המשפט המחוזי. הם היו שופטי שלום לכל דבר, כאשר הם נתמנו כשופטים. היום החוק קובע, שלא יוכל להתמנות אדם כסגן האפוטרופוס לעניין זה, אלא אם כן הוא כשיר להיות שופט בית-משפט שלום, ובדין נקבעה הוראה זו.

אני מוכרח לומר, שמדובר פה בסמכות מעין שיפוטית, שיש חשיבות רבה לתדמית שיש לה בעיני הציבור כולו. הסמכות הזאת, הנתונה לאותם רשמים, היא סמכות שמחייבת אותם להכריע בעניינים שהם עניינים חשובים ביותר. פעמים, דיני ממונות נחשבים בעיני רבים כדבר שצריך להקפיד בו קלה כחמורה. אני לא רוצה להגזים ולומר – דיני נפשות חלילה, אבל יש מקרים שבהם הסכסוכים בתוך המשפחה יכולים להביא, חלילה, לידי מצב שבו הקיטוב יביא לידי סכנה ממש.

לשופטים יש אחריות רבה, ויש צורך שיהיה לציבור אמון בהם. אני, בהסתייגותי, מבקש להקנות לאותם רשמים אותו מעמד שיש לשופט, לא בכל הקשור והכרוך למינויים לשופטים מן המניין על-ידי ועדה למינוי שופטים, אבל ודאי בכל מה שקשור להגנתם מפני תביעות בגין רשלנות שעלולה להיות במעשיהם שלא מתוך כוונה ומתוך רצון להכשיל את הצדדים, כמו גם לקבוע את תנאי שכרם בהתאם או בעצה אחת עם הממונה על השכר בישראל.

אני חושב, שבגלל אותה סמכות שנותן החוק לאותם רשמים ומאחר שאותה סמכות, שהיא סמכות מעין שיפוטית לכל דבר, מחייבת את הציבור לתת אמון בנושא המשרה, ומאחר שאנחנו מבקשים להחליף אותם רשמים – רשמי בית-משפט מחוזי, ולהקנות את הסמכות לסמכות מינהלתית, אבל הציבור מבקש צדק ומבקש שהצדק לא רק ייעשה אלא גם יראה, ואנחנו רוצים לראות באותם אנשים אנשים שיש בהם אמון לציבור, אני מבקש לקבל את הסתייגותי על מנת להקנות מעמד מתאים מכל הבחינות לאותם אנשים המתמנים היום כסגני האפוטרופוס הכללי לשמש רשמים, ובעבר נעשתה עבודתם על-ידי שופטי בית-המשפט. תודה.

### היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמין את יושב-ראש הוועדה להשיב על ההסתייגויות, בבקשה.

### נסים דהן (ש"ס):

אולי אחרי ההצבעה?

### היו"ר ח' דיין:

יושב-ראש הוועדה יסיים את דבריו, וניגש להצבעה.

## **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

כאמור, הצעת החוק הזאת, ואני חושב שאליבא דכולי עלמא, היא הצעת חוק חשובה ביותר, ואני מקווה שהיא תוכיח את עצמה בשינוי כל נושא העומס על בתי-המשפט. אנחנו מדברים פה ברבבות תיקים.

חברי הטוב, חבר הכנסת ריבלין, עם כל הכבוד, אסור להפריז גם בהצעת החוק הזאת. עדיין לא הפכנו את האפוטרופוס ולא את הרשם לענייני ירושה לשופט בית-משפט, על כל מה שכרוך בה. ואתה יודע היטב, שבכל מקרה שבו יש בעיה, על-פי הצעת החוק הזאת זה עובר מייד לבית-המשפט. לתת לו סמכויות ולתת לו משכורת ולתת לו לשכה כמו לשופט – אני לא הייתי מציע. זאת הפרזה יתירה, וצריך שהחוק הזה יידון בפרופורציות.

כך גם בהערתו של חבר כנסת הרב בני אלון. אומנם, כשלעצמה היא נכונה, והדבר הזה נתקבל, וגם סיכמנו שיתוקנו תקנות בעניין, אבל כמו שאתה מציע את הדברים האלה, זה עלול ליצור פרובלמטיקה גדולה, ואתה יודע זאת. כי לא תמיד אנחנו יכולים לדעת בוודאות מי הם כל היורשים – דרגה ראשונה, דרגה שנייה וכדומה. זה עלול ליצור עיכוב, ולכן סיכמנו שהדבר הזה יהיה במסגרת של תקנות, ואני חושב שכך ראוי.

אני חוזר ומבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק, על כל סעיפיה, ובכך נעשה צדק גדול וייעול מערכתי חשוב מאוד, בתחילת מה שאני מבקש לקרוא לו: המהפכה האדמיניסטרטיבית והרפורמה במערכת בתי-המשפט. תודה.

## **היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת.

אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת בנימין אלון, האם אתה מסיר את ההסתייגות?

## **בנימין אלון (מולדת):**

מסיר.

## **היו"ר ח' דיין:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על תיקון חוק הירושה (תיקון מס' 7) – לשם החוק, מסעיף 1 עד סעיף 5, ללא הסתייגויות. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 22

בעד סעיפים 5-1 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 5-1 נתקבלו.

### היו"ר ח' דיין:

בעד – 14, אין מתנגדים, אין נמנעים. הסעיפים 5-1 נתקבלו.

אנחנו עוברים לסעיף 6. חבר הכנסת ריבלין?

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

להצביע על ההסתייגות.

### היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת ראובן ריבלין. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 23

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ר' ריבלין לסעיף 6 – 5

נגד – 10

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' ריבלין לסעיף 6 לא נתקבלה.

### הי"ר ח' דיין:

בעד – 5, עשרה מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 24

בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### הי"ר ח' דיין:

בעד – 16, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיף 6 התקבל.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיפים 7-10, ללא הסתייגויות.

חבר הכנסת אלון, האם אתה מסיר את ההסתייגות לסעיף 11?

### בנימין אלון (מולדת):

לא, אם היא תעבור אני אשמח.

### הי"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיפים 7-10, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 25

בעד סעיפים 10-7 – 13

נגד – אין

נמנעים – 2

סעיפים 10-7 נתקבלו.

### היו"ר ח' דיין:

בעד – 13, אין מתנגדים, שני נמנעים. סעיפים 10-7, כהצעת הוועדה, התקבלו.

אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת בנימין אלון לסעיף 11.

## הצבעה מס' 26

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 11 – 10

נגד – 4

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 11 נתקבלה.

### היו"ר ח' דיין:

עשרה בעד, ארבעה מתנגדים, נמנע אחד. ההסתייגות התקבלה.

אנחנו מצביעים על סעיף 11, עם ההסתייגות. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 27



בעד סעיף 11 – 15

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 11, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

### **היו"ר ח' דיין:**

בעד – 15, אין מתנגדים, נמנע אחד. סעיף 11 התקבל, עם ההסתייגות של חבר הכנסת בנימין אלון.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיפים 12-29. אין הסתייגויות. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 28

בעד סעיפים 12-29 – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 12-29 נתקבלו.

### **היו"ר ח' דיין:**

בעד – 16, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7) התקבלה בקריאה שנייה – עם ההסתייגות.

אנחנו צריכים לבקש את אישורו של יושב-ראש הוועדה לעבור לקריאה שלישית.

### **חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

בשמחה רבה.

## הי"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית – הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 29

בעד החוק – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998, נתקבל.

## הי"ר ח' דיין:

בעד – 16, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק התקבלה בקריאה שלישית.

### הצעת חוק ההדדיות בקיום הסכמים (העברת חשודים), התשנ"ח-1998

#### (קריאה ראשונה)

## הי"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק ההדדיות בקיום הסכמים (העברת חשודים), התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת מיכאל קליינר, בבקשה.

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יושב-ראש ועדת החוקה, שהכינה את החוק לקריאה ראשונה, החוק קובע עיקרון פשוט, יסודי, בסיסי, שקוראים לו הדדיות.

ישראל, על-פי הסכמי אוסלו, על-פי הנספח להסכם חברון, על דעת הממשלה הקודמת ועל דעת הממשלה הזאת, עומדת ועמדה על העיקרון, שרוצחי נשים, אנשים וטף יוסגרו לישראל ויעמדו למשפט. כך נוהגת לא רק ישראל, כך נוהגות המתקנות שבאומות העולם. כולנו זוכרים אותו נער

בעל אזרחות ישראלית שהואשם ברצח בארצות-הברית, וממשלת ארצות-הברית, הקונגרס האמריקני עמד וחזר ועמד ודרש ותבע שהוא יוסגר למשפט בארצות-הברית, אף שידעו שגם אצלנו הוא יעמוד לדין וייאסר במאסר עולם. כך, כמו כל אותן אומות מתוקנות, גם ישראל עומדת על כך, שרוצחי נשים וילדים לא יתהלכו כגיבורים בערי המקלט ביהודה ובשומרון, כמו למשל הרוצח הנתעב של אפרים ואיטה צור, שמסתובב ברמאללה חופשי כגיבור, במרחק של קילומטר מהמקום שבו ביצע את מעשה הרצח שלו.

לפעמים צריך לייחל, שלאזרחי ישראל שנפל קורבן לפיגוע מחבלים יהיה בכיס במקרה גם דרכון אמריקני, כי אז דואגים שהרוצח יבוא למשפט צדק. תצוין לטובה העמידה האמריקנית על העמדה לדין של רוצחי קלינגהופר.

לכן באה הצעת החוק הזאת, ואני מודה לממשלה על תמיכתה בה, וליושב-ראש ועדת החוקה על המאמצים שעשה כדי להעביר אותה.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

הממשלה מתכוונת שזה יחול לגבי הממשלה הבאה?

### **מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

אני לא יודע, ממשלת ישראל דנה בעניין. ועדת השרים לענייני חקיקה תמכה והודיעה גם בכתב על תמיכתה, ועל-פיה לא תעביר ישראל על-פי עקרון ההדדיות אסירים לידי הרשות אלא כאשר יכובד אותו עיקרון יסודי של הדדיות. כבר יש 20 בקשות להסגרת חשודים, שעליהם הוגשה בקשה רשמית של הממשלה הזאת ושל הממשלה הקודמת.

על-פי הסכם הביניים, אשר נחתם בין הרשות הפלסטינית לממשלת ישראל הקודמת, הם התחייבו להעביר כל חשוד בעבירה על החוק הישראלי הנמצא בשטחי הרשות וישראל הגישה בקשה רשמית להסגרתו. הם ימלאו את ההתחייבות הזאת על-פי ההסכם שנתנו לממשלת העבודה – אנחנו נמלא את ההתחייבויות שלנו באותם הסכמים בדבר שחרור אסירים ביטחוניים או פליליים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. חברי הכנסת, רשימת הדוברים נעולה. ראשונת הדוברים – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת עזמי בשארה.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על הצעת החוק של חבר הכנסת מיכאל קליינר אפשר לומר: הן, התמימות הקדושה. עומד כאן חבר הכנסת קליינר, מיתמם שכל דאגתו היא רק הסגרת אסירים או חשודים בעבירה על החוק הישראלי, ואינו אומר בעצם את התכלית העיקרית של הצעת החוק שלו.

כידוע, כל הנושא של הסגרת חשודים מעוגן בהסכמי אוסלו ובכל ההסכמים שבאו לאחר מכן בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית. ההסכמים האלה מתבצעים או לא מתבצעים, אבל מבחינתה של הכנסת הם ההסכם הבין-לאומי המחייב, ומדינת ישראל והרשות הפלסטינית צריכות לבצע את ההסכם הזה.

לכן נשאלת השאלה: לשם מה הצעת החוק? ואם יש עיקרון כללי כזה של חוק ההדדיות, מדוע מזכירים רק את הרשות הפלסטינית? אין חוק ההדדיות בינינו לבין מדינות אחרות? זה מקרה ספציפי רק בינינו לבין הרשות?

חברי הכנסת, הסיבה העיקרית לכך שחבר הכנסת קליינר הגיש את הצעת החוק הזו איננה חתירתו לצדק, איננה חתירתו למציאת משפט הוגן ומשפט צדק לחשודים פלסטינים או ישראלים. כל המטרה שלו, האחת והיחידה, היא, שכנסת ישראל תחוקק הצעת חוק שאפשר יהיה לנופף בה כדי לבלום התקדמות בהסדר המדיני, בתהליך המדיני, לפי מה שראינו בחודשים האחרונים. בכל פעם שהיה מדובר בכך שהנה מתקדמים, הנה יש אולי הסכמה כלשהי בנושא כלשהו, באים כל מתנגדי ההסכם, מנופפים בנושא ההדדיות, ואנחנו שומעים כבר שרים, שאנחנו יודעים שהם נגד הסכם אוסלו ונגד התהליך המדיני, אומרים: בסדר, אנחנו בעד ההסכם, אבל איפה עקרון ההדדיות? עקרון ההדדיות הפך להיות דגל שבו מנופפים כל מתנגדי ההסדר המדיני, כל מתנגדי תהליך אוסלו.

לכן, משום שהחוק הזה הוא לא רק חוק לא תמים אלא הוא חוק שמכוון להרוס את התהליך המדיני, ליצור איזה מחסום משפטי, לדעתי כל-כולו אשליה, אבל לנסות ליצור את זה, אני אצביע נגדו. תודה.

### **הי"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז. חבר כנסת שלא יהיה נוכח במליאה וייקרא שמו, פשוט לא יקבל את זכות הדיבור.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמובן, לדעתי החוק הזה הוא סתם חוק קנטרני וחסר כל היגיון, אפילו חוקי, מפני שזה באמת הצעה דחופה לסדר-היום ולא חוק. אין בזה אפילו מבנה של חוק. מה הקשר בין שחרור אסירים ביטחוניים או פליליים פלסטינים – דרך אגב, הרשות לא דורשת אותם לידיה – לידי הרשות. הרשות מבקשת לשחרר אותם ולא למסור אותם לידיה.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

הרשות מכירה במדינת ישראל?

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

היא מכירה. ודאי שהיא מכירה. אם אתה עוד לא תפסת את זה, יש לך באמת פיגור בתפיסת המציאות ההיסטורית שהתפתחה. אתה מפגר אחרי המציאות.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

בוא לא נגזים.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

המציאות של החשיבה הפוליטית הפלסטינית? מה קרה לכם?

דרך אגב, החוק הוא על זה? יש התפתחות היסטורית, ולפעמים אנחנו מפגרים אחריה. אתם מפגרים אחרי תפיסת החשיבה הפוליטית הפלסטינית. הפלסטינים כבר מזמן מכירים במדינת ישראל. זו לא הבעיה. זו הבעיה האחרונה. דרך אגב, זה גם לא מוזכר בחוק.

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

חבר הכנסת בשארה, אני מפנה אותך לריאיון שנתן ערפאת לעיתון של הרשות, שאומר – תוכנית השלבים – – –

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

מדינה.

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

שאומר – הסכם כמו צלאח אל-דין – – –

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

איזה צלאח אל-דין? איזה הסכם? צלאח אל-דין עשה הסכמים?

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

הסכם שצריך לאשר אותו.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

בחייך, מה קרה לכם, באמת.

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

ערפאת אומר את זה.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

ערפאת מצפה שבחייך הוא יזכה למדינה פלסטינית בגבולות 4 ביוני. אני חושב שזה סוף חלומותיו בכלל, אם תיתנו לו שיזכה בחייך לראות מדינה פלסטינית בגדה וברצועה. איפה אתם חיים? אתם מעבירים חצי אחוז למשאל עם. אתם יודעים איפה אתם חיים?

על כל פנים, אני חושב שאין כאן בכלל עניין של הסכם הסגרה בין הרשות לישראל. אם היה הסכם הסגרה בין הרשות לישראל, ישראל היתה צריכה להעביר לידי הרשות רוצחים ישראלים שרצחו פלסטינים. מישהו בישראל מעלה על דעתו שיועברו לידי הרשות הפלסטינית, בסכסוך הדמים הקיים, ישראלים, והוא יאמין שהם יטופלו בסדר? גם הפלסטינים לא מעלים על דעתם, במצב הסכסוך ובאווירה הקיימת, להעביר לידי ישראל פלסטינים. זה עניין של כבוד לאומי. אתם לא מבינים את הדבר הזה.

**הי"ר ח' דיין:**

חבר הכנסת בשארה, ברשותך, יש הבדל אחד בין הרשות לבין מדינת ישראל. רוצח יהודי שרצח פלסטיני מובא לדין ונענש במלוא חומרת הדין בבית-משפט.

**עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

לא תמיד. תעבירו אותו ותראו את הדין שהוא יקבל שם.

### הי"ר ח' דיין:

רצח – יהרגו אותו.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה רואה? עליכם הם לא סומכים שתטפלו בפלסטינים בצורה שווה.

### הי"ר ח' דיין:

אותו דבר בדיוק.

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כשיהיו שתי מדינות, או שיהיו הסכמי הסגרה – – –

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

יש כאן רוצח חופשי שמתייחסים אליו כגיבור, כמו שעושים לרוצחי צור ברמאללה?

### עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן. יש הרבה מקרים של מתנחלים שרצחו, או שקיבלו את עדות הערבי – – – ודרך אגב, תתפלא, חבר הכנסת קליינר, שבצד הפלסטיני יש הרבה חיילים שידם היתה קלה על ההדק בזמן האינתיפאדה, שהערבים מתייחסים אליהם כרוצחים – תתפלא. מה לעשות, אנחנו בקונפליקט. הערבים והיהודים בקונפליקט. במצב הקונפליקט הזה אנשים יתייחסו כאילו יש הסכמים משפטיים ואתה מעביר והוא מעביר? אף אחד לא יכול להעביר במצב הקיים.

דרך אגב, למה בחרת שחרור אסירים? למה לא אמרת: לא יעשו שום פריסה מחדש, אלא אם יסגירו אסירים? סתם בחרת שחרור אסירים? הרי לא מדובר בהסגרה בהדדיות – אתה סתם בחרת בנושא הזה. אתה יודע למה? כי זו דמגוגיה. יכולת לומר: לא יבוצעו הסכמי אוסלו עד שישחררו אסירים. לא אמרת את זה. אמרת: אסירים. לפי ההיגיון שלך האסירים האלה רוצחים, אז אתה לא משחרר רוצחים אלא אם מוסרים לידיך רוצחים. אז בשביל מה אתה רוצה לשחרר רוצחים בכלל? לפי ההיגיון שלך, החוק הזה חסר כל היגיון.

## הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בשארה. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שבח וייס.

## בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי ציפיות שחבר הכנסת בשארה או חברי כנסת אחרים שחושבים כמוהו יתמכו בחוק שרוצה הסגרת רוצחים ורוצה לעשות צדק עם הורים שכולים שקצת לא נעים להם, אם נדבר בלשון כואבת שכזאת, לראות את הרוצחים של ילדיהם מסתובבים חופשיים כמה מטרים לידם.

אכן אין לי ציפיות, אבל האכזבה שלי היא דווקא מקרובים, כמו, למשל, חבר הכנסת יהודה הראל מהדרך השלישית, ששולח מסרים בווינגטון, שהבעיה היא לא בווינגטון אלא בירושלים, ולשיטתו, לא לשיטתי, שכל נושא ההדדיות הוא נושא ערכי ומוסרי, אבל אני חושב שבלי קשר אליו, הנסיגה הזאת היא סכנת נפשות לעם ישראל ולארץ-ישראל. אבל שחברי כנסת מהדרך השלישית מחלישים את עמדתו של ראש הממשלה בדרישה המוסרית של הסגרת רוצחים?

כלומר, ראש הממשלה נוסע לאמריקה ומגייס את הקונגרס האמריקני – ואמריקה ערה לזה – ולוקח את הגברת שחור, אמא של אורי שחור שנרצח בוואדי-קלט, ולוקח את הגברת מגדיש, האחות של מגדיש מגוש-קטיף, שהרוצחים שלו לא רק חופשיים אלא קצינים במשטרה הפלסטינית; ראש הממשלה נוסע לווינגטון, מגייס דעת קהל, והם מבינים שם, גם בקונגרס האמריקני, והקונגרס האמריקני יפתח ביוזמה עצמאית שלו בעניין אותם תשעה קורבנות שההורים שלהם והקורבנות היו אזרחים אמריקנים, כמו פלאטו מניו-ג'רזי, וכמו נחשון וקסמן, שהיתה להם אזרחות כפולה. דבר שכל כך מובן במוסריות העולמית – לא קשור למוסריות היהודית, יש מוסר טבעי – דבר כל כך ברור, שגם מוצע כאן בהצעת החוק, להחליש את עמדת הממשלה בדבר הזה? להסכים ללחוץ על ראש הממשלה שייסוג מהר מהר גם בלי לדרוש הסגרת רוצחים ובלי לדרוש הדדיות?

הייתי מצפה מאנשים כמו חבר הכנסת יהודה הראל ליותר אחריות ממלכתית ומוסרית. תודה.

## הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין אלון. אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס. שלוש דקות עומדות לרשותך.

## אופיר פינס-פז (העבודה):



אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קראתי את הצעת החוק של חבר הכנסת קליינר. לדעתי, היא בעיקר הצהרת חוק, יותר מאשר הצעת חוק. אני אומר לכם יותר מזה – אני לא בטוח שיש להצעה הזאת בסיס חוקי. איך אתה מציע חוק שצריך להיות מוחל על הצד השני? אנחנו יכולים לחוקק חוק על הולנד, על דנמרק, על אמריקה?

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

יש הרבה ביקורת על החוק הזה.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

מבחינה קונצפטואלית אני חושב שזו בעיה גדולה מאוד. לכאורה, הדברים האלה מעוגנים במסגרת ההסכמים בינינו לבין הרשות הפלסטינית ולא מיושמים, כטענתו של חבר הכנסת קליינר. ומי צריך ליישם? אם הממשלה מתקפלת, ואם הממשלה לא עושה את שלה ולא דורשת, ולא תובעת, ולא מביאה לכאן אנשים שפגעו באזרחי ישראל, הממשלה הזאת מתנהגת בצורה מחפירה, וחבל שחבר הכנסת קליינר מנסה להציל אותה בדרך חקיקתית, משום שהעניין הוא ביצוע מדיניות וביצוע הסכמים.

מצד שני, הממשלה מזדרזת לשחרר אדם כמו השיח' יאסין על רקע פעולה נכשלת, לזה לא צריך חוק, לא צריך הצעות לסדר, לא צריך שום דבר, זה עושים כדרך אגב.

חשבתי שבקריאה הטרוםית חבר הכנסת קליינר רצה לומר איזו אמירה שהוא אמר אותה ובזה הוא מסתפק, ופתאום ההצעה מגיעה לקריאה ראשונה, כאילו יש לה ידיים ורגליים, כאילו יש בסיס חוקתי ובסיס חוקי שעליו צריך לבסס את החקיקה הזו, כאילו הדבר לא נמצא במסגרת ההסדרים של הממשלה שאתה תומך בה, והיא כנראה לא מיישמת אותם. על מי אתה מלין?

אם כל העניין הוא לעורר פרובוקציה או ליצור משבר, אני חושב שזה מיותר לחלוטין. אם אתה דורש מהממשלה שלך לבצע הסכמים שהיא חתמה עליהם והיא מקבלת אותם, אתה צריך לעשות את זה לא בדרך הזאת. אם כל דבר ביקורת שלנו בכל נושא בתחום, מדיני וחברתי, נהפוך אותו לחקיקה כנגד הממשלה או לחקיקה בכלל, אני חושב שלא נמצא את הידיים ואת הרגליים, וזו בוודאי לא הדרך שבה הכנסת פועלת.

לכן, חבר הכנסת קליינר, אני מציע לך להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום ולהסתפק בדיון שמתקיים כאן היום.

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

בקריאה ראשונה זה בלתי אפשרי.

**שבח וייס (העבודה):**

הוא לא יכול.

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

אז תמשוך את הצעת החוק, משום שאת האמירה שלך אמרת, היית על הדוכן ואמרת את הדברים כפי שאתה רוצה. הרי אתה יודע גם כמשפטן וגם כמי שמשמש בבית הזה לא יום אחד ולא יומיים, שזו הצעת חוק לא ראוייה לבית הזה. לא מחוקקים הצהרות כהצעות חוק, ואני מציע לך לסגת, או למשוך את הצעת החוק. בכל מקרה, אני מתכוון להתנגד להצעת החוק. תודה.

**היו"ר ח' דיין:**

תודה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס. ובכן, חברי הכנסת, אני מבין שההצבעה לא תתקיים היום.

**נעמי חזן (מרצ):**

למה?

**שבח וייס (העבודה):**

אי-אפשר. רק על-ידי בקשת ממשלה.

תהיה הצבעה היום או לא?

**היו"ר ח' דיין:**

הוא לא ביקש, בינתיים נמשיך עם הדיון.

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

בתום הדברים אעלה ואומר את דברי.

### הי"ר ח' דיין:

לפני ההצבעה קיבלתי מסר, שאולי משהו ישתנה.

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא שולל את האפשרות, אבל עוד לא החלטתי.

### הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת קליינר, אם אתה עולה להשיב על הצעת החוק שלך, עבורנו המשמעות היא שמצביעים. אם אתה מחליט שאתה רוצה לדחות את ההצבעה, השיקול שלך.

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני רוצה תשובה כרגע?

### הי"ר ח' דיין:

אדוני הולך על-פי התקנון.

### מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בעבר היו מקרים, כאשר נאמרו דברים כבדי משקל – המציע לוקח זמן לשקול ולדחות את תשובתו ואת ההצבעה לפעם אחרת. אני רוצה לשמוע גם את דברי חבר הכנסת שבח וייס, ואחר כך אודיע.

### שבח וייס (העבודה):

אני לא מאמין שאשכנע אותך.

### הי"ר ח' דיין:

התייחסתי לזה כלא היה. בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

### שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכאל קליינר מתמחה בכנסת הזאת בהצבת מכשולים מכל סוג שהוא לתהליך השלום, זה נושא הדיון היום. במקרה זה הוא משתמש בעצב ובאבל ובטרגדיה של הורים ובני משפחה אומללים, שיקיריהם נרצחו על-ידי מנוולים, ודוחף עוד מקל בגלגלי השלום. פעם זאת הצעה למשאל עם, מוזרה, מתעתעת, לא על ההסכם עצמו, שהוא מתנגד לו התנגדות נחרצת, אלא על שלב בתוכו, ואחר כך יושבת ועדה ממשלתית ועושה משאל יעוץ, כמו המשאל של חברי הליכוד בקשר לפריימריס אצלם. פעם אחרת הוא גם רוצה להסתכסך עם ערביי ישראל שחיים בתוך ארצנו, הוא מציע לבטל את את היות השפה הערבית שפה רשמית במדינת ישראל, כפי שהתקבל על-ידי כל המפלגות, לרבות מפלגתו, על-ידי מנחם בגין וכל אדם שהיה בו שמץ של ליברליזם. אני לא צריך לעשות מניין של כל פעולותיו.

לא ייתכן שאדם מביא הצעת חוק שיקיימו הסכם, כשהוא באופן שיטתי, קיצוני, גורף, טוטלי, מתנגד התנגדות מוחלטת להסכם עצמו. אין פה שמץ של תום-לב, עוד מכשול ועוד מכשול. אני גם רואה שהוא מנסה לגייס תמיכה בחוק הזה.

רבותי, אני בעד הדדיות כשמדובר על מדינות. כשתקום מדינת פלסטין, נעשה חוקי הדדיות. עכשיו אנחנו במשא-ומתן על שלום, וצריך לאפשר לממשלה, כל ממשלה, ממשלה שהייתי תומך שלה והייתי יושב-ראש כנסת מטעמה וממשלה זאת, לנהל משא-ומתן, ובמסגרת משא-ומתן קורים כל מיני דברים.

אני תומך ברעיון, שממשלת ישראל תעשה כל מאמץ אפשרי שהרוצחים האלה יבואו על עונשם, ותשגיח שיבואו על עונשם. וכאשר צריך ללחוץ על הרשות הפלסטינית שתעשה את זה, יש ללחוץ; כמו שיש להם רשות מוסרית לגרום לכך כשיש פושעים יהודים שהם רוצחים, גולדשטיינים למיניהם.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת קליינר: לו היה קורה המקרה והרוצח המתועב הזה, גולדשטיין – אני לא מדביק לו את כל התארים, כי התארים שלו מצביעים על סוג של הומניות ופה מדובר בנבל – לא היה נפגע והיה נאסר פה במדינת ישראל, אם הצד השני היה תובע את הסגרתו לא היינו מסכימים, ואני גם מבין מדוע.

אשר על כן, אני אומר לכם פה דבר שמפלגתי אחראי לא היתה מסכימה לו. אני רוצה לאפשר לממשלה גם לשחרר את השיח' יאסין כאשר היא מגיעה למסקנה שזה נחוץ, או כאשר קורה מקרה קשה והיא עושה שיקול שמולו היא תציל שניים-שלושה ישראלים. אני רוצה שהממשלה תוכל לנהל מדיניות, ומיכאל קליינר רוצה לשבש בכל דרך שהיא את תקוות השלום, ולא צריך לתת לו לעשות את זה.

מוזר שהוא אומר שהממשלה תומכת בחקיקה כזאת, אבל זה לא מוזר, כי אני לא משוכנע שהיא עצמה לא רוצה שישומו לה מכשולים. לפי ההתנהגות של ראש הממשלה עד כה, נדמה לי שלא אכפת לו שישומו לו את המכשולים האלה, עוד לסחוב ועוד הפעם לנגן את מנגינת ההדדיות, העיקר לא להשלים את תהליך אוסלו. זה חוק שאנחנו לא צריכים לחוקק אותו.

## הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין. אשמח מאוד אם חבר הכנסת שבח וייס יחליף אותי, כדי שאוכל לדבר. סליחה, חבר הכנסת אחמד סעד, פסחתי עליך בטעות, אתה תהיה אחרי חבר הכנסת ראובן ריבלין.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רבותי היושבים-ראש, אדוני היושב-ראש הנכנס, אודה ולא אבוש ואומר את הדברים בפה מלא. אף שאני חושב שהחוק אינו ראוי ואסור להגביל ממשלה בשיקוליה, שכן היא נבחרה על מנת למשול, אם ממשלה חושבת שהיא צריכה לעמוד על קלה כחמורה בהסכמים שעליהם חתמה קודמתה, הרי היא תעשה זאת, יש לה מלוא הסמכות לעשות זאת על-פי המנדט שניתן לה על-ידי העם בבחירות דמוקרטיות.

## הי"ר ש' וייס:

נכון.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל חוק כזה, הבא ומגביל את שיקול דעתה של הממשלה, הוא אי-אמון בממשלה. אני מודה ואומר במפורש כאן מעל במת הכנסת: אני, חבר הכנסת ראובן ריבלין, אתמוך בכל חוק שיכשיל את חלוקתה של ארץ-ישראל. אף שאני חושב שמבחינה חוקתית, שלטונית ודמוקרטית חוק זה מקומו לא יכירנו בספר החוקים של מדינת ישראל, אני תומך בהצהרת החוק כפי שבאה לביטוי על-ידי הצעתו של חבר הכנסת קליינר, ובשלב זה אני אתמוך בחוק. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

## עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כיוון שהמטרה מקדשת את האמצעים.

## תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תאמר שזה חוק לא ראוי.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמעת טוב.

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, חבר הכנסת ריבלין אמר את דעתו בגלוי, שהוא תומך בו מסיבה מדינית.

## תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

השערות סומרות.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אחמד סעד.

חברת הכנסת גוז'נסקי, מי שמתנגד לחוק הזה – אני לא פונה אליך – יכול היה גם לגייס את הסיעות. תראי מי נמצא כאן ומי לא נמצא, גם זה חלק מהסיפור הגדול. חבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

## אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני בכלל לא מופתע מכך שחבר הכנסת קליינר מנסה מפעם לפעם להעביר חוקים, לפעמים הצעות, שהמטרה שלהם היא לחבל בכל מאמץ להתקדם בתהליך המדיני, ולפעמים חוקים שנודף מהם ריח הגזענות, כמו הניסיון שלו להעביר חוק לשלול מהאוכלוסייה הערבית – מ-20% מאזרחי המדינה – את הזכות שלהם שלפיה השפה הערבית היא שפה רשמית במדינה.

החוק שהוא מביא משקף את הצביעות בעמדה של החבר קליינר. מצד אחד הוא מקבוצת ה-17 ומתנגד טוטלית להסכם הביניים; מצד אחר, בצורה סלקטיבית הוא רוצה לקחת סעיף – הוא לא בהסכם – ולסלף אותו.

זה דבר ידוע, שאם יש הסכם יש הדדיות, יחיד לא רוקד טנגו. המטרה של ההצעה שלו היא להפוך את הרשות הפלסטינית לחברת שמירה, לז'נדרמריה של הכיבוש הישראלי. אילו היתה מדינה פלסטינית – והיא תקום – הייתי מבין שאחר כך יהיה הסכם הסגרה הדדית של הרוצחים. אני רוצה, שכל רוצח יקבל את העונש שלו, כל רוצח מתועב, אם הוא הרג יהודים או הרג ערבים, אבל זה לא חוק.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

חלק מהרוצחים משמשים שם שוטרים.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אתה רוצה לתת לגיטימציה לזה שהרשות הפלסטינית היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל ולהחיל עליה חוק ישראלי? איזה היגיון זה? אתה רק רוצה לחבל בכל מאמץ להכיר בזכויות העם הפלסטיני ולתת לגיטימציה לכיבוש. לכן אני מתנגד לחוק הזה.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה לחבר הכנסת סעד. חבר הכנסת חיים דיין – אחרון הדוברים. חבר הכנסת חנן פורת ביקש, וחבר הכנסת חיים דיין חוזר לנהל את השיבה. אף שהרשימה סגורה, כדי לא לעשות מזה משחק, אני אאפשר לך ונגמר העניין, אחרי כן נעבור להצבעה.

### **חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפעמים אני עומד בדילמה כשאני רואה את העמדות והדעות לגבי המעמד של רוצחים. אני חש אווירה שבה אנחנו, כמה חברי כנסת כאן, תומכים ברוצחים ומעודדים אותם לרוצח אנשים חפים מפשע. הכול הפקרות, ולא משנה מי רוצח את מי, ערבי רוצח יהודי והוא יכול להסתובב חופשי בגדה, אולי הוא יהפוך להיות שוטר פלסטיני ואולי גם מפקד, אבל מתנחל שרצח ערבי – בשבילי רצח הוא רצח לכל דבר – מדינת ישראל תתפוס אותו ותיתן לו מאסר עולם, בו בזמן שהשיטה ברשות הפלסטינית היא השיטה של הדלת המסתובבת: נכנס, נשפט, אחרי יומיים הוא יוצא, הוא כבר שייך לרשות הפלסטינית כשוטר והוא גם הופך להיות גיבור.

### **וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):**

לא נתנו חנינות ליהודים?

### **חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אנחנו יודעים, חבר הכנסת וליד צאדק, כמה רוצחים הם היום שוטרים פלסטינים ברשות הפלסטינית.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אתה יודע? חבר הכנסת חנן פורת יודע.

### חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

משמעות הדבר היא הפקרות. היום אתם דורשים ללכת לתהליך של שלום, בזמן שהרשות הפלסטינית לא לוקחת ברצינות אותם רוצחים שרצחו אחרי חתימת הסכם אוסלו ועדיין הם מסתובבים חופשיים. על זה אני מוחה. דם של אדם באשר הוא אדם איננו הפקרות. מדוע הרשות הפלסטינית לא עוצרת את הרוצחים? מדוע לא עצרו את "המהנדס", יחיא עיאש, שמדינת ישראל נתנה עשרות פעמים את השם שלו, וידעו שהוא אחראי לפיגועים? מדינת ישראל עשתה את אשר עשתה. תאמין לי, הייתי עושה "עקוב אחרי" עם אותו מספר פלאפון לאותם רוצחים אחרים. אתה יודע, חבר הכנסת וליד צאדק, שעל-פי המנטליות הערבית, אם זה היה ערבי שרצח ערבי, דמו היה בראשו והיו רוצחים אותו. לפי המנטליות שלכם, אם אדם רצח חף מפשע, יהרגו אותו ואת משפחתו, הנקמה אצלכם היא במשך 40 שנה. דם יהודי איננו הפקרות.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כל דם.

### היו"ר ח' דיין:

אני אומר לכם, חברי הכנסת, אני תומך בחוק מבחינה פוליטית. ההיגיון לעשות את הצעד הזה ולתמוך בהצעת החוק מצמרר אותי.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים דיין, רפול תומך בחוק הזה?

### חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מבחינה פוליטית אני אומר לכם דבר אחד: אילו זה היה תלוי בי, במקום להעביר את השמות לרשות הפלסטינית הייתי גורם להריגת אותם רוצחים ברשות הפלסטינית, בלי לבקש טובות מהרשות הפלסטינית; לשלוח אנשים מצדנו לרצוח את האנשים שבוודאות הם הרוצחים.



### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

בשביל מה צריך חוק?

### **חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אם יודעים מי הרוצח, צריך ללכת לביתו ולהרוג אותו. אם זה שלום, ככה יהיה השלום.

### **הי"ר ש' וייס:**

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין, חבר הקואליציה. חבר הכנסת חנן פורת יסיים את הדיונים.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, במהלך הדיון בחוק זה בוועדת החוקה, חוק ומשפט דווח לנו ונקראו שמות של מרצחים שרצחו בתחומה של ישראל לאחר ההסכם, וכיום לא זו בלבד שהם מהלכים חופשי ברשות הפלסטינית, אלא חלקם משמשים שוטרים ברשות הפלסטינית, שמות ספציפיים.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת הערבים המצויים כאן, אתם הראשונים שהייתם צריכים לזעוק ולפחות לומר לרשות הפלסטינית לפני ההסגרה – אינכם יכולים לראות שוטרים שמשמשים בתפקידים ברשות הפלסטינית; ומדובר פה על שמות, מדובר פה על אנשים ספציפיים במציאות זו.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

---

### **נעמי חזן (מרצ):**

---

### **חנן פורת (מפד"ל):**

אל תענו, תעשו לעצמכם את החשבון.

**וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

אל תסלף את הדברים שלנו. אנחנו לא מגינים על הרוצחים.

**חנן פורת (מפד"ל):**

לא להגן. אני אומר שהרשות הפלסטינית חייבת קודם כול לעשות דבר אלמנטרי ולהכניס אותם לבית-כלא.

**וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

---

**חנן פורת (מפד"ל):**

אני חושב שאתם צריכים לעשות לעצמכם חשבון נפש על כך. תודה.

**היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת.

חבר הכנסת וליד צאדק, אני חייב להגיד לך דבר אחד. בהסכם ההדדיות שהיה בין הרשות הפלסטינית – –

**נעמי חזן (מרצ):**

אדוני, אתה יושב-ראש. אתה לא תעיר – –

**היו"ר ח' דיין:**

אני מקבל את הערתך.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ההדדיות בקיום הסכמים (העברת חשודים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת קליינר, בקריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – 8

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההדדיות בקיום הסכמים (העברת חשודים), התשנ"ח-1998, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

### היו"ר ח' דיין:

עשרה בעד, שמונה מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק התקבלה, והיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תתביישו לכם.

### בנימין אלון (מולדת):

איפה מרצ?

### נעמי חזן (מרצ):

---

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

---

**תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

---

**הצעות לסדר-היום ההתקפות על שר המשפטים בעקבות התארחותו במסעדה לא כשרה**

**הי"ר ח' דיין:**

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 4760, 4794 ו-4795, בנושא: ההתקפות על שר המשפטים בעקבות התארחותו במסעדה לא כשרה – של חברי הכנסת ראובן ריבלין, אופיר פינס-פז ונעמי חזן. בבקשה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, לפני שאכנס להצעה לסדר-היום, יש דברים יותר גרועים. יש הצהרות חוק. החוק הזה לא יעבור בקריאה שנייה ושלישית. אנחנו הבענו את עמדתנו הברורה, שאין כאן משחק של תן ותן, יש משחק של תן וקח. ולא יהיה משא-ומתן שבו מדינת ישראל תיתן הכול.

**קריאות:**

---

**הי"ר ח' דיין:**

חבר הכנסת ריבלין, תעבור לנושא בבקשה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת – – –

**שבח וייס (העבודה):**

יש לי שאלה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אם זה לא על חשבוני אני מסכים.

**שבח וייס (העבודה):**

איך אתה מרגיש כמפקד, כפרלמנטר – – – לקראת קריאה שנייה ושלישית, כשאותו ראש ממשלה, שכאן הודיעו בשמו שהוא בעד החוק, יבוא וידרוש מכם לא להצביע עבורו? למה אתם עושים את הדברים האלה? פה רימו אותנו ואמרו שזה בשמו.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

שר המשפטים יבוא להגן על החוק הזה?

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אני לא בא הנה לדבר בשם שר המשפטים, ושר המשפטים הודיע שהוא תומך בחוק הזה.

**מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):**

מה אמרת? שמעתי שאדוני אמר את המלה "רימו".

**שבח וייס (העבודה):**

כן.

**נעמי חזן (מרצ):**

---

## הי"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, גמרנו עם הנושא הזה.

## מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

סגן יושב-ראש הכנסת מסר הודעה, שממנה עלול להשתמע כאילו נאמרו על-ידי דברים לא נכונים במליאה. אולי יבהיר את דבריו, אדוני?

## שבח וייס (העבודה):

אני רוצה שבעל הצעה יוכיח, שראש הממשלה, הממשלה ושר המשפטים תומכים בחוק הזה, כי נאמר לנו פה שתומכים בחוק הזה. אני רואה בזה הטעיה. אני לא מאמין, אני לא מעלה על דעתי שהם תומכים בחוק הזה, כי הם יודעים שבקריאה שנייה ושלישית הם יצטרכו לבקש מכם להימנע מזה. בבקשה, תביאו לי הוכחה לכך, אפילו בוועדת האתיקה.

## מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לקוות שמדובר בפרובוקציה פוליטית, כי אם לא, יש כאן האשמה חמורה מאוד. הודעתי בוועדת החוקה והודעתי כאן במליאה ואני חוזר ומודיע, שהתקבלה הסכמה בכתב של ועדת השרים לענייני חקיקה. היא הוצגה בפני החברים בוועדת החוקה, שנדמה לי שאדוני חבר בה, בכתב. אני גם קיבלתי מכתב ברכה משר המשפטים על יוזמת החקיקה שלי, ואגב, הוא הציע הצעה זזה בכנסת השלוש-עשרה והוא בין אלה שבעניין הזה נשארו עקביים בדעתם.

אני מוכן שתבדוק כל דבר, אבל אני מבקש שלאחר שתבדוק, תעלה כאן על הבמה ותנצל בפני על זה שאמרת כאילו הטעית את הכנסת.

## שבח וייס (העבודה):

אמרתי ראש הממשלה. אם תוכיח לי שראש הממשלה תמך בחוק הזה, אני אגנה את ראש הממשלה.

## מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא אמרתי ראש הממשלה, אמרתי הממשלה.

### שבח וייס (העבודה):

שר המשפטים לא מעניין אותי.

### היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת וייס, תודה רבה. אתם יכולים לבדוק את הדברים בפרוטוקול.

חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת וייס, בכל זאת מדובר פה על רוצחים שרצחו אנשים בישראל, וצריך לשמור על הפרופורציות.

### שבח וייס (העבודה):

אמרתי את זה בראשית הנאום שלי. הוא מגן על רוצחים יהודים מאסירי המחתרת.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מדבר על זה כרגע. זעקת חברי הכנסת מהשמאל כאילו מדובר פה בצדיקים גמורים – צריך לשמור על פרופורציה לגבי כל העניינים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעיד אני על עצמי שאני שומר כשרות. אינני שומר תרי"ג מצוות וגם אינני נחשב בעיני החרדים אפילו למסורתי. עושה אני באמונתי כבתוך שלי. יש חלק מתרי"ג מצוות שאני מקיים. יש האומרים שגם לא ת"ר מצוות אני מקיים. יש כאלה שאומרים שגם ת' מצוות אני לא מקיים, גם לא ר' מצוות. י"ג מצוות בוודאי אני מקיים.

מצוות הכשרות היא דבר שקנה אצלי, בגרסת סבא ואבא, איזה מקום בלב ההופך אותי לאדם שלא יכול לגעת בתועבות, שלא יכול לגעת בשיקוצים אשר אינם בבחינת כשר. עם זאת, מעולם לא טרחתי לראות מה אחר אוכל, וגם לא ביקשתי מאחר שיבוא וייתן לי הכשר על הדברים שאני אוכל אותם. מקפיד אני כפי שאני רוצה, לא קלה ולא חמורה, על העובדה שכל אחד בביתו יוכל לעשות ככל העולה על רוחו. גם אם, חלילה, הוא אינו בעל תעצומות נפשיות לשמור אותה מידה ששמרה על עם ישראל במשך כל כך הרבה שנים, והיא מידת הכשרות – עניינו הוא.

אנחנו בארץ מחולקים לא לרפורמים ולקונסרבטיבים, אותם אלה שהופכים את הדת לאיזו דת חדשה המתירה מדאורייתא, חס וחלילה, במרכאות כפולות ומכופלות, לאכול אותו בשר שיקוצים, את אותו דבר אחר. אלה אותם אנשים שבאים וקובעים לי חוקים ביהדות. אנחנו חיים כאן במדינת ישראל, יהודים ששומרים מצוות ויהודים שאינם שומרים מצוות. חוק אחד לנו יחד: חיה ותן לחיות. עשה מה שאתה חפץ ובלבד שלא תפגע ברגשותיהם של אחרים, ויעשו אחרים מה שהם חפצים. לא תהיה כפייה דתית ולא תהיה כפייה אנטי-דתית, לא אני אסתכל על שולחןך ולא אתה תסתכל על שולחני. אני מוכרח לומר שזאת אמת המידה היחידה שצריכה להיות מקובלת עלינו. אוי לנו ואבוי לנו אם אנחנו נתחיל לברור ולבדוק מה האחר עושה ונלמד אותו משפטים, לאמור: כך וכך תעשה, ובדרך אחרת לא תלך.

אני מוכרח לומר שהתפלאתי פלא רב לגבי חבר הכנסת הנכבד, שהוא באמת חבר כנסת פעיל, וגם דינא דמלכותא מוכרת לו, והוא אינו בין הנאיבים, והוא בין חברי הכנסת שגם הנשאים האזרחיים, החילוניים, היומימיים מוכרים לו והוא שוחה בהם כאילו הוא היה בתוך שלו. לא חלילה שהכיר איזה שער ממ"ט שערי טומאה, אבל הוא מודע לקיומם ויודע על ההולכים ובאים אליהם ומהם, אם שהם אנשים שאינם שומרים תרי"ג מצוות, ואם שהם כאלה שחזרו בשאלה, ואם שהם כאלה שחזרו בתשובה והיו קודם לכן באותם מ"ט שערי טומאה. והנה שמעתי דווקא מפי אדם שהוא כל כך אמון על אמת המידה של חיה ותן לחיות: מדוע שר זה או אחר הלך לאכול במסעדה כזאת או אחרת?

עכשיו, אני רוצה לבוא ולומר, שמדינת ישראל היא מדינה יהודית דמוקרטית. באמת במפעלים רשמיים ובאירועים רשמיים מקפידים המארחים אותנו, כאשר אנחנו בחוץ-לארץ. יש בינינו חברים שלפעמים לא רוצים שיארחו אותם על-פי אמות המידה שאותם גויים רוצים לארח בהן יהודים הבאים מישראל; ופעמים אפילו הם מבקשים שלא להתארח על מנת שיוכלו ללכת ולעשות כפי רצונם. אבל ידוע ומוכר הנוהג, שכאשר משלחת ישראלית מגיעה לחוץ-לארץ נוהגים בה מנהגי כשרות, וגם אנחנו מכבדים אותו רצון של אותם גויים לתת לנו את הכבוד כיהודים. כך הדבר ממילא מובן מאליו בקבלות פנים שאנחנו עורכים לאורחינו. לא ראוי, ולא יכול להיות אחרת, שאנחנו נערוך איזו סעודה או קבלת פנים לאישיות ממלכתית באיזה שהוא טקס ממלכתי בלי אשר נקפיד על כל שמירת מצוות הכשרות, שכן בוודאי יש בינינו כאלה המבקשים ליטול חלק באותה קבלת פנים ולא יעלה על הדעת שהם יהיו נתונים לסכנה שבה יהיה חשש של טרפה, או שאין ביטחון מלא של כשרות לעילא ולעילא.

לכן, הדברים האלה ברורים וחוקי המשחק האלה ידועים. אבל, כמובן, שר בממשלה וכל מנהיג, בין שיהיה ראש עיר, ראש סוכנות, או באשר הוא יהיה מנהיג בעם היהודי ובמדינת ישראל, יכול הוא ללכת לכל מקום שהוא ירצה.

אבל לקח אחד למדנו מביקורו של שר במסעדה. ילך שר ומנהיג בישראל לכל מקום ולכל מסעדה שהוא רוצה. יאכל גם מה שהוא רוצה. אבל, דחילק, שלא יתפסו אותו. תודה רבה.

### הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

### אופיר פינס-פז (העבודה):



אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מה לעשות שעיתון "הצופה", שהיה פעם עיתון מפואר, הפך היום להיות חרב להשכיר. הוא הפך להיות של יגאל ביבי, שהוא אחד מחברי הכנסת של המפד"ל. "הצופה" זה העיתון של המפד"ל.

שמו שמים, שר המשפטים מגן על מערכת המשפט מפני התקפותיו של יגאל ביבי. מוכרחים להחזיר לו. איך מחזירים לו? מעמידים בלש שמתחיל לעקוב אחרי שר המשפטים. הוא מגיע אליו עד תל-אביב, עד נמל תל-אביב, אל מסעדת "מול ים" ומוצא אותו אוכל, לא עלינו, אוכל לא כשר.

אני מניח שכתב העיתון קיבל בונוס שלם. בטח הוא קיבל את העיתונאי היקר של עיתון "הצופה" לחודש יוני.

ותראו על מה מדובר. האם עיתון "הצופה" תפס את שר המשפטים חובט בערבים עם שרשראות? האם הוא תפס אותו מנתק רמקולים? האם הוא תפס אותו משמיע הקלטה במליאת הכנסת? מה פתאום? הוא תפס אותו אוכל במסעדה לא כשרה. באמת, זה פשע חמור, פשע נורא, שעליו הוא צריך לתת את כל הדין.

ואז חבר הכנסת גפני, שנמצא כאן אתנו, אמר: הדבר חמור מאין כמותו. חבר הכנסת רביץ אמר, שזו פריצת דרך מסוכנת. חבר הכנסת סלומינסקי אמר, שזה מעשה חמור. תודו, בינינו לבין עצמנו, שאלה ביטויים קשים, אבל כבר שמענו ביטויים חמורים מאלה. ואז הודה חבר הכנסת רביץ בגילוי לב, שלו היה מדובר בשר מהשמאל, הם היו מתחשבים אתנו עוד הרבה יותר. אבל מפני שזה שר מהימין, הם אומרים את הדברים כדי לצאת ידי חובה. אבל הם יכלו להגיד עוד הרבה יותר. ואני אומר: יש כאן מידה לא קטנה של צביעות.

אבל, הצביעות הזאת עוד גדולה כפל כפליים, משום שאותו ציבור שהיום בא וכועס, הבליג בלי שום בעיה כשהיה מדובר, למשל, בראש הממשלה, שהוא כידוע אוכל, או לפחות אכל ואני לא יודע מה הוא עושה היום, אבל לפני שהוא היה ראש ממשלה בוודאי, הוא היה חובב שרימפסים לא קטן והשרצים אצלו בצלחת רעדו בצורה מעוררת דאגה. אגב, גם ראש עיריית ירושלים, רחמנא ליצלן, לא טמן ידו בצלחת, או דווקא כן טמן ידו בצלחת ואכל בפה מלא מאכלים שאתם אומרים שהם מאכלים אסורים. אבל אתם תמכתם בהם כאיש אחד. שכחתם את זה. התעלמתם מזה. זה בכלל לא חשוב. זאת אומרת, הכשרות היא עניין של טופוגרפיה, היא עניין של עיתוי ובעיקר עניין של רווח פוליטי.

צריך היה לפגוע בשר המשפטים כי הוא הגן על שלטון החוק. הוא מוקצה מחמת מיאוס. אבל כשמדובר בראש הממשלה ובראש עיריית ירושלים – זה קדוש, זה לא משנה בכלל שהם אוכלים לא כשר. זה לא משנה בכלל אם הם חוטאים פה ושם באיזה שרימפס או קלמרי. זה בסדר.

אני שואל את עצמי: מה הולך להיות הדבר הבא, אחרי שהקמתם את משטרת הצלחות שלנו, כמו שחבר הכנסת שריד אמר? ואגב, בעיני זו ממש סטייה כמו כל סטייה אחרת, זו ממש מציצנות מהדרג הנמוך ביותר. אני שואל את עצמי: מה יהיה הדבר הבא? תעקבו ותראו איך אנחנו נוסעים בשבת, אם אנחנו נוסעים בשבת ואיך אנחנו נוסעים בשבת?

## הי"ר ח' דיין:

יבדקו מי ילווה אותך.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

תראו, חברים יקרים, יש סטטוס-קוו גם בעניין הזה, והסטטוס-קוו אומר את הדבר הבא: באירועים ובארוחות פורמליות רשמיות אוכלים כשר; בארוחות לא פורמליות ולא רשמיות אוכלים טעים. זה הסטטוס-קוו. אל תשברו אותו.

השבוע היתה כאן משלחת מכובדת מאחת ממדינות חוץ-לארץ, והאנשים שהם, לא עלינו, גויים, באו לבקר אותנו. באה משלחת מפרלמנט אחר לבקר אותנו. הסתכלתי ואמרתי לעצמי: אני חבר כנסת יהודי, ישראלי, אוכל כשר בבית-המחוקקים – אין לי בעיה. אבל מה החבר'ה האלה, למה הם צריכים לאכול כשר?

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אוו, לא. חבר הכנסת פנחסי רוצה לאכול אתם.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

אנחנו נאכל כשר והם יאכלו את מה שהם אוכלים.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אוו, זה בלתי אפשרי.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

לכן, אם ימשיכו לרדוף אותנו, אם ימשיכו להציץ אל תוך צלחותינו, אם ימשיכו לחדד את מאבק התרבות הזה, אני אומר לכם, שזה יהיה לכל הכיוונים ולא רק לכיוון אחד. אם תהיה כאן פריצה, אם תהיה כאן התערבות ותהיה פגיעה בזכויות, בצנעת הפרט ובדברים באמת אלמנטריים – זה יהיה לכל הכיוונים. מה אתם רוצים? האם אתם רוצים שהציבור הלא-דתי במדינת ישראל לא יוכל לחיות פה? האם אתם רוצים שכל הזמן הוא ירגיש שאתם רודפים אותו, שאתם בולשים אחריו, שאתם מחפשים אותו? לא יקום ולא יהיה. ואם זה יהיה חד-צדדי – זה יהיה דו-סטרי.

## היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פינס, שכחתי לשובב את השעון.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מסיים. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. אני רוצה לסיים ולומר, שאני מציע להפסיק עם זה. העיתונים הדתיים במדינת ישראל, שיעסקו בדברי תורה, בדברי חינוך ובאהבת הארץ. תפסיקו לרדוף את שרי הממשלה, את חברי הכנסת ואת הציבור שאנחנו מייצגים. תודה.

## היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת פינס-פז. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה, אחרונת הדוברים. לאחר מכן –

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

---

## היו"ר ח' דיין:

אף אחד לא משיב.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

---

## היו"ר ח' דיין:

אתה יכול לבקש להסיר הצעתו של אחר.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — לא, לא

### הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת וייס. רבותי חברי הכנסת, מי שיכול להשיב זה רק הממשלה, לכן מי שרוצה להסיר הצעתו של אחר — —

### נעמי חזן (מרצ):

אלה הצעות דחופות.

### הי"ר ח' דיין:

— — יש עוד מקום. בבקשה.

### נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתור חברת כנסת ממרצ השומרת על בית כשר, אפילו הייתי אומרת: כשר למהדרין, אני חושבת שיש לי הזכות לומר, שצלחתו של אדם היא מבצרו, ועל כן מה שאדם אוכל זה עניינו הפרטי, ואם אני מעדיפה לשמור על בית כשר זאת זכותי — — —

### שבח וייס (העבודה):

אסור לאכול בשר אדם.

### נעמי חזן (מרצ):

חכה רגע. זאת זכותי.

### הי"ר ח' דיין:

את זה עושים כל יום.

### נעמי חזן (מרצ):

אדם הרוצה לאכול שרימפס – שיאכל שרימפס. אני אף פעם לא חיטטתי בצלחת של האחר, ואני מקווה מאוד שלא יחטטו גם לי במטבח. אבל משום כך עולות כאן שתי סוגיות, שהן סוגיות עקרוניות.

סוגיה ראשונה היא סוגיה של צביעות, והצביעות של שר המשפטים מרקיעה שחקים. היא מרקיעה שחקים, משום שמה עושה שר המשפטים? הוא מנשק מזוזות של רבנים, הוא מבקש לקבל את ברכותיהם, הוא אפילו מדי פעם אוסף קמיעות, אבל האצבעות שלו דביקות מנוזל הצדפות. איך אפשר להסביר את זה? כי כנראה שר המשפטים, ולא רק הוא, חברים אחרים בממשלה, מנסים להישאר קרוב לצלחת וגם יורקים לתוכה, לא לצלחת שלהם, אבל לצלחת של השכנים, או איך לומר את זה אחרת – של חברים אחרים בקואליציה.

אני באמת לא מבינה את הצביעות הזאת, היא מרגיזה אותי עד אימה, ואם תרשה לי, אדוני היושב-ראש, אני פשוט אצטט מכתבה, ואני תיכף אומר מי כתב אותה, שאומרת את הדברים הבאים: "מצדי שיאכלו כאוות נפשם ושיהיה להם לבריאות. זהירות בכל זאת מתחייבת מפאת הכולסטרול. רק שיעשו לי טובה אחת ולא יעמידו פנים צדיקי הדור האלה כאילו הם מנשקים מזוזה בשעה שהם מחסלים חסילונים ומוצצים אותם בשקיקה עצומה מתוך קליפתם".

### שבח וייס (העבודה):

זה מתאים לטומי לפיד.

### נעמי חזן (מרצ):

לא, אדוני, זאת כתבה משנת 1987 שכתב חבר הכנסת יוסי שריד, בעקבות הידיעה המרעישה ב-1987 – – –

### שבח וייס (העבודה):

שמיר.

### נעמי חזן (מרצ):

– – – שמיר נסע בתור יושב-ראש הכנסת לאוסטרליה ואל בתיאבון רב שרימפס ופירות-ים אחרים.

חבר הכנסת גפני, במקומך לא הייתי עוברת בשתיקה על הצביעות הזאת, אבל לא הייתי עוברת בשתיקה על הצביעות הזאת גם מבחינת החיבור הפוליטי המשתמע מכך. זאת בעיה ראשונה, וברשותך, משפט אחד על בעיה שנייה.

התנהל פה דיון מעניין מאוד לגבי כבוד שאנחנו עושים לשומרי כשרות באירועים ממלכתיים ובציבור. עכשיו אני אגיד לך – כששולמית אלוני היתה שרה בממשלת ישראל, היא לא היתה עושה דבר כזה; ורן כהן, כשהיה אלוף משנה, לא היה אוכל באוהל הפיקוד דברים מהסוג הזה, ולכן יש פה עניין שני עקרוני, וזה עניין אחר, ולכן גם מחמת הצביעות וגם מחמת אי-כיבוד האחר, אומנם צלחנו של אדם מבצרו, אבל מי שרוצה להישאר קרוב לצלחת – אסור שיעשה את הדברים האלה. תודה רבה, אדוני.

### הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין.

### שבח וייס (העבודה):

תודה רבה.

### הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת גפני, על זה אומרים – – –

### שבח וייס (העבודה):

תודה רבה, אדוני.

### הי"ר ח' דיין:

– – – המכבה את הנר כי חס על השמן – – – פטור – – –

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני נזכר – – –

## הי"ר ח' דיין:

כן, מפני שהוא מתיירא מפני גויים, מפני ליסטים ומפני רוח רעה.

## שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי דווקא להתייחס להצעה של חבר הכנסת ריבלין כדי לנצל את ההזדמנות הזאת לומר משפט אחד שהוא עוד שובלו של הנושא הקודם. אני אומר את זה דווקא לך, כי אנחנו מקיימים, אתה, אני ואנחנו, פה, תרבות פרלמנטרית, משתדלים ברמה הגבוהה ביותר. השתמע מדברך כאילו חברי כנסת מן השמאל, ובתוך זה גם אני – אני חבר כנסת מן השמאל, מאוד, כך אני מרגיש את עצמי – יש להם איזה יחס של זילות, חלילה, לקורבנות הטרור. לא. כל אחד מאתנו אמר בנאומו, אנחנו מתעבים את הרוצחים, שונאים אותם, אנחנו רוצים שהם ייענשו בכל התוקף, אני אפילו אמרתי שאין לי שום בעיה עם זה שממשלת ישראל תובעת שהם ייענשו בכל התוקף. אנחנו עושים את זה, אבל לאורך כל הדרך, כי רצח הוא רצח הוא רצח. באותה מידה חשבנו כך, זה הצד האוניברסלי שבנו, שאם יהודי עושה מעשה דומה, המחותרת היהודית וגולדשטיין ואחרים, הם צריכים להיענש בכל חומרת הדין, ואני בטוח שגם אתה חשבת כך. הוויכוח היה כאן ויכוח – – –

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

---

## שבח וייס (העבודה):

הוויכוח היה כאן נגד חוק שאתה עצמך אמרת שאתה תומך בו פוליטית ולא משפטית – חוק ציני שנועד לשבש את תהליך השלום. אנחנו נגד רוצחים בצורה נחרצת.

עכשיו, לגופו של עניין. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי יחס של קלות דעת כלפי הפרה של נהלים ומנהגים מקובלים. אני יודע, שבממשלות ישראל גם בהנהגתנו, שרים שלנו, ויושבי-ראש כנסת שלנו, למשל אני, אנחנו עשינו מאמץ מסוים – בשבילי המאמץ היה קל, כי אנחנו אוכלים כשר בבית, אז אין לי בעיה. עשינו מאמץ מסוים כדי שלא לפגוע בכמה וכמה כללים. יש לכם "קייז" אם אתם רוצים. אני לא באתי כאן להגן על שר המשפטים, הוא יעשה את זה בעצמו; ולא להיכנס לצלחתו. אני רוצה ללכת ברוח הדברים שאמרו חברי וגם חברתי נעמי חזן. תראו, הרב שך, אישיות חשובה מאוד בעולם הרבני, מה הוא לא עשה לתנועת העבודה על כך שהם אוכלי חזירים וכן הלאה? מבית-מדרשו של הציבור הדתי, שחלקו הצביע גם עבורכם, יצאה הססמה: ביבי טוב ליהודים. תראו באיזו צביעות אתם חיים פוליטית. ואני חושב שיש לכם זכות לצפות לכך ששרים בממשלה יכבדו את רגשותיכם.

## הי"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת וייס.

### שבח וייס (העבודה):

אז תעשו פעם חשבון מי טוב ליהודים ומי לא טוב ליהודים, לא פר יהודי. בצד שלנו מכבדים אתכם הרבה יותר מאשר החבורה הצינית שאתה אתם עושים הסכם פוליטי כבר 15 שנים.

### הי"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

### משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, האמת היא שהייתי יכול לקבל את ההצעה של חבר הכנסת ריבלין, כיוון שמדובר, בעצם היה דיון על סיעה, חבר הכנסת רביץ ואנוכי העלינו את העניין הזה, אבל אני לא רוצה לנצל את הזמן, מכיוון שאני לא חושב שזה נושא כל כך חשוב.

חבר הכנסת דוד אזולאי אמר לי שהוא דיבר עם שר המשפטים ושר המשפטים מכחיש, אז כנראה כל הדיון מיותר. אבל – – –

### שבח וייס (העבודה):

---

### משה גפני (יהדות התורה):

לא חשוב. אני רוצה להגיד לגופו של עניין. אדוני היושב-ראש, אין עניין ואין רצון ולא עולה על הדעת שמישהו ייכנס לצלחת של השני. לא היה דבר כזה, לא יהיה דבר כזה, איש באמונתו יחיה. כל אחד חי ואף אחד לא עוקב אחרי אף אחד, כל הדברים האלה, חבר הכנסת אופיר פינס-פז, אתה יודע שהם דברים לא רציניים.

אף אחד לא נכנס לעניין הזה, אין שום חוק שיכול לכפות דבר כזה, כל אחד חי על-פי אמונתו, אבל אמר חבר הכנסת שבח וייס דבר נכון. היה מקובל, מאז ומתמיד, שמי שנושא בתפקיד ממלכתי בכיר והוא מייצג את כל הציבור, בפרהסיה הוא נוהג אחרת. גם אנחנו, חברי הכנסת, אומנם אין התפקיד שלנו כמו של השרים או כמו של ראש הממשלה או נשיא המדינה, אבל אנחנו נוהגים אחרת מאשר נוהג אזרח אחר. אנחנו לא רוצים לפגוע. הציבור מסתכל עלינו, בוודאי שר בממשלה, וזה מעשה ילדות. דבר כזה, ללכת למסעדה בפרהסיה, אם הוא עשה, הוא מכחיש את זה, אם הוא עשה – לא



נהגו ככה במפלגת העבודה, לפי דעתי אפילו במרצ לא נהגו כך. לא נהגו כך. לא נהגו כך גם בליכוד. לא נהגו בצורה הזאת, ויטיב לעשות שר המשפטים אם הוא יכחיש את זה. ואם הוא לא יכחיש – יגיד שלהבא הוא לא יעשה את זה, מכיוון שזה פוגע בכל הציבור.

אבל אני חייב לסיים במשפט אחד. חבר הכנסת שבח וייס, יש חברים בשמאל שהם שומרים על מסורת ועל כשרות יותר מאשר בימין, יש כאלה. חבר הכנסת רענן כהן, למשל, נסע לסיין, והוא נסע עם קונסרבים. נתנו לו שם ארוחה כיד המלך ממש, וקבל עם ועולם הוא הודיע: לא, אני אוכל כשר. והוא איש מפלגת העבודה, הוא מזכ"ל מפלגת העבודה, וכמוהו יש רבים.

הרב שך אמר לנו ללכת עם הימין לא משום שאנחנו ימנים, ואתה יודע את זה. אני, גם על החוק הקודם לא הצבעתי.

### **שבח וייס (העבודה):**

אני מעריך את זה מאוד.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אנחנו לא ימנים. הרב שך אמר ללכת עם הימין מכיוון שהציבור שנמצא בימין הוא ציבור מסורתי; הציבור, לא תמיד המנהיגות שלו. המנהיגות שלו היא לא תמיד מסורתית, לא תמיד, והמקרה של שר המשפטים, אם הוא נכון, מוכיח את העניין הזה.

אני רוצה לומר לך, במרכז הליכוד, אחרי צחי הנגבי הלך שובל של אנשים דתיים, עם כיפות, אפילו אנשים חרדים משולי המחנה אצלנו. לפחות אותם שייכד, אם הוא לא מכבד את המדינה, אם הוא לא מכבד את מה שהיא מסמלת.

אבל אני מקווה שמה שהוא מכחיש זה נכון, ולכן כל הנמשא הזה הוא מיותר. תודה רבה.

### **היו"ר ח' דיין:**

תודה רבה לחבר הכנסת גפני.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה הדחופה לסדר-היום בנושא: ההתקפות על שר המשפטים בעקבות התארחותו במסעדה לא כשרה.

### שבח וייס (העבודה):

אולי הדיון מיותר, אם הוא לא עשה את זה. אנחנו מסתפקים בהודעת השר.

### היו"ר ח' דיין:

ובכן, חבר הכנסת אופיר פינס-פז – נעבור אחד אחד.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

— — — אם כולם מסתפקים — — —

### היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת נעמי חזן.

### נעמי חזן (מרצ):

אני מסתפקת בשתיקת השר.

### היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ראובן ריבלין.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם אני מסתפק.

### היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. ובכן, אנחנו לא מצביעים על הנושא הזה. אין טעם, אם השר אמר שזה לא היה ולא נברא, בשביל מה לעשות מזה רעש?

ובכן, חברי הכנסת, הישיבה הזאת נעולה. הישיבה הבאה ביום שלישי, כ"ט בסיוון התשנ"ח, 23 ביוני 1998. תודה רבה לחברי הכנסת. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 21:12.